

Kati Metsäpelto

**OVAT JUURENI IMPILAHDELLA**  
Siirtokarjalaisten jälkipolvien narratiiveja karjalaisen  
identiteetin eri sävyistä

Kasvatustieteen ja kulttuurin tiedekunta  
Pro gradu- tutkimus  
Huhtikuu 2021

# TIIVISTELMÄ

Kati Metsäpelto: Ovat juureni Impilahdella. Siirtokarjalaisten jälkipolvien narratiiveja karjalaisen identiteetin eri sävyistä.

Pro gradu- tutkimus

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteen ja kulttuurin tiedekunta

Huhtikuu 2021

---

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarinoiden avulla selvittää Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvien karjalaista identiteettiä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää minkälainen merkitys karjalaisella identiteetillä sekä karjalaisilla juurilla on tutkittavien arjessa. Tutkimuskysymyksiä on kaksi. Miten karjalainen identiteetti koetaan arkielämässä ja mikä on karjalaisten juurien merkitys siirtokarjalaisten jälkipolville? Tutkimus aineiston avulla on myös tarkoitettu saada vastaus siihen, onko karjalaisella kulttuuriperinnöllä mahdollisuus säilyä globalisoituvassa maailmassa. Tutkimuksen aineisto koostuu 11 siirtokarjalaisen jälkipolven kirjoitelmista. Kirjoitelmat on pyydetty sähköpostilla Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolville. Tämä on laadullinen tutkimus, joka pohjautuu narratiiviseen tutkimusmenetelmään. Tutkimusaineistoa olen käsitellyt sisällönanalyysin avulla. Omaa tutkijapositioniani olen pohtinut tutkimusetiikan osiossa. Oma karjalaistaustani sekä kiinnostukseni karjalaisuudesta tekee narratiivisen tutkimuksen tekemisestä haastavaa.

Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostaa Stuart Hallin sekä Anneli Ilosen subjektiivinen käsitys ihmisen identiteetistä, paikkaidentiteetistä ja kulttuuri-identiteetistä. Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellen Impilahtea kaunokirjallisuuden avulla. Teoreettisessa viitekehyksessä olen käsitellyt sanomalehti Laatokassa ilmestyneitä tarinoita Impilahdelaisten evakkokokemuksista Vimpelissä.

Tutkimustuloksissa jokaisen Impilahden siirtokarjalaisen jälkipolven tarina on merkityksellinen ja ainutlaatuinen. Olen liittänyt tarinat analyysiin, koska uskon tarinan voimaan ja siihen, että jokainen tarina tuo tutkimukseen syvyyttä. Tutkimustuloksista selvisi, että karjalainen identiteetti koetaan hyvin erilaisina sävyinä tutkittavien arjessa. Kaikki tutkimukseen osallistujat kokivat karjalaiset juuret tärkeiksi ja arvokkaiksi. Tutkimuksen aineiston teemoittelu pohjautuu vahvasti haastattelun teemoihin ja siten teemat muodostivat aineiston rungon.

Kirjoitelmissa pyysin tutkittavia kertomaan tarinoita Impilahdella ja analyysissä pyrin selvittämään, minkälainen vaikutus suvussa kulkevilla tarinoilla on tutkittavien identiteettiin. Tutkimustuloksista selvisi, että Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolville periytyneet tarinat Impilahdella ovat osa tutkittavien identiteettiä, tahtoivat he sitä tai ei. Kotiseutumatkat Impilahdelle ovat osaltaan tietoista identiteettityötä. Matkat suvun entisille kotipaikoille saa nuoremman sukupolven työstämään omaa identiteettiään sekä näkemyksiään juurien merkityksestä sekä sukunsa historiasta. Vaikka osa tutkittavista ei ole kotiseutumatkalla Impilahdella käynytäkään, koetaan Impilahti tärkeäksi ja merkitykselliseksi paikaksi.

Muusikko Juice Leskisen äiti oli kotoisin Impilahdella ja Juice on tehnyt laulun Karelia Blues äitinsä evakkomatkasta. Laulu kertoo nuoren naisen evakkomatkasta Impilahdella Vimpeliin. Laulu kertoo sodan syttymisestä, kodin menetyksestä kahteen kertaan, evakkokokemuksista Vimpelistä ja Juankoskelta sekä katkeruudesta Karjalan valloittajia kohtaan. Pyysin tutkittavilta kertomuksia siitä, minkälaisia merkityksiä Karelia Blues laulun sanat heille tuovat ja minkälainen vaikutus laulun sanoilla on heidän identiteetteihinsä. Aineistosta ilmeni, että jälkipolvien keskuudessa katkeruus ei enää esiinny niin voimakkaana tunteena kuin mitä se on vanhemmilla ja isovanhemmilla aikanaan ollut.

Tutkimuksen viimeisessä, kuudennessa luvussa pohdin tutkimuksen kulkua ja tutkimustuloksia sekä tutkimustuloksia peilaamalla esitän mahdollisia jatkotutkimukseen liittyviä ilmiöitä.

Avainsanat: Karjala, Impilahti, siirtokarjalaisuus, identiteetti, jälkipolvet, juuret

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

# SISÄLLYS

<b>1</b>	<b>JOHDANTO</b> .....	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>IDENTITEETIN MERKITYS</b> .....	<b>7</b>
2.1	KULTTUURI- IDENTITEETTI .....	10
2.2	PAIKKAIDENTITEETTI.....	13
<b>3</b>	<b>MUISTOJEN IMPILAHTI</b> .....	<b>16</b>
3.1	IMPILAHDEN SIIRTOKARJALAISET VIMPELISSÄ .....	20
3.2	KARJALAINEN KULTTUURIPERINTÖ .....	23
<b>4</b>	<b>TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN</b> .....	<b>26</b>
4.1	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET .....	26
4.1.1	<i>Tieteenfilosofiset taustaoletukset</i> .....	27
4.1.2	<i>Tutkimusetiikka</i> .....	29
4.2	LAADULLINEN TUTKIMUSOTE.....	32
4.2.1	<i>Narratiivinen tutkimus</i> .....	33
4.3	AINEISTON KERUU JA KÄSITTELY .....	36
4.3.1	<i>Lomakehaastattelut</i> .....	36
4.3.2	<i>Haastattelujen teemoittelu</i> .....	38
4.4	SISÄLLÖN ANALYYSI .....	39
4.5	ANALYYSIN KULKU .....	40
<b>5</b>	<b>TULOKSET</b> .....	<b>41</b>
5.1	KARJALAISTEN JUURIEN MERKITYS .....	41
5.2	KARJALAINEN IDENTITEETTI ARKIELÄMÄSSÄ .....	45
5.2.1	<i>Kieli</i> .....	45
5.2.2	<i>Uskonto</i> .....	48
5.2.3	<i>Ruoka</i> .....	51
5.2.4	<i>Luonteenpiirre</i> .....	54
5.2.5	<i>Etiäiset</i> .....	57
5.3	TARINOITA IMPILAHDELTA.....	59
5.4	KOTISEUTUMATKAT IMPILAHDELLE .....	63
5.5	KARELIA BLUES .....	69
<b>6</b>	<b>POHDINTA</b> .....	<b>74</b>
6.1	JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET .....	77
	<b>LÄHTEET</b> .....	<b>79</b>
	<b>LIITTEET</b> .....	<b>82</b>

# 1 JOHDANTO

*”Lapseni, rakkaimpani, älkää koskaan unohtako juurianne, sukunne historiaa, esivanhempienne syntysijoja ja tarinoita. Älkää takertuko menneeseen, mutta älkää myöskään unohtako. Mennyt auttaa ymmärtämään tulevaa, peilaamaan omaa itseä, näkemään ja hyväksymään muut, kirjoittamaan parempaa tarinaa eteenpäin. Katsomalla taaksesi ymmärrät, että kohtalo voi tuoda eteemme mitä vain ja kukin tekee parhaansa omien voimavarojensa ja ymmärryksensä mukaan. Muista ja elä rohkeasti elämääsi<sup>1</sup>.”*

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää siirtokarjalaisten jälkipolvien identiteettiä. Karjalaisuus sekä karjalaiset juuret ovat aina kiinnostaneet ja kiehtoneet minua. Isoäitini oli kotoisin Karjalasta, Impilahdelta. Tutkimukseni aihe on syntynyt kiinnostuksesta siihen, minkälaisen merkityksen siirtokarjalaisten jälkipolvien keskuudessa saavat karjalaisuus, karjalaiset juuret sekä karjalainen identiteetti. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on avoimien kysymysten avulla selvittää siirtokarjalaisten jälkipolvien identiteettiä. Tutkimukseen on osallistunut 11 siirtokarjalaisen jälkipolvea. Kymmenellä tutkimukseen osallistuneella toinen vanhemmista tai isovanhemmista on kotoisin Impilahdelta ja he ovat tulleet evakkoon Vimpeliin Etelä-Pohjanmaalle, joten tästä syystä toinen vanhemmista tai isovanhemmista on kotoisin Vimpelistä. Yhdellä tutkimukseen osallistuneella molemmat vanhemmat ovat kotoisin Impilahdelta, mutta tutkittava itse on syntynyt Vimpelissä Impilahdelta kotoisin olevien vanhempiensa tullessa evakkoon Vimpeliin ja näin ollen hän on elänyt lapsuutensa sekä nuoruutensa Vimpelissä. Tutkimukseen osallistujista seitsemän on toisen polven siirtokarjalaisia ja neljä tutkimukseen osallistujaa on kolmannen polven siirtokarjalaisia. Jokaisen tutkimukseen osallistuneen kirjoitelmat ovat ainutlaatuisia sekä tutkimuksen kannalta merkityksellisiä.

---

1)Hiltunen (2017.) Runon on kirjoittanut kirjailija ja taiteilija Kirsi-Maria Hiltunen. Hiltunen kuvaa omaa luonnettaan sekoitukseksi ujoa pohjalaista sekä rempseää, tulisieluista karjalaista.

Siirtokarjalaisuudesta sekä siirtokarjalaisten jälkipolvista on tehty jonkin verran tutkimuksia, mutta oman tutkimukseni lähtökohtana on tutkia juuri Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvia, jotka ovat tulleet evakkoon Vimpeliin. Tällaista tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Tarkoituksena on selvittää minkälaisia merkityksiä karjalaisuudella ja etenkin impilahtelaisuudella on tutkittavien arjessa ja minkälainen vaikutus impilahtelaisilla juurilla on tutkittavien identiteettiin. Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvien karjalaista identiteettiä olen lähtenyt selvittämään kahden tutkimuskysymyksen avulla:

1. Miten karjalainen identiteetti koetaan arkielämässä?
2. Mikä on karjalaisten juurien merkitys siirtokarjalaisten jälkipolville?

Lähestyn aihetta kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen kautta narratiivisella tutkimusotteella. Tutkimuksen aineistona käytän sähköpostilla pyytämiäni kirjoitelmia. Tutkittavat ovat kirjoittaneet hyvin eripituisia tarinoita kirjoitelmissaan. Osa tutkittavista on kirjoittanut usean sivun pituisia tarinoita, toiset ovat vastanneet lomakekyselyn kysymyksiin muutamilla lauseilla. Tutkimuksen kannalta kaikki kirjoitelmat ovat erittäin merkityksellisiä sekä tärkeitä. Jokaisessa Impilahden siirtokarjalaisen jälkipolven tarinassa on omat yksilölliset piirteet. Elämme aikaa, jolloin vielä kerrotaan tarinaa ja minä uskon tarinan voimaan. Tarinan avulla ihmiset oppivat jäsentämään omaa elämäänsä ja identiteettiään sekä ennen kaikkea ymmärtämään itseään.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä pohdin Stuart Hallin subjektiivista ihmislähtöistä identiteettiä, paikkaidentiteettiä sekä kulttuuri-identiteettiä. Hallin mukaan identiteetti-käsite on tärkeää ymmärtää olevan ajassa kiinni eli käsitys identiteetistä on alati muuttuva ja liikkuva. Hall nimeää identiteetin postmoderniksi subjektiksi, jolla ei ole kiinteää, pysyvää tai olemuksellista identiteettiä. Ilman mitään minuuden ydintä postmoderni subjekti voi omaksua eri aikoina eri identiteettejä. Täysin johdonmukainen, yhtenäinen, varma ja loppuunsaatettu identiteetti on vain kuvitelmaa. Identifikaatio voi vaihdella jatkuvasti ja ihmisen sisällä voi olla eri suuntiin tempoilevia ristiriitaisia identiteettejä. (Hall 1999, 23.)

Teoreettisessa viitekehyksessä käyn myös vuoropuhelua Anneli Ilosen väitöskirjan *Rajan lapset* kanssa. Väitöskirjassaan Ionen tutkii identiteettiä Kannaksen evakkojen sukupolvissa. Ilosen (2013) mukaan arvojen ylläpitämisellä, perinteen vaalimisella ja tietoisella kasvatuksella tehdään identiteettityötä. Identiteettityön peruskategoriat ovat kokemukseen perustuva tunnekollektiivisuus ja tietoon perustuva toimintakollektiivisuus.

Luvussa kolme Muistojen Impilahti käsittelen Impilahden moninaisia vaiheita kaunokirjallisuuden avulla. Impilahden siirtokarjalaisten evakko kokemuksista Vimpelissä kertovaa kirjallisuutta oli haastava löytää. Kansallisarkistosta löysin sanomalehti Laatokan sivuilta muutamia tarinoita, joita käytin tarinan kerronnassa suorina sitaatteina elävöittämään tutkimuksen kulkua. Paavo Koposen teos *Esi-isiemme Impilahti* toimii vahvana pohjana tutkimuksen teoriaosuudessa.

Tutkimuksen toteutusta käsittelen luvussa neljä. Pohdin tutkimuksen tarkoitusta, tutkimusmenetelmää sekä analyysin kulkua. Tämä tutkimus perustuu teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Tieteenfilosofisissa taustaoletuksissa avaan laadullista tutkimusotetta ja narratiivista tutkimusmenetelmää sekä kasvatussosiologian käsitettä siitä, miten siirtokarjalaisuutta voidaan tutkia kasvatustieteen näkökulmasta. Pohdin omaa tutkijapositioniani tutkimusetiikan luvussa.

Luvussa viisi käsittelen tutkimuksen empiiristä osuutta. Käsittelen aineistosta nousseita tarinoita ja näin ollen käyn tarinoiden avulla vuoropuhelua tutkimuksen teoreettisen osuuden; identiteetin, kulttuuri- identiteetin sekä paikkaidentiteetin kanssa. Tarinoilla on suuri merkitys ihmisten identiteetin kehityksessä, tarinoissa on voimaa. Viimeisessä kuudennessa luvussa, esitän tutkimukseni loppupohdinnan sekä mahdolliset jatkotutkimuksen aiheet.

## 2 IDENTITEETIN MERKITYS

Tässä luvussa määrittelen teoreettisen viitekehyksen. Käsittelen identiteetin, paikkaidentiteetin ja kulttuuri-identiteetin merkitystä ja nämä käsitteet toimivat tutkimuksen teoreettisena pohjana.

”Kuka minä olen?” ja ”mihin minä kuulun?” kysymykset rakentuvat Ilosen (2013, 48-49.) mukaan henkilökohtaisen identiteetin varaan. Yksilöllinen identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten yksilöiden kanssa. Karjalaista identiteettiä voidaan määritellä objektiivisena tai subjektiivisena identiteettinä esimerkiksi tapojen, käyttäytymisen tai konkreettisten tunnusmerkkien mukaan. Ihmisen omien tuntemusten mukaan voidaan tarkastella subjektiivisena identiteettinä. Subjektiivisessa identiteetissä on kuitenkin kaksi lähestymistapaa. Yksilön ominaisuuksia kuten taitoja sekä yksilön omaa olemusta voidaan tarkastella kysymyksellä ”Kuka minä olen? Subjektiivisen identiteetin taustaa voidaan selvittää kysymyksellä ”Mihin minä kuulun? Subjektiivinen identiteetti voi kuitenkin muuttua ympäristön muutosten mukana.

Ropon (2015, 27.) mukaan ihmisten lyhentynyt tulevaisuusperspektiivi näkyy jatkuvana identiteetin uudelleen rakentamisen tarpeena suurien kertomusten hävitessä. Subjektiivisessa lähestymistavassa identiteettiä voidaan tarkastella tarinoiden eli narratiivien kautta. Subjektiivista identiteettiä tulkintaa voidaan pitää rakennettuna yksilöllisesti tai yhteisöllisesti. Subjektiivista identiteettiä kuvaa ei voida pitää ilmiönä, jolla kuvataan yhtenäisellä menetelmällä tai tavalla. Identiteettiä kuvatessa yksilölähtöisestä näkökulmasta sen oletetaan sijaitsevan yksilön muistijärjestelmän narratiiveissa tai mitattavissa olevina ominaisuuksina käsityksissä ja tiedoissa.

Identiteetti käsitteenä on syntynyt vasta toisen maailmansodan jälkeen. Identiteetti peilaa minän tai itsen suhdetta yhteiskuntaan. Kulttuurin merkitysjärjestelmän ohella minän refleksiivisyys mahdollistaa identiteetin. Itsensä sijoittaminen sosiaalisen järjestyksen luokituksiin tässä prosessissa

kielen pitäessä formatiivista sekä keskeistä asemaa merkitsee identifioitumista. Identiteetin etsintä on muodostunut läpi elämän kestäväksi monitasoiseksi prosessiksi modernisaation myötä. (Antikainen ym. 2013, 283.)

Väitöskirjassaan Ilonen (2013,47.) pohtii, että meidän on tiedettävä identiteettimme eli keitä me olemme, minne me olemme menossa ja mistä me olemme tulossa. Jos niinkin merkitykselliset ominaisuudet, kuten kieli ja kulttuuri vaihtuvat valtakulttuurin virtoihin, on siirtolaisilla ja pakolaisilla identiteetin jatkuvuus uhattuna. Juurettomuus ja juurien puuttuminen heijastuvat identiteetin jatkuvuuskeskisiin. Juurien puuttuminen on identiteetin jatkuvuuskeskisiin.

Antikaisen ym. (2013,45.) mukaan sosialisatioprosessi alkaa jo hyvin varhaisessa elämän vaiheessa sekä jatkuu läpi koko ihmisen eliniän. Yhteisössä johon lapsi syntyy, jaetaan tärkeimmät arvot, normit sekä ajattelun että toiminnan tavat. Odotukset, jotka kohdistuvat näihin rooleihin opetetaan lapsille hyvin monin tavoin. Erilaisin kertomuksien sekä tarinoiden avulla lapsille jaetaan tietoa vallitsevasta kulttuurista. Sosialisatioprosessi sisältää normien opettamista, oppimista sekä kulttuurista moraalista. Sosialisatiossa ihminen joutuu erilaisissa ennustamattomissa ja muuttuvissa tilanteissa luomaan omaa identiteettiään yhä uudelleen. Identiteetin muotoutuminen on hyvin yksilöllinen prosessi. Identiteetin osatekijöitä voidaan kartoittaa, mutta kaikki havaitut osatekijät eivät vaikuta kaikkiin henkilöihin samalla tavoin. Karjalaisen siirtoväen identiteettiin ovat vaikuttaneet suhde kotiseutuun ja uuteen asuinpaikkaan, sotien aikana ja niiden jälkeen koetut evakkouden kokemukset kanta-Suomessa. Vastaanotto sijoituspaikalla, kulttuuriset, kielelliset ja uskonnolliset muutokset, karjalainen järjestötoiminta ja kotiseutumatkot ovat antaneet oman sävynsä identiteettitutkimukseen. (Raninen- Siiskonen 1999, 281.)

Karjalaisen heimon diasporalla tarkoitetaan sitä, että karjalaiset ovat joutuneet hajautumaan ympäri kanta Suomea eivätkä koskaan voineet palata takaisin kotiin, jonka he taakseen joutuivat jättämään. Tämän vuoksi karjalaisessa diasporassa on jouduttu tekemään jonkinlainen sovinto kantasuomalaisen kulttuurin kanssa, jonka kanssa heidän on ollut pakko olla tekemisissä. Siirtokarjalaiset ovat muokanneet itselleen uudenlaisia kulttuurisia identiteettejä hyödyntämällä tietoisesti tai tiedostamatta uutta kulttuuria. Siirtokarjalaisia voidaan pitää ihmisinä, jotka kuuluvat useampaan, kuin yhteen maailmaan. Siirtokarjalaisilla on useampi kuin yksi identiteetti ja koti.



Siirtokarjalaiset ovat oppineet kääntämään kulttuurista toiseen, tulemaan toimeen sekä he ovat oppineet elämään erojen kanssa. He puhuvatkin elämisestä eri kulttuurien välissä sekä hämmentävät yhden kulttuurin hiljaisia oletuksia toisen kulttuurin näkökulmasta. Siirtokarjalaiset keksivät tapoja, joilla voi olla kanssaihmisten kanssa yhtä aikaa sekä erilainen että samanlainen. Siirtokarjalasia ovat muovanneet historia, perinteet, kulttuuri, uskonto sekä kieli. Edellä mainitut asiat ovat muualta tulevia vaikutteita eikä ne ole olemassa siirtokarjalaisille koskemattomina tai puhtaina, jonkinlaisina lukkoon lyödyn identiteetin lähteinä, joihin he halutessaan voisivat palata. (Hall 2003, 122.)

Yhteisöllinen identiteettipolitiikka on vuosien myötä tarjonnut laajan kuulumisen kehyksen, jonka turvin on voinut selvitä elämässä eteenpäin, mutta kaikkia menetettyyn paikkaan liittyviä ruhjeita se ei pysty poistamaan. Identiteettipolitiikassa nimistön siirtämistä voidaan toteuttaa oikeutuksen ja tunnustuksen hakemisella. Diasporayhteisössä nimeäminen on yhteisöllisen identiteetin kannalta tapa jättää oma pysyvämpi jälki kansallisvaltioon. Todennäköistä on, että karjalaiset nimet säilyvät suomalaisessa arjessa paljon pidempään kuin autenttiset evakkoajan kokemukset. Nimistömaiseman uusintaminen osoittaa myös muistojen, muistinpaikkojen, paikan sekä minuuden välisen eksistentiaalisen yhteyden. Nimeäminen ilmaisee kaipuuta paikkaan, jota ei voi enää koskaan saada takaisin sellaisena kuin sen on taakseen jättänyt. Tällöin nimistömaiseman siirto toimii ikään kuin paikan muiston omistuskirjoituksen. (Kuusisto- Arponen 2008, 176.)

## 2.1 KULTTUURI- IDENTITEETTI

Kulttuuri tarkoittaa yhteisten merkitysten järjestelmiä, jotka sisältävät merkityksiä tuottavia sosiaalisia käytäntöjä. Yhdistävän siteen ihmisiin luo kuulumisen johonkin kulttuuriin, yhteisöön sekä yhdistävään identiteettiin. Tuntemme oman identiteettimme silloin, kun voimme asemoida itsemme yhteisen merkityksen kentässä tuntemalla keitä me olemme ja mihin me kuulumme. Yksi merkittävimmistä identiteetin ylläpitämisen, muodostamisen sekä muuttamisen tavoista on kulttuuri. Kulttuurin merkityksellä on oma ajallinen ja paikallinen jatkuvuutensa, siksi kulttuureja pidetäänkin melko pysyvinä sekä vakaina käytäntöjen ja merkitysten teemoina. Kulttuuri leimaa identiteettiämme, olemme sidoksissa vallitsevaan kulttuuriin velvoittavin, väistämättömien ja perityin sitein. Kulttuuriin kuulumisen antaa meille voimakkaan yhteenkuuluvuuden, turvallisuuden sekä tuttuuden tunteen. Emme voi mitenkään tuntea kaikkia yhteiseen kulttuuriin kuuluvia jäseniä, mutta yhteiset tarinat yhdistävät meitä. Erilaisia kulttuurisia järjestelmiä pitävät yllä tarinat, jotka antavat kulttuurille merkityksen sekä representoivat sitä. (Hall 2003, 85-94.)

Kulttuurin osuus on tärkeää ihmisen identiteetissä, mutta myös minän kehittyneimmässä muodossa, elämäkerrallisessa minäkuvassa. Ihmisen yksi ainutlaatuisimmista piirteistä onkin persoonan rakentuminen kulttuurin ohjaamana moraaliseen perspektiiviin. Ihmisen omaelämäkerrallinen muisti kertoo siitä kuka minä olen, mitä minä olen ollut ja minne minä olen menossa. Omaelämäkerrallinen minä sekä laajentunut tietoisuus mahdollistavat ihmistä olemasta hetkellisen ajan tai paikan vanki sekä liittymisen kulttuuriin sekä sen kehityksen. (Rautio 2006, 28-30.)

Hall (2003, 85-86, 94.) mukaan kulttuuri tarjoaa eräänlaisen viitekehyksen, jonka avulla yksilö voidaan yhdistää tämänhetkiseen elämään menneiden sukupolvien elämäntapaa peilaten. Ihmisten oletetaan olevan samanlaisia silloin kun he jakavat samanlaisen kulttuuri- identiteetin. Yleensä eri kulttuureja pidetään selkeästi erottuvina muodostumina toisistaan. Kulttuurisen eron tekeminen pitää yllä "me"- henkeä sekä kasvattaa yhteisöntunnetta ja näin ollen erottuu muista kulttuureista. Kulttuurin perinteisiä muotoja arvioidaan globalisaation horjuttavan ja perinteiset elämäntavat joutuvat sijoiltaan

muutosten virrassa. Globalisoituminen saa meidät pohtimaan useita arkisia käsityksiämme kulttuurisesta identiteetistä sekä pohtimaan kulttuuria uusista näkökulmista.

Sotien jälkeinen aika vaati koko Suomen kansalta suuntautumista uuteen aikaan ja tulevaisuuteen, jonka piti olla parempi kuin sotavuodet ja pula-aika. Yhteisiin ja yksityisiin menetyksiin ja tappioihin oli sopeuduttava, muuta vaihtoehtoa ei ollut. Siirtokarjalaisen väestön elämäntavan muutos oli väistämätön. Miten perinteiden kävisi tässä muutoksessa entä häviäisikö karjalainen elämäntapa kokonaan. Karjalaisen heimon ydinosa oli reväisty kotikonnuiltaan ja istutettu uuteen multaan outoon ympäristöön, jossa puhuttiin samaa kieltä, vain eri tavoin murtaen, mutta joka muilta elämäntavoiltaan tuntui kovin toisenlaiselta kuin totuttu kotiseutu. Sotien jälkeen ajateltiin, että Karjalainen kulttuuri ja perinne olivat kokeneet kuoliniskun. Karjalaisen elämäntavan ja perinteen säilyminen tai katoaminen ovat kuitenkin ilmiönä monitahoisia. Siirtokarjalaiset osin noudattivat ja osin sovelsivat entisiä elämäntapojaan ja perinteitään muuttuneisiin olosuhteisiin ja omaksuivat myös uutta uudesta ympäristöstä. Vähitellen tulokkaiden ja paikallisten asukkaiden kesken alkoi syntyä avioliittoja ja kasvaa uutta sukupolvea, jolla oli vanhempien perintönä tietoa ja tuntemustakin paikallisten kulttuurien erilaisuudesta ja kohtaamisesta. Karjalaisen identiteetin ja perinteen suhteissa voidaan sotien jälkeisinä vuosina erottaa monta vaihetta: sokki, sopeutumisen alkuvaihe, sukupolvien kuilu, piilotettu perinne, uudelleen rakentuminen ja lopuksi tietoinen kulttuuri-identiteetin aika. (Sallinen-Gimpl 2000, 333-334.)

Hall(2003, 92-94.) mukaan olemme taipuvaisia näkemään kulttuuri-identiteetin liittyvän johonkin maisemaan, näkymään, paikkaan tai ympäristöön. Me tavallaan kehystämme identiteetille taustan, jolloin pystymme sitä paremmin ymmärtämään. Kulttuuri-identiteettiin kuuluu myös ethnos, yhteenkuuluvuus sekä side johonkin tiettyyn ryhmään sekä paikkaan. Etnisyys on yksi kulttuurisen identiteetin muodoista ja se koetaankin osaksi luontoa, osaksi historiaa ja kulttuuria. Kulttuuri-identiteettiä puolustetaan osana omaa lähipiiriä ja sen ajatellaan syntyvän ”maasta ja verestä.” Tarinat hyvistä eleyistä ajoista, dramaattisista kohtaloista, maisemista pitävät koossa kulttuuri-identiteettiä, jotka sijoittuvat muinaiisiin kotimaihin ja maisemiin. Kansakuntaa kuvaavat myös maisemat, jotka osaltaan tarjoavat näkyvän hahmon kotimaasta.

Paikallisen ympäristön varassa siirtoväki rakensi identiteettiään ja itsetuntemustaan. Kulttuurisiin ideaaleihin sopeutuminen ja mukautuminen johtivat lopulta sopeutumiseen, jolloin tapahtui yksilöllisen identifikaation muodostuminen siirtoväen identiteettiin paikallisen kontrollin kautta. Etenkin ortodoksinen siirtoväki pyrki hävittämään suomalaiseen ideaaliin sopimattomat sävyt ympäristöltä saaman palautteen vuoksi. Kokonaisuudessaan sosiaalisesti määrättyä oli uusille asuinsijoille juurtuminen, mikä osaltaan edisti sopeutumistapojen valintaa. (Kananen 2010, 263.)

Tietoisen kulttuuri- identiteetin vaalimiseen on käytettävä varsin usein toisen asteen tietoa, sillä jo luonnollista tietä vähenee niiden joukko, joiden lapsuuteen kuului aika Karjalassa. Muistamisen painopiste siirtyy jo sotavuosiin ja sitä seuranneeseen sopeutumisen aikaan. Toisen asteen tieto on kuitenkin jo toisenlaista kuin alkuperäinen välitön suhde omaan kulttuuriin. Toisen polven on se tietoisesti opeteltava, paneuduttava, perehdyttävä ja hankittava mielikuvien tueksi aineellista näyttöä: kuvia, kirjoja ja vaalittava perintöesineitä, vaikka ne olisivat arkisia käyttöesineitä. Suvulle kasvaa historia ja jokainen sukupolvi mielletään osana katkeamatonta ketjua. Karjalaisuuden tiedostaminen tällä tavoin ei ole heikompaa kuin ennenkään, vaan yksilö voi hankkia syvän tuntemuksen ja tiedon avulla erittelevän näkemyksen karjalaisesta taustastaan ja omaksua sen osaksi identiteettiään. (Sallinen-Gimpl 2000, 332.)

## 2.2 PAIKKAIDENTITEETTI

Suomalaisille Karjalan anastus oli katkera isku. Kymmenesosa Suomen väestöstä joutui jättämään vieraalle valloittajalle kotiseutunsa. Kokonainen historiallinen maakunta, vieläpä yksi tärkeimmistä, riistettiin Suomelta. Kaikkia kansallisia oikeusperiaatteita vastoin, vihollisen valloitukset sekä aluevaatimukset olivat vain ja ainoastaan ryöstöä. Voitettujen oli viisainta vaieta sodan jälkeen. Tynkä- Suomen korpiin raivattiin uutta Karjalaa, hammasta purren. Karjalaisilla oli suuri tarve päästä uuden elon alkuun, mutta koti-ikävää se ei suinkaan hävittänyt. Jatkosodan jälkeen Karjalan liittäminen Neuvostoliittoon ja Viipurin julistaminen vanhaksi venäläiseksi kaupungiksi, eivät vahvistaneet käsitystä valloittajan rehellisyydestä. Karjalaisten hautausmaiden tuhoaminen ja hautakivien käyttäminen erilaisiin muihin tarkoituksiin viestivät väkivaltaisesta barbariasta, joka oli katkaissut kaiken yhteyden entisiin asukkaisiin ja alueen vanhaan historiaan. (Vihavainen 2013, 268-269, Virtanen ym.2008, 135-140.)

Siirtokarjalaisten evakkotarinoissa on laajasti viittauksia paikkaidentiteetin murroksesta. Yksilöiden keskeisiä osia yhteiskunnallisesta orientaatiosta ovat tunne kuulumisesta jonnekin, paikantunne sekä paikattomuus. Oman henkilöhistorian kautta jokaiselle yksilölle muodostuu paikkatunne myös sosiaalisen muistin kautta siten, että paikasta tietämämme ja kokemamme asiat ovat tulleet osaksi meitä. Paikkatunne rakentuu koko ajan, se ei ole muuttumaton syntymässä peritty. Kunkin yksilön paikkatunnetta muovaavat muuttaminen, uusi elinympäristö ja kaipaus entiseen. Paikkaidentiteetin murros oli karjalaisen siirtoväen keskuudessa erittäin voimakasta, koska he eivät enää koskaan päässeet muuttamaan entisille asuinsijoilleen takaisin. (Kuusisto-Arponen 2006, 199-200.)

Tutkittaessa karjalaista identiteettiä, paikalla on tärkeä merkitys ihmisen identiteetille. Paikkaidentiteettiä voidaankin ymmärtää kahdella erilaisella tavalla, sekä paikkaidentiteetillä että asukkaiden paikkaidentiteetillä. Paikkaidentiteetillä tarkoitetaan niitä ominaisuuksia, jotka erottavat jonkin paikan toisista paikoista. Asukkaiden paikkaidentiteetillä tarkoitetaan paikan sosiaalista tulkintaa eli kuinka jonkin paikan ihmiset kokevat oman asuinpaikkansa

erityispiirteet, ominaisuudet ja sitä miten ihmiset kokevat yhteenkuuluvuutta oman asuinpaikkansa muiden ihmisten kanssa. Kun paikkaidentiteetti vahvistuu, voidaan puhua paikkatietoisuudesta. Paikan vaikutuksella onkin hyvin monisäikeinen merkitys karjalaisten identiteetille. (Ilonen 2013,52.)

Siirtokarjalaisten jälkipolville elämä Karjalassa ennen sotaa, sodan aika sekä evakkovuodet ovat tuttuja asioita useimmille. Karjalasta on saattanut jäädä jotakin ohuita muistoja sotavuosina syntyneille, kun taas myöhemmin syntyneillä ei ole omakohtaisia muistoja lainkaan. Tilannetta voi kuitenkin muuttaa matka suvun entisille kotiseuduille. Kotiseutumatkoilla siirtokarjalaisten jälkipolvet saavat uutta tietoa Karjalasta sekä omakohtaisia kokemuksia. Uusia sävyjä saavat myös Karjalaan kohdistuvat tunteet. Kotiseutumatkojen ansiosta moni siirtokarjalaisen jälkeläinen on alkanut pohtimaan omaa suhdetta karjalaisuuteen. Joidenkin karjalaisuus vahvistuu kotiseutumatkoilla, toiset taas löytävät karjalaisuuden ja jotkin vielä etsivät vastausta ja epäröivät omaa karjalaisuuttaan. Iän myötä oman sukutaustan merkitys muuttuu. Osa siirtokarjalaisten jälkipolvista etsii karjalaisen identiteetin aineksia siirtokarjalaisten kohtaloista, paikan historiasta, menneisyydestä sekä kotiseutumatkoista. (Sallasmaa 2006, 232-237.)

Kotiseutumatkoja menetettyyn Karjalaan kutsutaan myös pyhiinvaellusmatkoiksi. Itärajan avauduttua 1990-luvun alussa matkustivat siirtokarjalaiset jälkeläisineen entisille kotiseuduilleen ja toivat kotiseutumatkoilta mukanaan keräämiään muistoesineitä kotitalojensa raunioilta. Kotiseutumatkat vanhoille sukujen asutusmaille ovat myös usein todistusmatkoja siitä, sinne saattaa edelleen palata ja muistin paikka on olemassa nykyhetkessä. (Fingerroos 2010, 158.)

Paikkoihin liittyvät kertomukset ovat keskeisessä osassa karjalaisten sukujen muistitiedossa. Muistitiedot muovaavat kuvaa menetetyistä kotiseudusta ja kodista. Kerronnasta tekee erityisen merkittävää menetyksen lopullisuus, koska siihen Karjalaan, josta narratiivit ja muistot kertovat, ei ole paluuta. Henkilökohtaiset kokemukset ja muistot liittyvät erottamattomasti menetettyyn kotiseutuun. Kokemukset ja muistot tekevät paikasta kotiseudun, ilman kokemuksia ja muistoja se olisi mikä tahansa paikka. Paikkoihin liittyvien narratiivien tehtävänä on pitää kertoja juuri siinä paikassa, johon hänen

muistonsa liittyvät sekä kiinnittää samaan paikkaan kuulija sekä luoda yhteinen merkitys paikalle. (Jetsu 2017, 300.)

Kaiken hektisyyden keskellä vahva paikan tunne voi myös muodostaa eräänlaisen turvapaikan. Ihmiset tuntevat identiteetin turvallisuutta ja pysyvyyttä paikkojen merkityksestä sekä perinteiden esiin tuomisesta. Paikan tuntu ja etenkin juurtuminen johonkin paikkaan edes jollakin tasolla, tuo vakautta omaan identiteettiin. Paikan merkityksellisyys toimii myös romanttisen paon kiinnekohtina pois maailman todellisista tapahtumista. (Massey 2008, 24-25.)

Paikkaidentiteetti määritellään yhdistelmäksi erilaisia ideoita, käsityksiä, muistoja sekä tunteita, nämä yhdistyvät johonkin tiettyyn paikkatyyppiin tai paikkaan. Ihmisen kokemukset paikoista sekä kokemus omasta itsestään ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Kokemukset erilaisista paikkatyypeistä sekä ihmisen oma käsitys itsestään, omista muistoistaan sekä tunteistaan ovatkin merkittävä osa identiteetin kehityksessä. Ihmisen identiteetissä paikoilla on suuri merkitys ja paikkaidentiteetti voi siirtyä henkilöltä toiselle sekä se voi myös periytyä. Juurikin paikkaidentiteetti käsitteellä voidaan kuvailla tällaisen yhteyden merkitystä, joka voi olla myös epäsuorasti yhteydessä paikkoihin kaikkien identiteettien osa-alueiden osalta. Erilaisten perinteiden esiin kaivaminen voidaan määritellä olevan vastakaikua sille kaipaukselle, jota ihmiset tuntevat määritellessään paikan todellista merkitystä sekä tuntevat paikkaidentiteetin turvallisuutta kaiken ympärillä vallitsevan muutoksen keskellä. Tämän tulkinnan perusteella juurtuneisuuden ja paikan tuntu voi tarjota vakautta sekä ongelmatonta vaikuttavan identiteetin lähteen. (Alasuutari ym. 2009, 321-341; Massey 2008, 24.)

### 3 MUISTOJEN IMPILAHTI

Impilahdella on koettu monenlaisia kohtaloita. Tarina kertoo, että kerran vainolainen tihutyönsä tehtyään istutti nuoren neidon veneeseen ja työnsi hänet lahdelle ajelehtimaan kylmän pohjoistuulen mukana kohti Laatokan laajaa ja myrskyistä ulappaa. Tuo Laatokan lahti sai nimekseen Impilahti. Impilahtelaissyntyinen humanisti- juristi sekä Karjalaliiton pitkäaikainen toiminnanjohtaja Simo Härkönen on kirjoittanut synkälle tarinalle valoisan jatkon. Sää seestyi myrskyisällä Laatokalla, tuuli kääntyi etelään ja kuljetti neidon auringon paisteessa takaisin kotilahden rantaan. Simo Härkönen haluaa kuvata kertomuksellaan Karjalan kansan kohtaloa, kotoa pois joutumista ja sinne takaisin paluuta. (Henttonen 1995, 78.)

Impilahtelaisten kaukaiset esivanhemmat valitsivat Laatokan koillisrannan asuinsijoikseen jo 800- luvulla. Siellä oli kaksi elämänantajaa, metsä ja meri. Pitkien jyrkkärantaisten lahtien pohjukoissa, laaksoissa ja rinteillä maaperä oli hedelmällistä myös viljan kasvulle. Myöhemmin maan uumenista löytyi malmeja sekä jokien kosket toivat voimaa. Rajan kansa sai tuntea rajan paineet Venäjän ja Ruotsin vallan vaihdellessa ja kulloisenkin vallanpitäjän kurittaessa kansaa työllä, veroilla ja käännytyksillä. Impilahdella puhuttu kieli oli erityisen mielenkiintoista. Pitäjän väestössä oli kaksi selvää ryhmää, ortodoksit ja luterilaiset. Ortodoksien käyttämä kieli oli Aunuksen murteen läntisin haara ja luterilaiset puhuivat taas murretta, johon oli sekoittunut savolaista, aunukselaista sekä kannakselaismurteiden sanoja ja sanontoja. Myös kielellinen omaperäisyys osoittaa, miten keskellä karjalaista kulttuurialuetta Impilahti oli, idän ja lännen rajapyykillä. (Koponen 1982, 11; Karjalanliitto.)

Alkuaan ortodoksisvoittoisessa pitäjässä oli tuolloin naapuripitäjistä poiketen jo puolet asukkaista luterilaisia. Uskonnolliset voimasuhteet säilyivätkin tällaisina. Vuonna 1939 Impilahden 14 500 asukkaasta oli luterilaisia 8000 ja ortodokseja 6500. Ortodoksit kuuluivat Kitelän sekä Pitkärannan seurakuntiin ja



luterilaiset Impilahden kirkonkylän seurakuntaan. Salmin kihlakunnan kunnista Impilahti oli tiheimmin asuttu. Impilahden pitäjän 27 kylän joukossa oli Pitkärannan teollisuustaaajaman ja väkirikkaan kirkonkylän vastapainoksi hiljaisia syrjäkyliä. Maisemakin jakaantui kahteen eri tyyppiin. Rannikolla pitkät vuonomaiset jyrkkärantaiset lahdet rantakujineen johtivat aavalle ulapalle ja avasivat kaukonäköaloja laajalle Laatokalle. Impilahti oli suurista lahdista kapein, seitsemän kilometrin pituinen. Sisämaassa oli siintäviä saloja sekä kangasmaita. Kaikkien kylien, pienten ja suurten, luterilaisten ja ortodoksisten elämää sävytti ahkera uurastus, isänmallinen mieli ja tulevaisuuden usko. (Henttonen 1995, 79; Karjalanliitto.)

Pitkärannan teollisuuskeskus työllisti 800 henkeä ja elätti välillisesti paljon enemmän<sup>2</sup>. Kaivosteollisuus, kupari- ja tinamalmin louhinta oli alkanut siellä jo 1800- luvun alussa. Kuparisulfiittiakin valmistettiin kaivostyön ohessa. Viime vuosisadan jälkipuoliskolla kukoisti myös lasi- ja punamultateollisuus, tehtiinpä siellä parhaina vuosina miljoonamäärin pulloja. Impilahden puuteollisuuden alkuna olivat venäläisten liikemiesten jo 1700- luvulla perustamat sahat, kasvava Pietari tarvitsi rajattomat määrät erilaista puutavaraa. Vauhtia antoi viipurilaisen kauppiaan Victor Hovingin 1870- luvulla Nurmisaareen perustama höyrystys. Suurteollisuuden loi 1907 Norjasta saapunut teollisuusmies C.D. Diesen ja hänen perustamansa Oy Diesen Wood Ab sekä sen monet sisaryhtiöt. Tuotantolaitokset laajenivat niin, että yhtiön johto siirtyi vuonna 1929 Viipurista Pitkärantaan, se toi rikastuttavan lisän koko kunnan elämään. Tehtaiden toimihenkilöt osallistuivat aktiivisesti kunnan, seurakuntien sekä talouselämän ja järjestöjen luottamustehtäviin ja he perustivat myös paikallislehden. Uudistusmielisyys teki 1920- ja 1930- luvulla Impilahdesta yhden Karjalan johtaviin kuuluneen kunnan. Impilahti oli kruununvouteineen, nimismiehineen ja henkikirjoittajineen myös Raja- Karjalan valtionhallinnon keskus.

---

2) Henttonen (1995, 80.) Pitkäranta oli Laatokan- Karjalan kansainvälinen paikka. Diesen Wood Co Ab:n selluloosatehtaassa Pitkärannan Pususaareessa oli palveluksessa suomalaisten lisäksi, ruotsalaisia, saksalaisia, venäläisiä, puolalaisia, englantilaisia ja ranskalaisia ammattimiehiä.

Valistusrienoissakin Impilahti oli edelläkävijä. Raja- Karjalan Sivistysliitto ja Laatokan- Karjalan Nuorisoseurojen Liitto tekivät koulujentyötä täydentävää ja syventävää vapaata kansansivistystyötä. Impilahden Viipulanniemeen vuonna 1906 perustettu Itä- karjalan kansanopisto oli molempien järjestöjen päämajan. Opintokerhot, näytelmäpiirit, kuorot ja orkesterit rikastuttivat seudun väestön elämää. Marttayhdistykset ja maamiesseurat kohottivat voimallisesti maa- ja kotitalouksien tasoa. Molemmissa toiminnoissa oltiin maan eturintamassa. Impilahden peltopinta- ala kasvoi 1920- ja 1930- luvulla yli kaksinkertaiseksi, mikä oli alansa ennätys koko maassa. Osuustoiminta tuki maanviljelyksen uudistamista ja koneistamista. Osuuskassatoiminta oli ihan oma lukunsa. Itse aatteen isä Hannes Gebhard matkusti kerran Impilahdelle ihmettelemään, mikä se sellainen osuuskassa on, joka uskaltaa hankkia itselleen oman toimitalon. Hän oli näkemäänsä tyytyväinen ja pian monet muut Suomen paikkakunnat seurasivat Impilahden esimerkkiä. Impilahden monitahoinen kehitys kuitenkin katkesi talvisotaan kuin valloittajajoukkojen tie Impilahden kuuluisiin Lementin motteihin. (Henttonen 1995, 82.)

Talvisota syttyi 30.11.1939 Neuvostoliiton hyökätessä Suomeen. Itäisen naapurikunnan Salmin väki vaelsi karjoineen Impilahden teitä, kun Impilahden kirkossa alkoi adventtisunnuntaina 3. joulukuuta jumalanpalvelus uuden virsikirjan ja kirkkoraamatun käyttöönoton kunniaksi. Tie olivat täynnä vihollista pakenevia rajaseudun ihmisiä, lentokoneet jyrisivät ilmassa ja tykkien jyly kuului naapuripitäjästä. Jumalanpalvelus jäi viimeiseksi, sillä ennen seuraavaa sunnuntaita pitäjä piti tyhjentää asukkaista eikä itsenäisyyspäivänäkään voitu enää kirkkoon kokoontua ilmavaaran vuoksi. Vene oli taas tyrkätty myrskyiselle merelle. Se ei ollut impilahtelaisten ensimmäinen evakkomatka, mutta totaalisiin se oli seudun yli tuhatvuotisessa historiassa. Kylät tyhjenivät. Evakuointia helpotti Impilahden halki kulkeva rautatie. Lehmiä oli vietävä jalkaisin, naisten ja ikämiesten ollessa kuljettajina. Lähtökäskyt levisivät Impilahdella yhä lännemmäksi. Kirkonkylä tyhjennettiin 8.12.1939. Tämän jälkeen Impilahdella oli vain kahden valtakunnan sotilaita. Yli 430 000 karjalaista joutui lähtemään kotiseuduiltaan. Impilahtelaiset hajaantuivat evakuoinnissa eri puolille maata. Talvisodan aikana impilahtelaisia sijoitettiin pääosin Kuopion ja Joensuun talousalueille. Talvisota päättyi Moskovan rauhansopimukseen 12.3.1940.

Suomen oli taivuttava ankariin rauhanehtoihin, Karjala oli luovutettava Neuvostoliitolle. Suomi joutui luovuttamaan paljon suuremman alueen kuin mitä Neuvostoliitto oli kyennyt aseellisesti valloittamaan. Siirtoväki alkoi, vaikkakin vastahakoisesti tottua ajatukseen, että sen oli juurruttava Kanta-Suomeen. (Koponen 1982, 180; Henttonen 1995, 83-84; Karjalanliitto.)

Jatkosota alkoi 25.6.1941 Neuvostoliiton ilmavoimien pommittaessa Suomea. Suomi hyökkäsi Neuvostoliiton kimppuun laajalla rintamalla 10.7.1941. Kun tieto Impilahden takaisinvaltauksesta levisi pitäjäläisten tietouteen, syntyi valtava halu palata mahdollisimman pian takaisin kotiin. Valtiovaltakin halusi mahdollisimman nopeasti siirtää väestöä korjaamaan sitä, tosin melko keinoa satoa, jonka neuvostoliittolaiset olivat keväällä kylväneet. Sotilashallintopiirin esikunta otti vastaan ja opasti tehtäviinsä ensimmäisinä siviilihenkilöinä kunnan esikunnan ja puhdistusryhmän 10.8.1941. Puhdistusryhmien piti puhdistaa ja desinfioida asuntoja siviiliasukkaille. Vähitellen impilahtelaiset pääsivät aloittamaan muuton koteihinsa tai kotiensa raunioille. Impilahdelle ehti muuttaa jatkosodan aikana 9401 asukasta. Impilahti eli jälleen toiveikasta aikaa, odotettiin jatkuvasti tietoa sodan loppumisesta sekä rintamalla olevien miesten paluuta kotiin, rakentamaan Karjalaa entistä ehommaksi. Mutta toisin kävi. Vihollinen aloitti voimakkaan hyökkäyksensä Karjalan kannaksella 9.6.1944 ja sota lähestyi jälleen Impilahtea. (Koponen 1982, 180; Karjalanliitto.) Impilahden evakuointi oli määrätty aloitettavaksi 28.6.1944. Kunnan asukkaat sijoitettiin Etelä-Pohjanmaan itäisen Suojeluskuntapiirin alueelle seuraavasti. Lapualla 1430 henkeä, purkausasema Lapua. Vimpeliin 1210 henkeä, purkausasema Lapua. (Kansallisarkisto.)

21.9.1944 sotilashallintopiirin päällikkö Simo Härkönen kuvaa esikunnan lähtötunnelmia Impilahdelta seuraavanlaisesti: *"Sankarihautojen kohdalla pysähtyi matkue viimeiselle kunniakäynnille. Järjestäydyttiin parijonoon, joka marssi valkoisen suurristin luo. Sen juurelle laski eräs esikunnan lotista kukkalaitteen. Paljastetuin päin lauloi esikunnan pienoinen joukko virren: Jumala ompe linnamme. Äänet värähtelivät mielenliikutuksesta ja naisten ryhmä nyyhkytti ääneen. Tuo hetki oli jotakin ennen kokemattonta, suurta ja syvää. Tuntui kuin aseveljet kumpujen alla olisivat seisoneet siinä kanssamme suremassa maamme ja Karjalan kohtaloa."* (Koponen 1982, 183.)

### 3.1 IMPILAHDEN SIIRTOKARJALAISET VIMPELISSÄ

Siirtokarjalaiset kokivat kotipaikoilta siirtymiset sekä sota-ajan evakuoinnit osana hengissä pysymisen taistelua. Paljon voimavaroja veivät arjesta selviytyminen sekä uuden asuinpaikan löytyminen. Evakkoperheissä fyysinen liikkeellä olo saattoi kestää useita vuosia. Uuteen kotiseutuun sopeutuminen tapahtui vähitellen vuosikymmenten aikana. Siirtokarjalaisia asutettiin ympäri Suomea. Siirtokarjalaisten sopeutumiseen uusille asuinseuduille vaikuttivat kohtaamiset, ristiriidat sekä paikalliset erot. Siirtokarjalaisten selviytymistarinoissa uhrin luonne sekä kivun olemus määrittivät yhteisön ja menetetyn Karjalan kautta. Menetetty Karjala koettiin koko kansakunnan antamana uhrina. Pakotetusta siirtymisestä selvittiin vuosien myötä. Menetettyä Karjalaa, kaipuun kohdetta tuotettiin kuitenkin yhä yhteisöllisessä kerronnassa. (Kuusisto-Arponen 2012, 161-163.)

Sodan päätyttyä kotinsa jättämään joutuneiden karjalaissiirtolaisten asuttaminen oli mittava prosessi. Jokaisen talon ja mökin nurkat täyttyivät siirtolaisista. Vimpelistä löytyi kuitenkin kolme taloa, jotka eivät suostuneet majoittamaan kotinsa menettäneitä karjalaisia: Apteekki, Pappila ja yksi suuri maalaistalo järven rannalla. Niihin oli hankittava pakkomajoitusmääräys<sup>3</sup>. *”Ei meillä tarvita evakoita”*. Eräässä Vimpelin pitäjän mahtavassa talossa asuu siirtolaisperhe, jolta miltei joka päivä saa kuulla nuo sanat. *”Ei emäntämme ymmärrä, että kukapa meistä siirtolaisista oli tänne vieraille veräjille lähtenyt ilman asiatta. Kukapa meistä olisi jättänyt rakkaan kotiseutunsa saadakseen joka päivä kuulla ynseitä sanoja. Siirtolaiset majoitettiin tuon ylpeän emännän taloon pakkomajoitusmääräyksellä. Määräyksessä luonnollisesti mainittiin, että siirtolaisilla täytyy olla myös eräitä etuja varattuna, mutta toisin kävi. Niitä eivät siirtolaiset saaneet, eivät edes viranomaisten avulla. Naapurin puoleen piti kääntyä, vaikka heidän niskoillaan oli jo kaksi siirtolaisperhettä.”* (Laatokka.)

---

3) Kananen, H.(2010,47.) Aikalaisista mm. Urho Kekkonen on ottanut kantaa siirtoväen kohteluun seuraavanlaisesti: *”... Ei ole oikein, että siirtoväkeä saadaan majoitetuksi pappilaan vasta poliisin avulla;... ei ole oikein, että salmilainen vaimo, joka pyytää kansanhuoltolautakunnan jäseneltä parannusta lapsivuoteessa makaavan osasisarensa oloihin, saa kielteisen vastauksen vahvistuksena sinuttelun( ja )...herjausnimen ryssänakka;... ei ole oikein, että eräässä kyläkunnassa on seisovana sanapartena, ovatko nuo ihmisiä vai evakkoja;... Suurten talojen piharakennukset seisovat tyhjiillään, kun samaan aikaan siirtoväki sullotaan kylmiin rakennuksiin...”*

*"Olemmeko me elämäämme raiteilleen yrittävät siirtolaistorpparit mustempia kuin musta pässi, tällainen taitaa olla siirtolaisrintamamiehen kohtalo. Oli luvattu, vaikka mitä, kunhan urheasti taistelette, mutta kun lupauksen täyttämisen vuoro tulee, näyttää siltä, että joutuu luovuttamaan kaikki entisetkin kansanhuoltoon. Kun nykyisenä aikana joutuu ostamaan melkein kaikki elintarvikkeensa mustasta pörssistä, käy niin, että mies häpeästä hirteen juoksee. Kyllä me kaikki karjalaiset olemme kurjassa jamassa. Meille laki on aina valmis, joka ei liikaa ilahduta."*(Laatokka.)

Ahtaissa asuinoloissa ei voitu välttyä järviseutulaisen ja karjalaisen kulttuurin yhteentörmäyksiltä, mutta sopu antoi kuitenkin sijaa. Sanomalehti Laatokassa 24.1.1946 maanviljelijä Johannes Siponen kertoi Vimpelissä asuvan siirtoväen kuulumisia seuraavasti. *"Siposen mielestä impilahtelaiset katsovat levottomiin mielin tulevaisuuteen. Olemme asuneet jo palan toista vuotta siirtolaisina Vimpelissä, joka on yksi virallisia sijoituskuntia. Asioistamme ja oloistamme ei ole koko tänä aikana näkynyt Laatokan palstoilla mitään. Olemme olleet kuin ei oltaisikaan. Tällaiseksi minä kuvailisin sitä hiljaisuutta, joka keskuudessamme on Vimpelissä vallinnut. Onhan hyvä, ettei ole tarvinnut vielä pahempaa porua pitää, ei leivän eikä lämpimänkään takia. Olemme kuitenkin tunteneet olomme Vimpelissä perin yksinäiseksi, kun suuri osa alkuun tänne evakkona tulleista on siirtynyt kuka minnekin onneaan ja leipäänsä etsimään. Ainoa virkistyksemme on ollut tuttu Laatokka, joka tänne ikävä sanoa, perin epätasaisesti saapuu. Mutta sittenkin sen saapuminen tuntuu kuin jokin hyvä ystävä tulisi luoksemme. Siitä saamme aina lukea jonkun tutun nimen tai hänen kirjoituksensa. Ja se tuntuu niin kotoiselta ja rakkaalta. Viehän se meidät kauas entisille kotiseuduille, lapsuuden leikkitantereille, joka meille oli kaikkein parhain paikka maanpäällä. Näin se aika on menneitä muistellessa mennyt tähän päivään asti. Elämän huolet alkavat kuitenkin varmaan monia jo askarruttaa. Olemme vailla sopivaa työtä, emmekä ole sitä omaehtoisesti pystyneet järjestämään. Kukkaromme ovat nimittäin osoittautuneet liian laihoiksi. Aika on kehittynyt sellaiseksi, että tavallisen torpanmiehen rahat eivät enää riitä uuden ostoon, joten uusia koteja odotellessa alkaa hopeainen väri ohimolle ilmaantua. Asuntokysymys on Vimpelissäkin ollut siirtolaisille sekä huoltovirkailijoille pulmallisin seikka, josta on selvitty vain kylmää lainkirjainta*

*seuraten. Täytyyhän meidänkin saada kattoo päämme päälle, kun olemme tahtomattamme tälle tielle joutuneet. On tietysti sellaisiakin isäntiä, jotka ovat reilusti ovensa siirtoväelle avanneet. Siitä kaikki kunnia heille. Jokapäiväisessä elämässä ovat tämän Etelä-Pohjanmaan asukkaat avuliasta ja sopuisaa väkeä, joten on elämä tässä suhteessa pysynyt raiteillaan. Tämä on myös siirtolaisen kannalta erittäin mieluisaa todeta. Polttopuukysymys on Vimpelissä myöskin vaikeaa. Niitä ajetaan autoilla ja hevosilla 30 kilometrin päästä ja onnellinen se, joka tällä tavalla hankittujen halkojen isännäksi pääsee. Ennen Karjalassa halot maksoivat 40 mk/m, jossa oli ylimittaa 15 sm. Nyt saamme tasametristä maksaa 400 mk. Väkisinkin kohoaa rinnasta kysymys: Mihin me joudumme, kun olemme kaiken ennen hankkimamme kuluttaneet?” (Laatokka.)*

Vuonna 1945 Suomeen muodostettiin noin 150 000 tilaa maanhankintalain seurauksena. Karjalainen siirtoväki sekä rintamamiehet saivat maata. Vimpelissä maanluovutusvelvollisuus ei ulottunut pienehköihin tiloihin vaan siirtoväelle osoitettiin viljelyskelpoista maata ja metsää seurakunnanmaista<sup>4</sup>. Vimpelin seurakunnan antamat tilat olivat ns. kylmiä tiloja, joilla ei ollut rakennuksia. Karjalaan jääneestä omaisuudesta siirtoväki oli saanut pienen korvauksen valtiolta, mutta inflaatio leikkasi korvauksien ostovoimaa. Vimpelissä siirtoväen seurakunnalta saamat peltopinta-alat olivat alle kymmenen hehtaarin kokoisia sekä kunnostamisen tarpeessa. Suurin osa Vimpelin seurakunnanmaista jaettiin Uukuniemen siirtolaisten kesken. Valtaosa Vimpeliin tulleista Impilahden siirtolaisista haki omaa viljelysmaata Savosta ja Pohjois-Karjalasta, lähempää entistä kotiseutua<sup>5</sup>. Rakennustarpeet olivat säännösteltyjä ja vapautuivat vasta vuoden 1950 jälkeen, asuntojen ja navetoiden rakentaminen oli vaikeaa. Vimpeliin karjalainen siirtoväki on tuonut lisäsykettä paikalliseen sekä alueelliseen järjestötoimintaan ja se on ollut aktiivista maaseutuväestöä. Vimpeliin saapunut siirtoväki kannusti jälkikasvuun runsaasti opintielle, näin voi päätellä Vimpelin yhteiskoulun vuosikertomusten perusteella. (Leväniemi 2009, 235; Laatokka.)

---

4) Honkonen (2009, 291.)<sup>4</sup> Vuoden 1940 pika-asutuslain nojalla Vimpelin seurakunnan oli luovutettava valtaosa virkatiloihin kuuluvista maista siirtoväen asuttamiseksi. Jäljelle jäänyt maa meni vuoden 1945 maanlunastuksessa. Näin pappila muuttui suuresta maanviljelystilasta pelkäksi virkataloksi

5) Kananen (2010,193.)<sup>5</sup> *Pohjanmaalla jouduttiin vaihtamaan asuntoa usein, kun paikalliset vihasivat meitä, kansanhuoltojärjestelmä asutti. Savoan tultiin, kuin kotiväen luo Pohjanmaahan verrattuna. Pohjanmaalla paikalliset lapsetkin ryssittelivät. Savossa ei sillä tavalla päin naamaa sanottu.”*

Vimpelin yhteiskoulun ensimmäisen uudisrakennuksen rakensivat Karjalan miehet. Syyskuun 3. päivänä 1944 koulurakennuksen perustöiden aloittamisesta kannatusyhdistyksen johtokunta kiinnitti työnjohtajaksi rakennusmestari Vihtori Jokelan Impilahdelta ja Vimpeliin tulleesta siirtoväestä saatiin pätevää ammattityövoimaa. Impilahtelaiset veljekset Viljam, Arvi ja Iivari Kammonen rakensivat Vimpelin yhteiskoulun yhdessä toisten karjalaistovereidensa kanssa. Vimpelissä pidettiin myös kolmen impilahtelaisseurakunnan jumalanpalveluksia. Impilahden seurakunnan jumalanpalvelusten lisäksi usein myös ortodoksisen Kitelän seurakunnan jumalanpalveluksia mm. Loppiaisena 6.1.1945 Vimpelin kirkonkylän kansakoululla ja seuraavana päivänä 7.1.1945 Sääksjärven koululla. Pitkärannan seurakunnan jumalanpalvelus pidettiin ainakin vielä 20.6.1948 kirkonkylän kansakoululla. (Laatokka.)

### 3.2 KARJALAINEN KULTTUURIPERINTÖ

Karhunen (2014,30.) toteaa väitöskirjassaan, että kulttuuriperintö on kuin muoti-ilmaisu, mikä on osaltaan levinnyt yleiskieleen. Kulttuuriperintö ei sinänsä kaipaa erityistä määrittelyä, vaan se voidaan ymmärtää ikään kuin valmiiksi annettuna merkityshorisonttina. Kulttuuriperintöä käytetään myös kulttuurin sekä perinteen synonyymina. Haasteellisena tehtävänä onkin kulttuuriperinnön määritteleminen. Eri yhteyksissä onkin kulttuuriperinnön ilmiöiden alle mahdutettu lähes kaikki jäljet, jotka ovat menneisyydestä löydettävissä. Kulttuuriperintöä voidaan siis pitää eräänlaisena jälkenä menneisyydestä, jolla on erityinen merkitys ihmisen, yhteisön sekä paikkakunnan identiteetille. Mitään valmiina olevaa kulttuuriperintöä ei siis ole olemassa. Vasta silloin, kun jokin menneisyyden jälki päätetään valita säilyttämisen arvoiseksi asiaksi, syntyy käsite kulttuuriperinnöstä. Kulttuuriperintö käsitteenä on aina jonkinlaista rajanvedon tuotosta, jotakin sellaista, mikä määritellään aiemmilta sukupolvilta perityksi, tärkeäksi säilyttämisen arvoiseksi asiaksi. Tällaisia rajoja määritellään aina sen hetkisten tarpeiden mukaan, mitään pysyvää kulttuuriperintöä ei myöskään paradoksaalisesti ole.

Björkholmin(2012,176.) mukaan kulttuuriperintö on ilmiönä itseisarvoinen, sillä samanlainen lisäarvo on suhteessa muihin kulttuuri- ilmiöihin kaikissa yhteyksissä. Kulttuuriperinnön välineellisen arvon jättää tämä näkökulma huomioimatta. Kulttuuriperinnöllä on tarkoitus sille, miksi se saa lisäarvonsa tai määritellään kulttuuriperintö statuksena, näin ollen kulttuuriperinnöllä on aina jokin välineellinen arvo. Välineellisen arvon funktio voi tilanteesta toiseen vaihdella. Kulttuuriperintö voi olla perimätietoa, käsityötaitoja, tapoja, esittäviä taiteita, uskonnollisia perinteitä, taitoja tai suullista perinnettä kuten tarinoita. Ilmiöt, jotka kulkeutuvat sukupolvelta toiselle perimätietona on osa kulttuuriperintöä. Tavat, tottumukset ja tapahtumat, jotka ovat läsnä ihmisten arjessa ja yltyvät ihmisten kaikkiin toiminnan muotoihin perimätiedon kautta sukupolvelta toiselle, on kulttuuriperintöä. Kulttuuriperintö syntyy sukupolvien välisessä vuorovaikutuksessa. Yhteisöt tuottavat kulttuuriperintöä ja näin siirtävät sitä eteenpäin. Menneisyydestä nykyhetkeen on historiansa kulttuurin tuotteella. Esittelypaikan lisäksi se on syntynyt ja sitä on käytetty ajassa, yhteiskunnassa sekä paikassa. Kulttuuriperinnön juuret ovat menneisyydessä, se on viesti menneiden sukupolvien näkemyksistä, kokemuksista, taidoista ja tiedoista sekä tarinoista. Kulttuuriympäristöt edustavat yhteisöjä eri aikakausina. Kulttuuriperintö edustaa ihmisten käyttäytymissäntöjä, perinteitä, tapoja, rituaaleja ja uskontoja sekä identiteettiä. Määriteltäessä kulttuuriperintöä aineellisen ja henkisen yhteyden kautta, on haasteellista todeta kumpi on seurausta kummasta. (Tornberg & Venäläinen 2008, 70.)

Fingerroosin (2012, 209-2010.) mukaan kulttuuriperintöä voidaan määritellä resursseiksi, jotka periytyvät menneisyydestä. Ihmiset kokevat kulttuuriperinnön olevan uudistuva omien uskomusten, tietojen, perinteiden sekä arvojen heijastuma. Kulttuuriperintöön kuuluvat kaikki ne ympäristössä olevat ominaisuudet, jotka heijastuvat paikkojen ja ihmisten historiallisesta vuorovaikutuksesta. Karjalaisessa kulttuuriperinnöstä on kyse silloin, kun puhutaan kansallisesta menneisyydestä sekä sieltä periytyvistä resursseista.

Karjala on maa, joka sekä on että ei ole olemassa. Karjala on olemassa kirjoitettuna historiana, muistoina, kuvitelmana ja ajatuskokonaisuutena. Karjala on ja oli todellisuuden maantieteessä, lukemattomiin valokuviiin tallentuneena, kuvailtuna ja kartoitettuna. Karjalaan voi milloin hyvänsä matkustaa ja samalla kokea, miten mielikuvat ja odotukset ovat repivässä ristiriidassa nykypäivän



todellisuuden kanssa sekä Suomen että Venäjän puolella rajaa. Karjala on ajaton ja rajaton. Sotien ja valloitusten jälkeen on Karjalan historia, kansa ja koko ympäristö muuttunut aatteiden ja symbolien voimasta. Luontoa ei voi siirtää yhtä helposti kuin ihmisiä, mutta luonto on ihmisistä ja valtakoneistosta riippuvainen. Sama pätee maisemaan ja rakennuskantaan. Sotien jälkeen karjalainen muuttui suomalaiseksi. Karjalanpiirakoista, karjalanpaistista jopa Säkkijärven polkasta oli tullut kansallisomaisuutta. Joka puolelta Suomea löytyy kahta tunnettua karjalaista ruusulajiketta, Papulan ruusua ja Valamon ruusua. Viipurissa oli Papula niminen kaupunginosa. Myös Terijoen salavaa on istutettu koko maahan. (Knapas 2015, 24,215.)

Karjala, tuo jakamaton, on täynnä muistopaikkoja, joilla on keskinäinen tärkeysjärjestys maantieteellisinä ja ajallisina nähtävyyksinä. Karjalan hautausmaista on tullut luontaisia pyhiinvaelluspaikkoja, jotka muuttuneessa maisemassa ovat yhä vuosienkin jälkeen tunnistettavissa. 1990-luvulla, kun suomalaiset saattoivat taas vapaasti matkustaa vanhoihin kotipitäjiin, nousi niin sanottu kivijalkaturismi kukoistukseensa. Iäkkäät ihmiset etsivät ja löysivät lapsuudenmuistonsa: talon, kivijalan tai omenapuun, joka oli säilynyt historian myrskyissä. (Knapas 2015, 146-147.)

Karjalaisen siirtoväen muistelukerronta tuo tutkimukseen kerronnallisuutta korostavan näkökulman. Henkilön sopeutumispuhetta ja käsityksiä ohjaavat merkittävästi hänen kulttuuriset ja sosiaaliset kontekstinsa. Karjala-tutkimuksessa on alkamassa ns. kolmannen sukupolven kausi, sotien jälkeen syntynyt sukupolvi alkaa analysoida omasta kulttuurisesta kontekstistaan ja aikakaudestaan käsin karjalaisuuden ilmenemistä ja sen ominaispiirteitä. Tulevien vuosien aikana luodaankin uudenlaista Karjala-kuvaa. (Raninen-Siiskonen 1999, 287.)

# 4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

## 4.1 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä tutkimuksessa tutkijan tehtävänä on ymmärtää minkä vuoksi ja millä tavoilla tutkittavat kertomuksillaan viittaavat karjalaisten juurien sekä karjalaisen identiteetin merkitykseen. Siirtokarjalaisten jälkipolvien jokaisessa kertomuksessa on omat yksilölliset piirteet. Tutkimustuloksissa olennaista on se, että kertomusten referentiaalisuuden aste ja tapa liittyy siihen, minkälaisia merkityksiä tutkittavat kertomuksiin liittävät. Kertomuksien kirjoittamisessa ei ole kyse samankaltaisesta toiminnasta kaikkien tutkittavien kohdalla edes saman teemakeruun puitteissa. Tutkittavien tavoitteet ovat erilaisia ja kirjoitukset merkityksellistyvät suhteessa erilaisiin diskursseihin, vaikka käsittelevätkin samaa aihetta. Jokaisella tarinalla on aina opetus, tarinaa kertomalla ihmiset oppivat jäsentämään elämäänsä ja näin ollen ymmärtämään itseään ja omaa identiteettiään. (Neuvonen- Seppänen 2020; Savolainen 2015, 56.)

Tutkimuksen tulosten avulla oli tarkoitus saada vastauksia kysymyksiin, miten karjalaisuus sekä paikan eli Impilahden merkitys koetaan siirtokarjalaisten jälkipolvien keskuudessa ja minkälainen merkitys niillä on tutkittavien identiteettiin. Tutkimuksessa pohditaan myös karjalaisten juurien merkitystä siirtokarjalaisten jälkipolvien keskuudessa. Tutkimuksen avulla toivoin saavani myös vastauksia siihen, minkälainen mahdollisuus karjalaisella kulttuuriperinnöllä on säilyä tulevaisuudessa. Koen, että yhteiskunnallisesti on myös tärkeää tiedostaa onko karjalainen kulttuuriperintö häviämässä Suomesta. Yhteiskunnallisesti on myös merkittävää tiedostaa karjalaisen kulttuuriperinnön nykytila ja onko sillä mahdollisuuksia selvitä modernissa ja globalisoituvassa maailmassa. Oma tutkimukseni rajoittuu tiettyyn tutkimuskohteeseen, heidän kertomuksiin ja käsityksiin. Tutkimuskohteeni on rajattu myös siksi, että Impilahden siirtokarjalaisia, jotka jäivät evakkoon juuri Vimpeliin, ei ole kovinkaan paljon. Tutkimuksen tarkoituksena on myös tarinoiden avulla löytää

menneestä ajasta pilkahduksia ja tuoda niiden merkityksiä nykyaikaan. Tutkimuskysymyksenä olivat:

1. Miten karjalainen identiteetti koetaan arkielämässä?
2. Mikä on karjalaisten juurien merkitys siirtokarjalaisten jälkipolville?

#### 4.1.1 Tieteenfilosofiset taustaoletukset

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, joka pohjautuu narratiiviseen tutkimusmenetelmään. Tässä luvussa käyn lyhyesti läpi laadullista tutkimusta, narratiivista tutkimusmenetelmää sekä kasvatustieteologiaa, johon tämän tutkimuksen tieteenfilosofiset taustaoletukset perustuvat. Laadullisesta tutkimuksesta käytetään usein termejä laadullinen, kvalitatiivinen, ihmistutkimus, pehmeä ja ymmärtävä. Laadullista tutkimusta voidaan kutsua myös ymmärtäväksi tutkimukseksi, sillä tutkimuksen avulla halutaan joko selittää tai ymmärtää tutkittavaa ilmiötä. Tutkittaessa ihmisiä ymmärtämisellä tarkoitetaan eräänlaista eläytymistä tutkimuskohteiden tunteisiin, henkiseen ilmapiiriin, motiiveihin sekä ajatuksiin. Tutkimuksen kehittyminen joustavasti tutkimustehtävän, teorianmuodostuksen, aineistonkeruun ja aineiston analyysin edetessä on laadullisen tutkimuksen ominaispiirre. Laadullista tutkimusta voidaan kuvailla ongelmanratkaisusarjaksi sekä päätöksentekotilanteeksi. Tutkimuksen aikana tutkimusongelma täsmentyy eikä sitä voida näin ollen täsmällisesti ilmaista aivan tutkimuksen alussa. Teorian kehittämisen sekä aineiston keruun vuorovaikutteisuutta voidaan pitää luontevana osana laadullista tutkimusta. Koko laadullisen tutkimusprosessin ajan tutkijan tietoisuutta pyritään kasvattamaan tutkittavana olevasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 30; Kiviniemi 2015, 75-80.)

Narratiivisessa eli kerronnallisessa tutkimuksessa tiedon rakentajina ja välittäjinä toimivat kertomukset ja kertomuksia käytetään tutkimuksen materiaalina. Kertomukset eivät pelkästään toimi tutkimuksen mielenkiinnon kohteena vaan sen tekee tutkimuksen koko kerronnallinen prosessi. Narratiivisen tutkimuksen huomion kohteena ovat kertomisen tuotokset sekä koko kertomisen prosessi. Kertomus eli tarina on kerronnallisen tutkimuksen

tärkein käsite. Tapahtumakulun kuvaus tai tapahtumarakenne on kertomuksen tarina ja sitä voidaan kuvailla monin eri tavoin. (Heikkinen 2015, 149-151.)

Tämä tutkimus on kasvatustieteellinen tutkimus, jonka juuret ovat kasvatussosiologiassa. Antikaisen(2013) ym. mukaan kasvatussosiologia tutkii erilaisten ryhmien, kuten kulttuurin jäseneksi kasvamisen tutkimusta. Sosialisatioksi kuvataankin juuri kulttuurin jäseneksi kasvamista. Nimensä mukaisesti kasvatussosiologia pohjautuu sosiologiaan ja kasvatustieteisiin. Inhimillisen kasvun tutkimusta tutkitaan kasvatustieteen avulla. Inhimillinen kasvu tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa eli ihmisyhteisöissä. Sosiologian menetelmillä onkin loogista tutkia inhimillistä kasvua. Sosiologisia teorioita sovelletaankin kasvatussosiologiassa. Kulttuuri, toiminta sosiaalinen rakenne tai näiden erilaiset määrittelyt voivat olla lähtökohtana kasvatussosiologisessa tutkimuksessa. Kasvatussosiologiassa tutkimuksen perinteet ovat antropologiassa, sosiaalipedagogiikassa ja yleisessä sosiologiassa. Itseymmärryksen, menneisyyskäsityksen sekä muistojen sidonnaisuutta paikkaan on tutkittu runsaasti antropologian sekä kulttuurin ja perinteen tutkimuksen piireissä. (Savolainen 2015, 72.)

Ihmistieteiden tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta sekä tutkia yhteisöä tämän omasta näkökulmasta. Ymmärtävän ihmistieteen todellisuus on merkityksellistä ja näin ollen se edellyttää ymmärtämistä. Amerikkalaisen antropologin Clifford Greetzin mukaan ihmistieteiden tehtävänä on tulkita kulttuurisia merkityksiä. Tutkijan onkin perehdyttävä kulttuurin ymmärtämiseen, koska se koostuu merkityksistä. Subjektiivisiin merkityksiin perustuvat tutkittavien tulkinnat rajoittavat kulttuurin tutkimuksen tehtävää Greezin mukaan. Sosiologian suuriin klassikoihin lukeutuva saksalainen Max Weber (1864- 1940) on ollut tärkeä vaikuttaja ymmärtävän lähestymistavan kehityksessä. Sosiaalisen käyttäytymisen subjektiivisesti merkityksellisiä kausaalisia selityksiä on Weberin mukaan sosiologian tehtävä. Weberin mukaan sosiologia on tiede, joka keskittyy sosiaalisen seurausten ja kulun syyperäiseen selittämiseen sekä toiminnan tulkitsevaan ymmärtämiseen. (Raatikainen 2005, 8-9.)

#### 4.1.2 Tutkimusetiikka

Esi-isäni Siggo Frondelius työskenteli kirkkoherrana Impilahden kirkossa. 28.11.1700 venäläiset hyökkäsivät Impilahden kirkkoon kahden komppanian vahvuisella joukolla ryhtyen julmasti surmaamaan seurakuntalaisia. Päätaivoitteena heillä oli varmaankin pappi, mutta kirkkoherra pääsi pakenemaan sivuovesta. Sotilaat huomasivat tämän ja huutaen ryhtyivät takaa ajoon. Papilla oli kuitenkin etumatkaa ja hän juoksi Laatokan rantaan ja sieltä jäätä myöden ryömien Lunkulan saareen. Vihollinen ei uskaltanut seurata häntä heikolle jälle. Frondelius perheineen pelastautui vihollisen käsistä, mutta hänen talonsa irtaimistoineen ja kirjoinen poltettiin. (Pasanen 1984,3.)

Edellä mainittu tarina esi-isästäni kuvaa hyvin karjalaisen kansan kohtaloa. Karjala on vuosisatojen ajan ollut idän ja lännen valloittajien taistelutanner, milloin on karjalainen heimo paennut kotiseuduiltaan idästä tulleita valloittajia milloin lännestä. Esi-isäni tarinan sekä isoäitini monivaiheisen elämän tarinan siivittämänä olen usein miettinyt omaa suhdettani Karjalaan sekä karjalaisuuteen. Lapsuuteni ja nuoruuteni Vimpelissä kasvaneena Karjala on todellakin tuntunut sadunomaiselta paikalta, paikalta jonne isoäitini usein kaipasi. Paikalta jota ei enää ole, muuta kuin tarinoissa. Miksi sitten vimpeliläisten isovanhempieni juuret eivät ole samalla lailla minua kiinnostaneet, ehkäpä siksi, että ne ovat olleet aina läsnä jollakin tavalla. Äitini molemmat vanhemmat ovat kotoisin Vimpelistä. Äitini äidin syntymäkoti on edelleen olemassa, tosin siellä ei kukaan ole asunut vuosikymmeniin. Äitini isän syntymäkoti purettiin 1960-luvulla ja äitini sedät rakensivat paikalle uuden talon, joten paikka on edelleen saman suvun omistuksessa. Isäni isän syntymäkoti on myöskin olemassa ja näkyy katsottaessa isovanhempieni talon pihasta, tuo vanha punamullalla maalattu pohjalaistalo, jonne isoäitini perhe tuli Impilahdelta evakkoon heinäkuussa 1944.

Isoäitini oli kaikin tavoin minulle tärkeä ihminen ja esikuva. Isoäitini vanhemmat olivat maanviljelijöitä Impilahden Kokkoselän kylässä. Perheessä oli 11 lasta, joista isoäitini oli keskimäinen ja hän syntyi vuonna 1906. Isoäitini valmistui kättilöksi Helsingin kättilöopistolta vuonna 1928. Tuolloin Kättilöopisto kesti kaksi vuotta ja se oli sisäoppilaitos, joten kotiin pääsi käymään vasta valmistauduttua. Valmistautumisen jälkeen isoäitini sai työpaikan Pohjois-

Karjalasta Kontiolahdelta. Hän työskenteli Kontiolahdella 9 vuotta, kunnes pääsi kunnankätilöksi Suojärvelle, lähemmäksi kotiseutua Impilahtea. 29.11.1939 isoäitini lähti synnytykseen Hyrsylän mutkaan. Isoäitini ei saanut käyttää taksia vaan yli 40 kilometrin matka tehtiin sotilaan ajamalla armeijan autolla. Hyrsylän mutkaa lähestyttäessä metsän reuna oli täynnä Neuvostoliiton sotilaita. Perillä Hyrsylän mutkassa syntyi terveet kaksoset. Kun synnytys Hyrsylän mutkassa oli hoidettu, jatkui matka takaisin Suojärven keskusta Suvilahteen, toiseen synnytykseen. Suvilahteen perille päästyään isoäitini sai kuulla, että sota oli syttynyt. Tuli kiire evakuoita Suojärven sairaala ja seuraava synnytys tapahtuikin evakkojunassa matkalla Suonenjoelle, jonne Suojärven sairaala talvisodan aikana evakuoitiin. Junaa pommitettiin useaan kertaan, mutta osumilta vältyttiin. Hyrsylän mutkaan jääneet vastasyntyneet kaksoset sekä äiti jäivät sotavangeiksi, mutta talvisodan päätyttyä isoäitini sai kirjeen, että äiti ja lapset olivat sotavankeudesta selvinneet. Isoäitini työskenteli lääkintälottana Suonenjoella, Rautalammilla sekä Lauritsalassa. Jatkosodan alussa isoäidin kaksi nuorinta veljeä oli rintamalla Jaakkiman taistelussa, jossa Neuvostoliiton ankarassa kranaattitulessa toinen veljistä kaatui kodin ja isänmaan puolesta ja toinen veljistä haavoittui vakavasti ja kantoi lopun elämänsä kranaatinsirpaleita kyljessään sekä käsivarressaan. Isoäidin kaatunut veli haudattiin ensin Lappeenrantaan sankarihautausmaalle, mutta rintaman edetessä aina Impilahdelle saakka, siirrettiin veli Impilahden sankarihautausmaalle. Isoäidin vanhemmat sekä osa veljistä sekä siskoista palasivat jatkosodan aikana Impilahdelle, Kokkoselän kylään. Neuvostoliittolaiset olivat touhuilleet kodin asuinkelvottomaksi, joten veljet rakensivat uuden kodin, jossa ennättivät asua vain toista vuotta, kunnes tuli taas lähtö evakkoon ja tällä kertaa Vimpeliin. Isoäitini työskenteli Lauritsalassa, mutta poikkesi katsomaan perhettään Vimpeliin ja näin hän tutustui isoisääni ja siitä alkoi 52-vuotta kestänyt rakkaustarina. Isoisäni oli ollut syöksyveneiden kuljettajana Syvärillä ja joskus tarinoissaan kertoi, ettei ole enää tarvetta lähteä käymään ulkomailla. Isovanhempani vihittiin Vimpelin kirkossa 21.7.1945. Isoäitini työskenteli kätilönä aina eläkeikään saakka. Isoäitini oli elämänmyönteinen, suvaitsevainen ja vieraanvarainen. Vaikka isoäiti oli elämässään kokenut ja menettänyt paljon hän ei koskaan valittanut mistään vaan oli tyytyväinen elämäänsä. Isoäitini mielipuhua oli karjalaisen perinneruoan valmistaminen etenkin

karjalanpiirakoiden ja pyöröjen leipominen. Hän luki myös paljon kirjoja ja teki käsitöitä. Isoäitini siirtyi tuonilmaisiin 91 vuoden iässä rikkaan elämän eläneenä. Jos isoäitini ei olisi ollut minulle niin tärkeä kuin mitä hän minulle oli, voisi suhtautumiseni karjalaisuuteen sekä Karjalaan olla hyvinkin toisenlainen.

Omat kokemukset sekä kertomukset eivät ole irrallaan yhteiskunnasta, vaan se kertovat ympärillä olevista ihmisistä ja ilmiöistä ja näin ollen ne ovat osa kertojan identiteettiä. Oman karjalaisen taustani vaikutus kiinnostuksesta Karjalaan sekä sen suuntavana tekijänä ei liene kovinkaan harvinaista. Karjalai-aiheisista tutkimuksista voi erottaa henkilökohtaisina projekteina siirtokarjalaisten jälkipolvien Karjalan käsittelemisen jopa henkilökohtaisina projekteina. Tutkijan oma karjalaistausta ei kuitenkaan määrää suhtautumista Karjalaan tutkimuskohteena, mutta se voi ohjata tarttumaan kyseiseen aiheeseen ja antaa siihen konkreettisia kiinnekohtia. (Häyrynen 2012,13.)

Tämän tutkimusprosessin aikana tärkeäksi tuleekin tiedostaa, että vaikka oma taustani on alun perin saanut aikaan sen, että tästä aiheesta tutkielmani teen, se ei kuitenkaan ohjaa suhtautumistani aiheeseen. Tärkeää on tiedostaa oma tutkijapositioni. Tutkijan roolin selkeää määrittelyä ja siinä pysymistä korostetaan, mutta ihmistieteissä aineistonkeruu tapahtuu usein tavoilla, jotka eivät ratkaisevasti poikkea normaalista ihmisten vuorovaikutuksesta. Tutkijan roolin häivyttämistä perustellaan eettisesti tutkittavan subjektiviteetin tunnustamisena. Siitä huolimatta tutkija edustaa tiedeinstituutiota, eikä tätä tosiasiaa tarvitse hänen roolistaan kokonaan häivyttää. (Kuula 2006, 140.)

Tutkimusteksti on tutkijan tulkinta tietystä aineistoista ja tietyistä aineistoista. Tutkija voi tieteenulkoisten arvostustensa pohjalta varsin vapaasti valita tutkimuskohteensa ilman että voidaan epäillä hänen puolueettomuuttaan tutkimuksen suorittajana. Objektivisuus metodikysymyksissä merkitsee sitä, että lähteet valitaan ja niitä tulkitaan huolellisesti sekä rehellisesti esitetään myös sellainen tutkimus- ja lähdeaineisto, joka on ristiriidassa omien käsitysten kanssa. Tutkija siis tavoittelee objektivisuutta pyrkimällä ulkopuolisesta määräysvallasta vapaana suorittamaan tutkimukseen, jonka tulee olla toistettavissa. Tutkimuksen ongelmanasettelussa ja myös tulosten tulkinnassa ovat kuitenkin aina mukana myös tutkija- subjektin näkökulma ja näkemykset. Tutkijan on huolehdittava siitä, että lukijan huomio ei tarpeettomasti kiinnity häneen eikä myöskään kieleen, vaan huomio on itse asiassa. Tutkimuksen

kielen pitää asiatyylissä antaa lukijalle mahdollisuus häiriöttömään tulkintaan ja päättelyyn. (Hirsjärvi ym. 2007, 292-293.)

Tutkija ei saa esittää voimakkaita tunteita ja mielipiteitä, sillä tiedeyhteisön jäseniltä odotetaan sitoutumattomuutta, riippumattomuutta ja ristiriidoista erillään pysyttäytymistä. Tutkijan pitäytyminen neutraalina hänen kohdatessaan tutkittavien voimakkaita mielipiteitä ilmentää tieteen eetoksen ohella tutkijan riippuvuutta tutkittavistaan. Vaikka tutkijalla on valta määritellä tutkimuskysymyksiä, ohjata osittain vuorovaikutustilannetta ja kirjoittaa tulokset, hän tarvitsee tutkittavia tutkimuksen toteuttamiseen. Tämän vuoksi tutkijalla ei tavallisesti ole mahdollisuutta toimia omien ajatustensa ja tuntemustensa suhteen täysin rehellisesti ja suorasukaisesti. (Kuula 2006, 153-155.)

Kysymykset objektiivisesta tiedosta sekä totuudesta tulevat esiin nopeasti keskusteltaessa luotettavuudesta laadullisessa tutkimuksessa. Luotettavuuskeskustelussa ilmenee myös kuinka näkemykset totuuden luonteesta vaikuttavat siihen, miten luotettavuuskysymyksiin suhtaudutaan tutkimuksen edetessä. Epistemologiasta keskusteltaessa siinä erotellaan seuraavat neljä totuusteoriaa: totuuden korrespondenssiteoria, totuuden koherenssiteoria, konsensukseen perustuva totuusteoria sekä pragmaattinen totuusteoria. Mainittuihin totuusteorioihin liittyy kysymys objektiivisen tiedon mahdollisuus. Ainoastaan korrespondenssiteoriassa luotetaan ehdottoman objektiivisen tiedon olemassaoloon. Kun laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan objektiivisuuden ongelmaa, on syytä myös erottaa toisistaan tutkimuksen luotettavuus ja puolueettomuus totuuskysymyksiensä lisäksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134-135.)

## 4.2 LAADULLINEN TUTKIMUSOTE

Laadullisen tutkimuksen yksi perusajatuksesta on tehtyjen havaintojen teoriapitoisuudella. Sillä tarkoitetaan merkitysten antoa tutkittavalle ilmiölle, yksilön käsitystä tutkittavasta ilmiöstä sekä tutkimuksessa käytettäviä välineitä, jotka vaikuttavat lopullisiin tutkimus tuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija määrittää oman ymmärryksensä varassa tutkimusasetelmasta, jolloin



tutkimustieto ei ole objektiivista vaan subjektiivista. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse toimii tutkimusvälineenä, jolloin laadullista tutkimusta voidaan pitää prosessina, jossa tutkimusprosessin edetessä aineistoon liittyvät tutkinnat sekä näkökulmat kehittyvät tutkimusprosessin edetessä. Intensiivinen tutkimuskenttään perehtyminen on ominaista laadulliselle tutkimukselle sekä tavoiteltavaa on ilmiön perehtyminen tutkittavien näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 20-22; Kiviniemi 2015, 74-78.)

Teorian kehittämisen sekä aineiston keruun keskeistä vuorovaikutusta voidaan pitää laadullisessa tutkimuksessa luontevana. Näin ollen aineiston analysoinnin kautta kehitetyt ensimmäiset käsitteet eivät aina ole niitä lopullisia ja ne auttavat usein kehittämään eteenpäin tutkijan tutkimusasemaa. Aineiston keruuta voidaan palata täydentämään kentälle jäsenettäessä teoreettisia näkökulmia. Teoreettisten ydinkategorioiden löytyminen onkin keskeisintä teorian jäsentämisessä sekä pelkistämisessä. Tutkimuksen edetessä teorian tarkastelu tulee kohdennetummaksi ja valikoivammaksi. Tutkimuksen alkuvaiheessa teorian haltuunotto täsmentyy tutkimusprosessin aikana ilmiötä tarkasteltaessa ja teoreettinen ajatusrakennelma osaltaan jäsentyy. Tutkittavan ilmiön vähitellen selkeytyessä saa tutkija lisäviitteitä siitä, minkälaisia teoreettisia näkemyksiä hänen vielä kannattaa syventää. (Kiviniemi 2015 79-80.)

#### 4.2.1 Narratiivinen tutkimus

Kertominen ja kertomusten tutkiminen on luontainen tapa tehdä tutkimusta silloin, kun tahdotaan ymmärtää ihmisiä sekä heidän tapojaan toimia. Kertomusten avulla välitetään tietoa toisille sekä muodostetaan sekä hankitaan tietoa. Tarinoiden luotettavuutta joudutaan kuitenkin arvioimaan. Monet tieteen perusasiat kuten tiedon hankinta, luotettavuuden arviointi, raportointi sekä tiedeyhteisön kriittinen pohdinta liittyvät kertomuksellisuuteen. Kerronnallinen tapa hahmottaa maailmaa on jotain sellaista, joka yhdistää ihmiset eri aikakausina läpi historian. Kertomusta onkin sanottu ihmismielen perustavaa laatua olevaksi toiminnan muodoksi, jonka avulla ihminen ymmärtää

elämäänsä. Konstruktivistinen käsitys tiedosta edustaa tietoteoreettista relativismia, jonka mukaan tietäminen on suhteellista, ajasta paikasta ja tarkastelijan asemasta riippuvaa. Konstruktivismin perusajatus on, että ihminen muodostaa tietonsa aikaisemman kokemuksensa ja tietonsa varaan. Ihmiset siis rakentavat, konstruoivat tietonsa ja identiteettinsä. (Heikkinen 2015, 149-157.)

Yhteinen selviytymiskertomus on karjalaissukujen metatarina. Yhteinen ja sosiaalinen muisti määrittävät sitä. Sen tehtävänä on raivata paikka maailmassa, pitää siitä kiinni ja antaa oikeutus olemassaololle. Se on samanlainen kuin talvisodan ihme, suomalainen sotakertomus, koko kansan yhteinen muistitieto. Molemmissa on kysymys samassa asiasta vaan mittakaava on erilainen. Ne eivät ole vain narratiiveja siitä, miten me selviydymme vaan yhtä paljon ne ovat narratiiveja siksi, jotta me olisimme selviytyneet. (Jetsu 2017, 300.)

Tutkimuksessa olen käyttänyt jonkin verran lähteinä myös kaunokirjallisuutta. Kaunokirjallisuuden avulla voidaan pohtia ihmisten erilaisia kytköksiä kerronnalliseen sekä historialliseen mielikuvitukseen. Usein tajuntaamme kytkeytyy ajatus siitä, millainen joku tietty kulttuurinen tai historiallinen maailma on ollut sekä mikä meille on mahdollista juuri tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Narratiivit, jotka kultivoivat sekä avartavat mielikuvitustamme niin, että pystymme rakentamaan vaihtoehtoisia sekä omaehtoisempia kulttuurisia identiteettejä sekä ottamaan kriittistä etäisyyttä meille tärkeisiin kulttuurisiin identiteetteihin. (Meretoja 2018, 9.)

Kuten monet tutkijat ovat todenneet, identiteettiä voidaan tutkia kertomuksista ja kertomusten avulla. Narratiivisen viitekehyksen mukaan identiteettiä sellaisenaan ei voi tutkia, mutta sitä ilmennetään kertomuksissa, joiden sisältönä ovat itselle tärkeät subjektiiviset merkitykset, suhteiden kuvaukset, roolit, vuorovaikutuksen ja asemoinnin kuvaukset. Kertomuksia itsestä muodostetaan ja muokataan kokemuksia tulkitsemalla ja merkityksellistämällä. Kokemus syntyy tapahtumien tai tilanteiden tulkinnasta. Merkitykset puolestaan luodaan tulkinnan tuloksista. Identiteetin määrittely narratiivisena on opetuksen ja kasvatuksen kannalta sekä etu että ongelma. Narratiivisuus korostaa suhteissa olemisen, vuorovaikutuksen ja prosessin

jatkuvuuden tärkeyttä. Identiteetti ei ole koskaan valmis, vaan muuntuu toisenlaisiksi kertomuksiksi koko elämän ajan. (Ropo 2015, 36-37.)

Narratiivisuus on arkielämän ja kielen keskeinen välinen toiminnan ja tapahtumien ajallisuuden jäsentämisessä. Tutkimusotteena narratiivisuus on lähtökohdiltaan sosiaalis-konstruktivistinen. Ihmisten ajatellaan rakentavan ymmärryksensä ja identiteettinsä jatkuvasti muuttuvien kertomusten avulla, joissa yksilö ilmentää niitä merkityksiä, joita on luonut elämästään ja itsestään. Tietäminen on tällöin vahvasti sidoksissa aikaan, paikkaan ja sosiaaliseen kontekstiin. Merkitystenannossa tutkimusote poikkeaa muiden laadullisten tutkimusotteiden tutkijalähtöisyydestä, sillä tutkija ja tutkittava pyrkivät luomaan kertomuksen avulla yhteisen merkityksen. Narratiivinen tutkimus ei myöskään pyri objektiiviseen tai yleistettävään tietoon, vaan paikalliseen, henkilökohtaiseen ja subjektiiviseen tietoon. (Korhonen 2020.)

Narratiivitutkijat ajattelevat, että keskeinen osa ihmisen minuutta on ihmisen oma elämäntarina, joka on erittäin arvokas, mutta samalla haavoittuva. Narratiivitutkijat ovat itse kritisoineet sitä, että tarinatutkimuksen narratiivisesta jäsentymisestä tehdään liian voimakkaita oletuksia. Kritiikki kohdistuu myös siihen, ettei tarinoiden rikkonaisuutta ja monisyisyyttä kunnioiteta riittävästi. Kansansadun tyyliset selkeät tarinat nousevat esiin narratiivisessa tutkimuksissa enemmän kuin modernia romaania muistuttavat elämänjäsennykset. Hajanaisten, ristiriitaisten ja epätäydellisten tarinoiden suuntaan puhaltavat kuitenkin narratiivisen tutkimuksen uudet tuulet. (Hänninen 2015, 180.)

## 4.3 AINEISTON KERUU JA KÄSITTELY

### 4.3.1 Lomakehaastattelut

Lomakehaastattelun avulla pyritään saamaan erilaisiin ongelmiin vastauksia sekä erilaisia ilmiöitä pystytään tutkimaan. Lomakehaastattelun avulla on tarkoituksena saada vastauksia haastattelijan valitsemassa järjestyksessä sekä saada vastaus jokaiseen kysymykseen annettujen vaihtoehtojen varassa. Lomakehaastattelussa kysytään merkityksellisiä kysymyksiä tutkimuksen tarkoituksen sekä ongelmanasettelun kannalta. Näin ollen jokaiselle kysymykselle täytyy löytyä tutkittavasta ilmiöstä sekä viitekehuksesta perustelu. Suosin lomakehaastattelua siksi, että ne antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä he todella ajattelevat karjalaisesta identiteetistä sekä sen merkityksestä. Kyselylomake sallii vastaajien ilmaista itseään omin sanoin. Kyselylomake osoittaa vastaajien tietämyksen aiheesta ja osoittaa sen, mikä on keskeistä tai tärkeää vastaajien ajattelussa. Kyselylomakkeen avulla saadaan myös esille tunteiden voimakkuus vastaajien osalta. Kyselylomake auttaa mahdollisuuden tunnistaa motivaatioon liittyviä seikkoja sekä kertoa tarinaa. Kirjoitelmat aineistonkeruu muotona on hyvin monimuotoinen ja periaatteessa se voi olla avoin narratiivinen lomakehaastattelu. Avoimessa kirjoitelmapyyntöissä voidaan orientoida kirjoittajia kertomaan oma tarina tutkittavasta aiheesta. Avauskysymys on kirjoitelmissakin tärkeä, sillä se määrittää osallistujan kerronnan näkökulmaa. Sen lisäksi voi käyttää tarinan kirjoittamista helpottavia apukysymyksiä. Kirjoitelman pituutta ja muotoa ei usein avoimessa kirjoitelma pyynnössä määritetä tarkoin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74-75; Hirsjärvi ym. 2007, 198; Korhonen 2020.)

Tutkimuksesta annettava informaatio on tärkeää monessakin mielessä. Tutkimuksesta annettava informaatio saattaa ratkaista sen, että haluavatko ihmiset osallistua tutkimukseen. Ihmistä tutkivissa tieteissä tärkeää on tietoon perustuva suostumus. Tärkein ja ensisijaisin merkitys on saada ihmiset ymmärtämään mihin he ovat suostumassa. Olennaista on huolella kirjoitettu informaatioteksti, sillä niihin perustuvat jatkokäyttömahdollisuudet sekä käyttöoikeus kerättävästä tutkimusaineistosta. Tutkittavien tiedossa täytyy olla tutkittavien valintaperusteet. Tutkittavien motivoimiseksi on hyvä kertoa,

millaista uutta tietoa tutkimuksella tavoitellaan ja miten tulevaisuudessa tutkimustuloksia voidaan hyödyntää. Ihmistieteissä vapaaehtoisuus osallistua tutkimukseen toteutuu usein jo silloin, kun tutkittava tekee informoidun suostumuksen tutkimukseen. Tutkittavien itsemääräämisoikeutta ja vapaaehtoisuutta voidaan toteuttaa myös silloin, kun tutkittavat osallistuvat tutkimukseen. Esimerkiksi kirjekyselyyn vastatessa tutkittavat voivat tehdä itse päätöksen olla vastaamatta kysymyksiin, jotka he kokevat huonosti muotoilluksi, liian arkaluontoisiksi tai aiheeltaan tylsiksi. (Kuula 2006, 101-108.)

Aineiston keruu tapahtui melkein pä lumipallo- efektin omaisesti. Ennalta valitsemistani tuntemista henkilöistä kaikki eivät halunneet tutkimukseen osallistua. Yksi tuntemani Impilahden siirtokarjalaisen jälkeläinen sai tutkimukseen osallistumaan henkilöitä, joita en itse ennalta arvannut pyytää osallistumaan tutkimukseen, kiitos siitä hänelle. Pohdin ensin, että keräisin aineiston puhelin haastattelun avulla, mutta sitten haastattelujen nauhoittaminen olisi ollut haastavaa, enkä olisi pystynyt varmaankaan kirjoittamaan kaikkea kuulemaani ylös. Kasvotusten haastattelu ei olisi onnistunut korona- aikana, eikä myöskään sen vuoksi, että tutkittavat asuvat eri puolilla Suomea. Kasvotusten haastattelu olisi korona aikana voinut järjestää vaikka Teams-meetin tapaan, mutta kaikilla osallistujilla ei sellaista mahdollisuutta ollut. Yhdellä tutkimukseen osallistujalla molemmat vanhemmat olivat kotoisin Impilahdelta, joten myös hänen vastauksensa toivat lisää merkitystä tutkimuksen tuloksiin. Sähköpostilla pyytämäni tarinat olivat hyvin erilaisia ja jokaisessa vastauksessa oli omat yksilölliset piirteensä. Suurin osa kirjoitetuista tarinoista oli usean sivun mittaisia ja vain muutama vastaaja oli kirjoittanut lyhyesti ajatuksiaan muutamalla lauseella. 11 vastaajista kolme oli naista ja kahdeksan miestä. Tutkimukseen osallistujista 35- vuotias oli nuorin ja vanhin oli iältään 75- vuotias. Neljä tutkimukseen osallistujista asuu Vimpelissä. Seitsemän tutkimukseen osallistuneista asuu eri puolilla Suomea; Joensuussa, Oulussa, Lappajärvellä, Vesilahdella, lissä ja Helsingissä. Muutamalle tutkimukseen osallistujalle tein vielä tarkentavia lisäkysymyksiä puhelimitse.

### 4.3.2 Haastattelujen teemoittelu

Cohen ym.(2018, 694-695.) mukaan narratiivista tutkimusta voi lähestyä neljän erilaisen lukutavan kautta: narratiivien visuaalinen tulkinta ja luenta, narratiivien luenta kokonaishahmon sekä rakenteen perusteella, narratiivien vuorovaikutuksellinen luenta sekä sisällön analyysi ja temaattinen luenta. Narratiivisen tutkimuksen erilaisia variaatioita sekä tulkinta- ja lukutapoja on sovellettu ja käytetty useissa tutkimuksissa. Narratiivien sisältöön orientoitumisena kuvataan temaattista tulkinta- ja luentatapaa eikä niinkään vuorovaikutukseen tai kielenkäytön muotoihin tai tapoihin. Teemojen tunnistamisella sekä tarinoiden koodaamisella analyysin teko usein aloitetaan. Teemojen tunnistaminen voi liittyä myös viitekehyksen määrittelyyn sekä tutkimustehtävään. Seuraavassa vaiheessa teemoja vertaillaan narratiivien kesken sekä pyritään tunnistamaan niiden yhdistäviä teemoja. Analyysin kannalta keskeisiä ovat narratiiveista esiin tulleet yhteiset teemat. Yhteisten teemojen pohjalta on tarkoituksena rakentaa kuvaavia teemat narratiivien aiheesta. Tutkimuksen tulosten kannalta tärkeää on että teemat olisivat lukijalle helposti ymmärrettävissä.

Teemoittelussa on merkityksellistä se mitä kustakin teemasta kerrotaan. teemoittelussa on kysymys aineiston ryhmittelystä sekä pilkkomisesta samanlaisten aihepiirien mukaan. Tällöin on mahdollista vertailla aineistossa esiintyviä erilaisia teemoja keskenään. Teemoittelun ajatuksena on etsiä saadusta aineistosta ilmiötä kuvaavia aiheita. Tässä tutkimuksessa aineiston teemoittelu oli suhteellisen helppoa, koska haastattelun teemat muodostivat jo sinällään aineiston rungon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92-93.)

Tutkimusaineiston teemat nousivat esiin suoraan lomakehaastattelujen kysymyksistä. Ainoastaan etiäiset olivat ainutlaatuinen poikkeus lomakehaastattelujen kysymyksistä ja näin ollen ne toivat omalta osaltaan uusia merkityksiä analyysin tekoon.

## 4.4 SISÄLLÖN ANALYYSI

Tämän tutkimuksen aineisto eli lomakehaastattelujen avulla kootut narratiivit käsittelin sisällönanalyysin avulla. Valitsin sisällönanalyysin analyysimenetelmäksi, koska tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia siirtokarjalaisten jälkipolvien identiteettejä narratiivien avulla. Tutkittavien narratiiveista pyrin löytämään yhtenäisiä teemoja sekä määrittelemään identiteetin vahvuuksia, heikkouksia sekä jotakin niiden välillä olevasta merkityksestä. Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä ja se tarkastelee inhimillisiä merkityksiä sekä sitä miten tekstissä tuotetaan näitä merkityksiä. Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan tietyn ilmiön sisältöä sanallisesti. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata siirtokarjalaisten jälkeläisten identiteettiä ja sisällönanalyysin tarkoituksena oli luoda tutkittavasta ilmiöstä selkeä narratiiveja tuottava kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107-108.)

Tämä tutkimus pohjautuu teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Teoriaohjaava sisällönanalyysi perustuu kasvatustieteen piirissä suosittuun sosiokonstruktiivisen oppimiskäsityksen löytämiseen haastatteluista tai kirjoitetuista tarinoista. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysin viitekehyksessä esitellään behavioristiseksi nimetty oppimiskäsitys ja sille kritiikkinä sosiokonstruktiiviseen näkemykseen perustuva uusi oppimiskäsitys. Sisällönanalyysissä aineistoista tunnistetaan määritellyjä ilmaisuja viitekehysten puitteissa. Aineistoista saadut ilmaisut asetetaan valittuun analyysirunkoon ja tuloksena kerrotaan millaisia käsityksiä kyseisestä ilmiöstä on noussut esiin. Tärkeintä on se, nostaako tutkija alkuperäisestä aineistosta esiin ilmauksia alun alkaen tietyn teorian mukaan vai lähestyykö hän aineistoa sen omilla ehdoilla ja vasta analyysin edetessä pakottaa sen tiettyyn teoriaan sopivaksi katsomallaan tavalla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 116-117.)

## 4.5 ANALYYSIN KULKU

Aloitin aineiston analyysin lukemalla saamiani kirjoitelmia. Aineiston analyysin tekemiseen ei laadullisessa tutkimuksessa ole yhtä oikeaa kaavaa tai tapaa. Aineiston analyysi riippuu kerätyn aineiston luonteesta sekä tutkimuksen tavoitteista. laadullisesta aineistosta muodostuu usein paljon informaatiota sisältävä sekä laaja kokonaisuus. Laadullisen tutkimuksen analyysiä tehdessä tutkijan on valittava tutkimuksen kohteeksi jokin rajattu ilmiö, josta sitten voi kertoa mahdollisimman tarkasti. (Puusa 2011, 114.)

Sähköpostitse keräämäni tutkimusaineisto helpotti aineiston analyysia, koska se oli jo valmiiksi siinä muodossa, mihin vastaaja oli sen vastannut. Aineiston analyysin teemat muodostuivat suoraan lomakehaastattelun kysymyksistä. Tutkimusaineiston analyysin jälkeen ei voida vielä todeta tutkimuksen olevan valmis. Tutkimuksesta esiin nousseet tulokset täytyy myös selittää ja tulkita. Näin ollen tutkijan pitää pohtia ja tulkita tutkimusaineistosta nousseita ilmiöitä sekä merkityksiä ja yhdistää ne tutkimuksen teoreettiseen perustaan. tutkimusprosessista nousseiden ilmiöiden avulla luodaan aineistosta kokonaiskuva, jonka avulla tutkimuksen kohde esitetään uudeltaisesta näkökulmasta. Tutkija esittää johtopäätökset tutkimuksen viimeisessä vaiheessa tutkimuksesta nousseista ilmiöistä. (Eskola 2015, 186.)

Analyysin pääteemoiksi muodostuivat 1) karjalaisten juurien merkitys 2) karjalainen identiteetti arkielämässä, jonka alateemoiksi muodostuivat; kieli, uskonto, ruoka, luonteenpiirre ja etiäiset 3) tarinoita Impilahdelta 4) kotiseutumatkat Impilahdelle 5) karelia blues. Alateemoja analysoin vielä teemoittamalla aineistosta nousseista ilmiöitä peilaamalla niitä tutkittavien arkeen, identiteettiin, kulttuuri-identiteettiin sekä paikkaidentiteettiin. Olen liittännyt tutkittavien kirjoittamat kertomukset suorina sitaatteina tutkimukseen elävöittämään näin tutkimuksen kulkua. Tutkittavien kirjoittamiin kertomuksiin en ole tehnyt korjauksia, vaan ne ovat ainutlaatuisia sekä merkityksellisiä sellaisinaan, aitoina kertomuksina.



# 5 TULOKSET

## 5.1 KARJALAISTEN JUURIEN MERKITYS

Juuret liitetään usein vanhempien ja isovanhempien alkuperään ja historiaan. Juuret ovat kytköksissä aina johonkin paikkaan, kuten tässä tutkimuksessa Karjalaan, Impilahteen. Juuret ovat kuulumisen tunnetta johonkin paikkaan sekä ihmisiin ja näin ollen juurilla on tunteenomainen sidos. Omat mielikuvat vaikuttavat myös siihen mitä pidetään omina juurina. Muistelemalla ja kuvittelemalla ihmiset muovaavat erilaisia siteitä paikkoihin, jossa he tai heidän suku ovat elänyt. Identiteettiä pidetään muuttavana ja prosessin omaisena. Identiteettiä voidaan pitää juurakkomaisena, mikä levittäytyy ja kasvaa eri suuntiin ja paikkoihin. (Rastas 2007, 25-26; Ahmed 2000, 77-87; Nash 2003, 180; Malkki 1992, 24-38.)

72- vuotias mies Oulusta kertoi, kuinka hänen isänsä tuli vanhempiensa sekä sisarustensa kanssa Impilahdelta evakkoon Vimpeliin. Isä löysi vaimon Vimpelistä ja mies on syntynyt Vimpelissä. Mies kuvaa hyvin sitä, kuinka perheen evakko taival kesti jopa vuosia, ennen kuin perhe pääsi asettumaan aloilleen. Perhe muutti Vimpelistä Savonrantaan miehen ollessa reilun vuoden ikäinen. Evakkoperheiden juurettomuudella on ollut oma haasteensa jälkipolvien identiteetin syntymiselle. *”Sinne korpeen ukki ja lapset rakensivat talon ja navetan sekä raivasivat peltoa. Talossa asui ukin ja mummon lisäksi isän kaksi veljeä perheineen. Asuimme Savonrannassa noin kolme vuotta ja sieltä muutettiin Tohmajärven Kaurilaan. Impilahti lehti tulee minulle. Kyllä karjalaisuus vielä jollakin tavalla on elämässäni, luen aina lehdistä, jos kerrotaan Karjalasta tai Impilahdesta. Kulttuuri on ehkä hävinnyt vuosien aikana.”* Elämä vieraisissa oloissa ja uudella kotiseudulla vaati sopeutumista, mikä tapahtui vähitellen ajan kuluessa. Mies kuvaa myös hyvin sitä, kuinka isällä oli 10 sisarusta ja perhe hajaantui asumaan ympäri Suomea. Pakotettu

siirtyminen oli rikkonut perinteisen sukuyhteyden. Kiinnostus karjalaisuuteen näkyy miehen elämässä mm. Impilahti lehden lukemisella ja sitä kautta oman karjalaisen identiteetin vahvistamisella.

75- vuotias mies Lappajärveltä kertoo seuraavanlaisesti. *”Karjalaisuus on minulle sisäinen tuntemus siitä, että vanhempani ovat omalla tavallaan taistelleet paremman isänmaan puolesta meille lapsilleen ja meidän tulee jatkaa samaa perinnettä. Meidän on luotava oma elämämme unohtamatta kuitenkaan juuriamme. En pyri erityisemmin vahvistamaan karjalaista sukuperintöä, mutta totta kai karjalaiset sukujuuret tulevat esille erilaisten tapahtumien, henkilöiden ja tapojen yhteydessä aivan huomaamatta. Usein henkilön puhetavasta huomaa, että hänellä on jokin yhteys Karjalaan. Ehkäpä luovutettu Karjala kaupunkeineen, maaseutuineen ja järvineen olisi ollut todellinen teollisuuden, kaupan, kulttuurin ja matkailun keskittymä Helsingin/ Etelä-Suomen rinnalla.”* Myös 72- vuotiaalla miehellä Vimpelistä on samanlaisia ajatuksia karjalaisten juurien merkityksestä. *”Mielestäni on tärkeää tietää oman sukunsa historia. Karjalaisilla on ainutlaatuinen merkitys Suomen itsenäisyydessä. Karjalaiset joutuivat jättämään kotinsa ja synnyinseutunsa. Uhraus oli suuri. Jotkut palasivat jatkosodan aikana synnyinseuduilleen ja korjasivat kotinsa miehittäjien jäljiltä tai rakensivat uuden.”* 72- vuotias mies Vimpelistä kertoo, kuinka hänen isovanhempiensa kodin olivat miehittäjät touhuilleet asuinkelvottomaksi. Mutta jatkosodan aikana miehen enot olivat rakentaneet uuden talon. Mies kertoo, että tämä on merkki karjalaisesta sinnikkyudesta sekä tulevaisuuden toivosta joka on myös jälkipolville periytynyt. Näiden kahden tutkittavan narratiiveista tuli esiin voimakas tietoisuus isänmaallisuudesta sekä sen vaikutuksesta omaan identiteettiin sekä karjalaisten juurien merkitykseen. Tieto siitä, että mistä me olemme tulleet ja missä me olemme nyt, on tärkeä osa kulttuuri-identiteettiä.

73- vuotias nainen Helsingistä kertoo vahvistavansa karjalaista kulttuuriperintöä käymällä Helsingissä Karjalatalolla vuosittain järjestetyissä Impilahden ja karjalaisten tapahtumissa. Yksi tapa vahvistaa karjalaista identiteettiään, on osallistua erilaisiin karjalasiin tapahtumiin. Esimerkiksi Impilahti juhlat järjestetään joka kesä Punkaharjun kansanopistolla.

*”Olen ylpeä karjalaisista juuristani samoin kuin pohjalaisista juuristani. Karjalaiset juureni ja vaimoni savolaiset juuret ovat tehneet helpoksi sopeutumisen Itä-Suomeen. Täällä Pohjois-Karjalassa on paljon siirtolaisia ja*

*siirtolaisten jälkeläisiä, joten karjalaisuus näkyy täällä jatkuvasti ja voimakkaasti arjessa. Olen siis tavallaan toisen polven paluumuuttaja. Isän kotipaikoille on vain pari sataa kilometriä. Lapsuudessa perheellämme oli tiivis yhteys karjalaisiin sukulaisiin. Viikonloppuisin ajettiin usein pitkiä matkoja sukulaisia tapaamaan ja juhlissa oli sukua aina laajasti koolla. Nyt vanhempien ja heidän sukupolvensa kuoltua lähes viimeiseen mieheen ja naiseen yhteydet ovat vähentyneet, mutta edelleen koen voimakasta sukurakkautta tätiin ja isän serkkuihin ja heidän perheisiinsä.” Näin kertoo 61- vuotias mies Joensuusta karjalaisten juurien merkityksestä.*

*”Iän karttuessa karjalaiset juuret ovat alkaneet kiinnostamaan. On mielenkiintoista ajatella, että vaikka koko ikäni olen täällä Vimpelissä asunut, niin osa juurista on kuitenkin niin kaukana ja paikassa millä on oma erityinen historia. ”35- vuotias nainen Vimpelistä pohtii, kuinka mummon vielä eläessä hän oli ollut liian nuori ymmärtääkseen kysyä karjalaisista juurista tai tavoista.*

*67- vuotias mies Vimpelistä kertoo kuinka karjalaisuus on tuonut ilmiselvästi toiminnallista rikkautta ja mielikuvituksellisempaa elämää. Hän kertoo vahvistavansa karjalaista kulttuuriperintöä mm. pitämällä yhteyttä Juankoskella ja muualla asuviin Impilahdelta kotoisin oleviin serkkuihin. Sekä yhteyden pitäminen 95- vuotiaaseen enoon on hänelle rikkaus.*

*”Koen, että ihmisen elämässä juurilla on tärkeä merkitys, ne ovat pohja miltä ponnistaa. Isovanhemmillani on ollut tärkeä merkitys omassa elämässäni, he ovat antaneet tukea ja turvaa, elämään uskoa. Olen facebookissa lhana Impilahti ryhmässä ja siellä on mukava seurata ryhmän tapahtumia sekä uusia että vanhoja kuvia Impilahdelta.” Näin kertoo 46- vuotias nainen Vesilahdelta.*

*”Pidän karjalaisia juuria suurella arvolla, vaikka en ole oikeastaan millään tavalla perehtynyt karjalaiseen kulttuuriin enkä myöskään vahvasta karjalaista kulttuuriperintöä.” 37- vuotias mies Vimpelistä.*

*”Valitettavasti karjalaisten juurien merkitys vähenee koko ajan mitä enemmän ikää tulee ja mitä kauemmin ajasta mummulassa on. Uskon että monimuotoiset juuret ovat omiaan lisäämään suvaitsevaisuutta ja ymmärtämään erilaisuutta. Vanhempien kuoltua, ei ole enää ketään, joka osaisi laittaa karjalaista ruokaa. On itselläni mummun vanha sulhaspiirakoiden ohje, mutta eipä se onnistu piirakkataikinan kaulitseminen ohueksi levyksi. Muisto tuohon herkkuun kuitenkin säilyy.” 50- vuotias mies li.*

Aineistosta nousi esille, että perheellä ja suvulla on erittäin tärkeä merkitys karjalaisille juurille. Suvulla on tärkeä merkitys määriteltäessä karjalaisia piirteitä. Aineistosta nousi esille tärkeänä ilmiönä karjalaisten sukurakkaus. Myös kaukaisimmatkin sukulaiset koetaan tärkeiksi ja läheisiksi. Karjalaisen suvun tapoihin on kuulunut kyläileminen kaukaisempienkin sukulaisten luona. Moni tutkittavista tunsikin suurta ylpeyttä karjalaisista juurista. Moni tutkittava kertoi myös sen, että kun vanhemmat ja isovanhemmat ovat jo siirtyneet ajasta ikuisuuteen, on karjalaisten tapojen sekä kulttuuriperinnön ylläpitäminen vaikeampaa. Osa tutkittavista ei vahvista karjalaista kulttuuriperintöä lainkaan, vaikka ylpeyttä karjalaisista juurista tunteekin. Kaikki tutkimukseen osallistujat olivat tietoisia karjalaisista juuristaan. Osa tutkittavista tunsikin, että karjalaisilla juurilla oli voimakas vaikutus omaan identiteettiin. Osalla tutkittavista karjalaisten juurien merkitys omaan identiteettiin oli hyvin hauras ja pohjalainen identiteetti oli karjalaista identiteettiä voimakkaampi.

#### *Karjalaisten juurien konkretia arkielämässä*

Karjalaisten juurien merkitys näkyy konkreettisesti tutkittavan arjessa esimerkiksi Impilahti-lehden lukemisella, osallistumalla karjalaisiin tapahtumiin ja sukujuhliin sekä olemalla jäsenenä Ihana-Impilahti facebook-ryhmässä. Perheen ja suvun merkitystä pidetään tärkeänä osana omaa karjalaista identiteettiä, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteisöllisyyttä. Tutkittavien arkielämässä vaikuttaa myös voimakas tunne isänmaallisuudesta, joka taas osaltaan kertoo arvostuksesta aiempia sukupolvia kohtaan heidän antamasta uhrista sekä menetyksestä isänmaan puolesta. Luonteenpiirteistä tutkimuksesta nousi esille sinnikkyys ja suvaitsevaisuus, jotka vaikuttavat tutkittavien arjessa ja tutkittavat kokevat niiden periytyneen karjalaisesta suvusta. Tutkittavat kokivat myös ylpeyttä karjalaisista juuristaan, tunne siitä, että on perinyt jotakin ainutlaatuista omalta suvultaan, tunneside karjalaisuuteen ja kulttuuri-identiteettiin. Perinteiden ylläpito tai karjalaiset sukujuuret eivät ainoastaan tee ihmisestä karjalaista, vaan aito tunneside menneiden sukupolvien kautta luovutettuun Karjalaan, Impilahteen.

## 5.2 KARJALAINEN IDENTITEETTI ARKIELÄMÄSSÄ

### 5.2.1 Kieli

Kieli siirtää mukanaan kulttuuria, perinteitä ja historiaa ja se on tärkeä osa ihmisen identiteettiä. Aidoimpana karjalan kielenä pidetään Vienan murteita. Karjalan kieleen kuuluu edelleen aunukselainen karjala eli livvikko sekä sille läheinen lyydi, joka on saanut vaikutteita vepsän kielestä. Myös suomen kielessä on monia karjalaisia murteita. Impilahdella ortodoksien käyttämä kieli oli aunuksen murteen läntisin haara ja luterilaiset puhuivat varsinaiskarjalaa, jossa oli sekoituksena savolaista, aunukselaista sekä kannakselaismurretta. (Koponen 1982, 11; Karjalanliitto.) Ihmisille yhteisen kielen puhuminen auttaa antamaan heille kulttuurisen- identiteetin. Yhteinen kieli tai murre auttaa asemoimaan ihmistä johonkin tiettyyn kieliyhteisöön. Kulttuuria tuottavassa merkitysjärjestelmässä kieli on kuitenkin vain yksi osa kulttuuri-identiteettiä. (Hall 2003, 90.)

*"Karjalan murre elää vahvasti täällä Pohjois-Karjalassa. Se on selvästi erilaista kuin erityisesti mummon murre ja hän käytti paljon sanoja joita täällä ei tunneta. Esimerkiksi njiplakka tarkoittaa erittäin liukasta tai palperoittaminen mahan vääntämistä."* Mies- 61 vuotta Joensuu.

*"Se murre, jota impilahtelaiset puhuivat, saa Pohjanmaalla kasvaneen hymyn huulille ja mielen iloiseksi. Kun äitini sukulaiset tulivat kylään, iloinen karjalanmurre täytti huoneen, kun kuulumisia vaihdettiin."* Mies- 72 vuotta Vimpeli.

*"Tuleehan toki joitakin sanoja esille huomaamatta, kuten esim. mie ja sie. Tärkeän huomion tein äidissäni, kun kotiin tuki toinen karjalaistaustainen, niin alkoi äidinkin kielenkäyttö muuttua karjalasimurteeseen, "mie, sie, hiä, mö, työ, hyö."* Mies 67- vuotta Vimpeli.

*"Mummoni puhui jonkinlaista karjalanmurretta, mutta siitä on hyvin kauan. Yksi sana on jäänyt mieleen "äijält."* Mies 72- vuotta Oulu.

*"Mie- ja sie sanat, äidin murre ovat eläneet aina mielessäni."* Nainen 73- vuotta Helsinki.

*"Vimpelissä kasvaneena käytän yleensä paikallista murretta, mutta vieraillessani impilahtelaisten sukulaisten luona olen havainnut, että karjalanmurre ja painotus tulevat huomaamatta käyttöön. Sanastossani vasta on vasta eikä vihta."* Mies 75- vuotta Lappajärvi.

*"Mummu oli kotoisin isosta perheestä ja mummon sisarukset vierailivat meillä joka kesä. Kesällä kokoonnuttiin yhteen, leivottiin karjalanpiirakoita ja tarinoitiin. Silloin sain kuunnella karjalanmurretta, koska mummon sisaruksilla se oli säilynyt. Mummu oli elämänsä aikana joutunut muuttamaan työn perässä ympäri Suomea ja karjalanmurre oli jäänyt vähemmälle käytölle. Mutta kuulumme myös mummun puhuvan karjalanmurretta, kun joku karjalainen vieras tuli kylään. Mielestäni karjalanmurre on kaunein murre ja jotenkin kotoisa murre, vaikken sitä itse puhukaan."* Nainen 46 vuotta Vesilahti.

*"70- luvulta aina 90- luvulle asti mummun ollessa pirteä kieli- ja kulttuurieroja näkyi."* Mies 50- vuotta li.

Karjalaiseen kulttuuri-identiteettiin kuuluu olennaisena osana karjalan murre. Sisäinen yksilökohtaisuus on murteen vaalimisen vaikeutena huomattava. Tunneseikat vaikuttavat karjalanmurteen säilymiseen. Kanta-Suomeen lapsena evakkoon joutuneet karjalaiset saivat osakseen kiusaamista erilaisesta puhetavastaan paikallisilta asukkailta, koulukavereilta sekä joidenkin opettajienkin taholta. Toisen sukupolven murteen säilymistä ei tukenut evakkoudesta ja karjalaisuudesta puhumiselle kielteinen ilmapiiri ja politiikka. Murreilmaisujen kieltäminen ammateissa sekä arvostuksen puute ja kielteisyys ovat heikentäneet karjalanmurteen asemaa menneiden vuosikymmenten saatossa. Karjalanmurretta ei enää kolmannen sukupolven lapsuudessa juurikaan kuultu, joten näin ollen se ei ole voinut käytännön kieleen juurtua. Toisen sukupolven päivittäisestä puheesta voi vielä muutamia muresanoja esiintyä, mutta enemmän muresanoja käytetään puhuttaessa toisten karjalaisten kanssa tai sukujuhlissa. (Ilonen 2013, 197.)

Aineistosta nousi esille tutkittavien tietoisuus vanhempien sekä isovanhempien käyttämästä karjalanmurteesta, jota Impilahdella puhuttiin. Pohjois-Karjalassa sekä Etelä-Karjalassa puhutaan edelleenkin karjalanmurretta, mutta se ei ole sitä samaa murretta, mitä Impilahdella on aikoinaan puhuttu. Suvuissa puhuttu karjalanmurre on häviämässä, koska jälkipolvet ovat omaksuneet nykyisten asuinpaikkojensa murteet tai yleiskielen,

eikä karjalanmurre näin ollen ole säilynyt jälkipolville. Tähän vaikuttaa vahvasti myös se, että suurin osa karjalanmurteen taitajista on jo siirtynyt tuonilmaisiiin. Tutkimukseen osallistuneilla siirtokarjalaisten jälkipolvilla vielä toisen polven karjalaisilla muutamia murre sanoja on vielä käytössä, mutta jo kolmannen polven siirtokarjalaisilla karjalanmurre on enää jäljellä kauniina muistona isovanhemmista. Karjalanmurre tunnetaan kuitenkin läheisenä ja arvokkaana osana omaa identiteettiä, vaikkakin vain enää muistoissa ja tunnesiteenä karjalaiseen kulttuuri-identiteettiin. Osa tutkittavista kertoi käyttävänsä muutamia murre sanoja keskustellessaan toisten karjalaisten kanssa sekä sukujuhlissa. Kertomukset osoittivat, että kielen osalta karjalaisen kulttuuri-identiteetin merkitys on kuitenkin hyvin hauras.

#### *Karjalanmurteen vaikutus tutkittavien arjessa*

Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvien kirjoitelmissa Impilahdella puhuttu karjalanmurre tuntuu kotoisalta sekä kauniilta. Karjalanmurteeseen liittyy paljon kauniita ja hyviä muistoja tutkittaville tärkeistä ihmisistä. Vaikka karjalanmurretta on kuultu vanhempien ja isovanhempien puhuessa sitä vaikka vuosikymmeniä sitten, silti se tuntuu ”omalta” kieleltä. Karjalanmurre herättää ihmisissä kauniita muistoja. Karjalanmurre luo tunnesiteen menneeseen sukupolveen. Siirtokarjalaisten toisella polvella muutamia murre sanoja vielä esiintyy. Toisen polven tutkittavat kertovat jopa huomaamattaan alkavansa puhua karjalanmurretta toisten karjalaisten tai sukulaistensa kanssa. Tällöin syntyy yhteisöllisyyden tunne, tunne siitä, että kuuluu johonkin itselleen tärkeään joukkoon. Pohjois- Karjalassa puhuttu karjalanmurre tuntuu kotoisalta, vaikka se ei olekaan samaa murretta, mitä Impilahden siirtoväki puhui. Tutkittavat kokevat karjalanmurteen olevan osana kulttuuri-identiteettiä, osana yhteenkuuluvuuden tunnetta.

## 5.2.2 Uskonto

Luterilainen ja ortodoksinen kirkko jäsenineen, karjalainen rahvas oli se kristitty kansa, joka sai kokea talvi- ja jatkosodan kovat koettelemukset. Evakkojen sijoittuessa uusille asuinsijoilleen oli se ortodokseille monin paikoin vaikeampaa kuin luterilaisille. Ortodoksisuudesta mitään tietämättömillä uusilla asuinseuduilla ekumeeninen kohtaaminen oli monin paikoin raju ja katkeruutta synnyttävä. Karjalaiseen identiteettiin ymmärrettiin kuuluvaksi läntinen luterilaisuus kuin itäinen ortodoksinen kristillisuus. Nämä olivat osa jalostuvaa suomalaista identiteettiä. Tuli yhteinen näkemys karjalaisuudesta ja moniarvoisesta kristillisyydestä suomalaisessa isänmaassa ja kansankodissa. (Metropoliitta Leo 2000, 77.)

*”Voimakkaimmin minuun on vaikuttanut karjalaisuuden perintö, on ollut usko. Impilahdella oli 1920- luvulla vahva vapaakirkollinen herätys ja paljon nuoria tuli siellä uskoon, myös mummoni ja ukkini ilmeisesti noin 20 vuoden iässä. Heidät kastettiin Punalammessa. Myös suuri osa muusta lähisuvusta otti Jeesuksen vastaan elämänsä ja kristillinen usko on yhdistänyt tätä karjalaista sukua useassa sukupolvessa.”* Näin kertoo 61- vuotias mies Joensuusta. Karjalaisten ekumeeninen uskonnollinen suuntaus tuli hyvin näkyviin Impilahdella. Siellä toimivat niin hyvin luterilainen kuin ortodoksinenkin pyhäkoulu. Lapset tulivat niihin katsomatta oliko pyhäkoulu oman vai toisen kirkkokunnan pitämä. Kyläläiset kävivät kuulemassa myös helluntailaisten sekä vapaaseurakuntalaisten sananjulistajien puhetilaisuuksia. (Koponen 1982, 278.)

*”Impilahden luterilaisuus ja ortodoksisuus opetti sietämään erilaisia uskontoja. Enoni vaimo oli ortodoksi ja enon vaimon isä ja sisko ovat haudattu Vimpelin seurakunnan hautausmaalle vuonna 1945. Vimpelin seurakunnan hautausmaalla on lohkottu palsta ortodoksi vainajille.”* Mies 72- vuotta, Vimpeli.

*”Äitini säilytti ortodoksisuutensa aina loppuelämänsä saakka, ei toki tuonut sitä millään tavoin esiin vaan kävi Vimpelin kirkossa kuten muutkin luterilaiset. Huomattavaa on, että isäni ja äitini vihittiin kahteen kertaan eli ortodoksisesti sekä luterilaisesti. Omakohtaisesti koin ortodoksisuuden äitini kuoltua, sillä järjestäessäni hautajaisia, ensin piti lupa saada siunaus Vimpelin kirkossa ja hankkia ortodoksipappi Vaasasta. Siunaustilaisuus oli mieleenpainuvan historiallinenkin, sillä äidin arkku oli avoin siunauksen ajan.*



*Tämähän oli uutta vimpeliläisille, jota jälkikäteen ole joutunut selvittää usealle henkilölle.” Mies 67- vuotta Vimpeli.*

*”Olen luterilainen kuten äitinikin oli. Isäni kuului alkuaan ortodoksiseen uskontokuntaan, mutta vaihtoi sen luterilaiseen ilman sen kummempaa huomiota. Osa sukulaisistani kuuluu ortodoksiseen uskontokuntaan ja olen siksi osallistunut ortodoksisiin kirkonmenoihin esim. hautajaisiin, joissa on oma ilmapiirinsä.” Mies 75- vuotta Lappajärvi.*

*”Äiti oli loppuun saakka ortodoksisen seurakunnan jäsen, mutta sopeutui hienosti luterilaiseen uskuntoon. Äidin ja isän ollessa serkkuni sylikummeja, kastetilaisuudessa paikallinen pappi ei hyväksynyt äitiä kirkonkirjoihin sylikummiiksi, vaikka sai pitää lapsen sylissään kasteen ajan. Tämä on jäänyt mielen syövereihin samoin äitini muistotilaisuus. Äidin muistotilaisuudessa tuli voimakkaasti esiin äidin lämpöisyys ja läheisyys ortodoksipapin puhutellessa äitiä nimellä. Ilmi tuli myös se, että äidin sielu on seurassamme seuraavat 30 vuorokautta.” Nainen 73- vuotta Helsinki.*

*”Meille luterilaisille erilaista oli mummun uskonto, jota hän ei kovin voimakkaasti tuonut esille, mutta oli hänellä joitain ortodoksisuuteen kuuluvia tunnusesineitä kuten muutamia ikoneja, tuohusastia, suitsukekynttilä tai miksi niitä sanoisi. Ortodoksisen jumalanpalveluksen erityisesti pääsiäisenä mummi tapasi katsoa televisiosta. Antaahan erilaisuus lähipiirissä myös avarakatseisuutta ja lisää ymmärrystä erilaisuuteen ja sekä suvaitsevuuutta. Oppii ymmärtämään, että toisilla voi olla erilainen tausta ja se ei ole pahasta tai ei tarkoita mitään sen kummempaa kuin, että on erilaisia tapoja. Ei niitä tarvitse pelätä tai ainakaan syrjiä”. Mies 50- vuotta li.*

Ortodoksisen siirtoväen valitsevat selviytymiskeinot uudessa asuinympäristössä antavat mahdollisuuden pohtia, miten he kokivat mahdollisuutensa ja tilanteensa sopeutua. Monet ortodoksit päättivät piilottaa erilaisuutensa sekä samaistua riittävän suuressa määrässä paikalliseen väestöön, välttääkseen sosiaalisen kontrollin tuomaa häpäisevää sanktiota. Moni ortodoksi koki, että luterilaiseen yhteisöön mukautuminen sekä kansallisen ideaalin täyttäminen tarkoittasi luterilaisille näkyvien traditioiden hylkäämistä. Kotona noudatettiin kuitenkin ulkomaailmalta piilotettuja tapoja, kuten kotialttaria. Ikoninurkkaus säilyi myös seka-avioliiton solmineissa perheissä, ellei luterilainen puoliso sitä kieltänyt. (Kananen 2010, 191.)

Aineistosta nousi esille se, että ortodoksinen uskonto ei ole periytynyt Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolville. Vaikka ortodoksinen uskonto ei ole jälkipolville periytynyt, kertovat tutkittavat, että se on kuitenkin tuonut rikkautta heidän elämäänsä. Tutkittavat kokevat ortodoksisuudella olevan vaikutusta heidän kulttuuri-identiteettiinsä. Ortodoksisuuden tiedostaminen on tuonut suvaitsevaisuutta sekä erilaisuuden hyväksymistä, tietynlaista arvopohjaa omalle identiteetille.

### *Arkielämään sisäistetty hengellisyys*

Vaikka ortodoksinen uskonto ei ole jälkipolville periytynytkään, tuo se kaikuja menneiltä sukupolvilta tutkittavien arkeen. Jälkipolvet ovat kokeneet ortodoksisen uskonnon läsnäolon omassa arjessa viimeistään silloin, kun he ovat osallistuneet ortodoksi sukulaistensa hautajaisiin tai ovat joutuneet järjestämään vanhempiensa sekä isovanhempiensa hautajaisia. Vanhemmilla sekä isovanhemmilla on ollut omassa kodissa ikoninurkkauksia ja muita ortodoksisuuteen kuuluvia tunnusesineitä, jotka tutkittavat kokevat tutuiksi sekä arvokkaiksi esineiksi. Tutkittavat ovat tiedostaneet ortodoksisen uskonnon jännitteet sekä heidän vanhempiensa sekä isovanhempiensa kokemukset sopeutua luterilaiseen yhteisöön. Ortodoksiseen siirtoväkeen kohdistettiin luterilaista siirtoväkeä yleisemmin sosiaalisia leimoja. Ortodokseja kutsuttiin ”ryssänuskoisiksi” ja ortodoksista siirtoväkeä nimiteltiin usein taikauskoisiksi, tuhlaaviksi jopa epäpuhtaiksi. Siirtokarjalaisten jälkipolvet ovat tietoisia siitä, että heidän vanhempansa sekä isovanhempansa ovat uusilla asuinalueillaan joutuneet sopeutumaan uuteen yhteisöön pelkistämällä tapojaan, kastamalla seka-avioliitosta syntyneet lapsensa luterilaiseen uskoon, vaihtamalla venäläisperäisen sukunimen suomalaiseen sekä osittain jopa piilottamaan taustansa. Näillä sopeutumiskeinoilla ortodoksinen siirtoväki tavoitteli paikkaa yhteisössä tasavertaisina paikallisten rinnalla sekä pääsemään eroon alhaisemmasta sosiaalisesta statuksesta. (Kananen 2010, 196.) Tutkittavat kokevat, että heidän arjessaan oman suvun ortodoksisuuden tiedostaminen on auttanut heitä hyväksymään erilaisuutta. Aineistosta nousi vahva tunneside ortodoksiseen uskoon sekä tutkittavien omaan kulttuuri-identiteettiin.

### 5.2.3 Ruoka

Karjalaisen kodin sydän oli leivinuuni. Sitä lämmitettiin lähes päivittäin huoneiden lämmittämistä varten. Uunin lämpö käytettiin taitavasti ja tarkoin hyväksi ruoanvalmistuksessa. Vähävaraisetkin pyrkivät käyttämään ruokaan hyviä aineksia. Oltiin ”ruokarikkaita”. Sanottiinkin, että ”köytyy saap muttei laihtua”. Sesongit näkyivät selvästi ruokataloudessa, koska syötiin sitä, mitä vuodenkierto pelloilta, metsistä, vesistä ja navetasta antoi. Vieraanvaraisuus liittyi karjalaiseen elämäntapaan. Sitä haluttiin osoittaa niin arkipäivän kestityksessä kuin, juhlapidoissakin, joihin kuuluivat runsas ruokatarjoilu ja ilonpito. (Pulsa 2000, 102.)

*”Olen saanut äidiltä monipuolisen ruokakulttuurin. Äiti itse valmisti; laatikot, keitot, piirakat, leivät, pullat ja lanttukukon, sienet ja marjat. Äiti opetteli tekemään pohjalaisen leipäjuuston avotulen avulla. Näin näiden myötä äidin ruokakulttuurin rikkauden.”* Näin kertoo 73- vuotias nainen Helsingistä. Karjalassa kasviksia osattiin käyttää enemmän kuin muualla Suomessa. Yleisimmin syötiin naurista, perunaa, lanttua, kaalia, sipulia, hennettä ja papuja. Monet kasvikset soveltuivat erinomaisesti piirakoiden ja kukkojen täytteeksi. Karjalassa ei valmistettu juustoja vaan maito käytettiin esimerkiksi uunipiimäksi ja rahkaksi. (Pulsa 2000, 106.)

*”Ruokapuolella karjalaisuus säilyi lapsuudenkodissani esim. karjalanpiirakoiden, sultsinoiden ja karjalanpaistin muodossa. Sieniä karjalaiset käyttivät huomattavasti enemmän kuin paikalliset. Poikkeavia leivonnaisia ei Vimpelissä arvostettu kovinkaan korkealle.”* syön leivän leipänä ja puuron puurona”, tuumasi eräs isäntä, kun hänelle tarjottiin riisipyöröä. (Pieni pyöreä leipä, jonka päällä riisipuuroa.)” 75- vuotias mies Lappajärveltä.

*”Karjalaiset ruoat, karjalanpiirakat, karjalanpaisti, perunapyöröt, sultsinat ja tietysti laatikkoruoat ovat minun herkkua.”* 72- vuotias mies Oulusta.

*”Äiti oli tosi ahkera ruoanlaittaja. Hän leipoi ruisleivät ja etenkin karjalanpiirakat ja näitä tehdessään jostain kumman syystä lähinaapurisukulaiset tiesivät leivontapäivän (savu piipusta) niin sattui aina sopivasti heidän vierailupäivänsä ja äitihän antoi lämpimäisiä kotiin vietäväksi ja tämän hän teki varsin mielellään. Lisäksi hän hallitsi monenlaisten laatikoiden teon. Karjalanpiiraita kaipaavat edelleen ja olenkin usein pyytänyt*

*karjalasiserkkujen ym. tuttujen tuomaan tuliaisiksi niitä oikeita karjalanpiiraita sieltä Karjalasta.” 67- vuotias mies Vimpelistä.*

*”Karjalaiset ruoat tulivat tutuiksi sukujuhlissa, mutta erityisesti mummon kautta. Mummo asui perheessämme 17 vuotta ja oli meillä aluksi lastenhoitajana. Joka lauantai mummo leipoi karjalanpiirakoita, sultsinoita, tsupukoita, keitinpiiraita tai jotain muita karjalaisherkkuja, joihin en sen koommin ole törmännyt. Tämän kokemuksen jälkeen on vaikeaa pitää kaupan piirakoita karjanpiirakoina. Karjalaiseen ruokaan liittyy terveyden kannalta myös haasteita, kun reseptit tyypillisesti alkavat: ”otetaan kilo voita ja litra kermaa.”*

61- vuotias mies Joensuusta kuvaa hyvin karjalaista ruokaperinnettä. Hyvänä esimerkkinä on karjalainen tapa valmistaa kuivalihaa. Suolaamista harrastettiin kokomassa, mutta lihan kuivaaminen ulkona oli tapana Karjalassa kauemmin kuin muualla. Kuivalihasta valmistettiin esimerkiksi kastiketta keittämällä paloitetua lihaa vedessä ja maustamalla sitä voilla, kermalla, sipulilla, pippurilla ja suolalla. Possunlihasta pidettiin, koska se mausti sopivan rasvaisena ruoan muut ainekset meheviksi. (Pulsa 2000, 102.)

*”Mummun laittama ruoka oli vähän erilaista ja erikoisesti karjalanpiirakat ja sulhaspiirakat joita leivottiin ahkerasti. Sukujuhlissa esim. mummin syntymäpäivänä tarjottiin nimensäkin mukaisesti karjalanpaistia, piirakoita tai kukkosia.” Mies 50- vuotta li.*

*”Mummu opetti minua tekemään karjalanpiirakoita. ”Näin ikkään piiraat ajellaan, yhistellään ja rypyttellään” sanoi mummu. Valmiiden vastapaistettujen piirakoiden tuoksua ja makua ei voita mikään. Mummu opetti minua myös sienestämään ja marjastamaan. Pikkutyttönä lähdin mielelläni mummun kanssa sienimetsälle. Mummu opetti mitkä olivat syötäviä sieniä ja mitkä eivät. Usein keräsimme haperoja, rouskuja ja kangassieniä ja niistä tehtiin sienisalaattia. Siskon kanssa teemme usein karjalanpiirakoita ja syksyllä käymme ahkerasi sienestämässä ja marjastamassa.” Näin kertoo 46- vuotias nainen Vesilahdelta. Sienten ravintokäyttö on itäistä perua. Karjalaiset ovat aina osanneet arvostaa sieniä. Länsi-Suomessa niiden suosio yleistyi hitaasti ja paljon myöhemmin kuin idässä. Siirtoväki oli sienten käytössä hyvänä esimerkkinä uusilla asuinalueillaan. (Pulsa 2000, 107.) 9.)*

Karjalainen ruokaperinne on parhaiten säilynyt tutkittavien kulttuuri-identiteetissä, mutta sen säilymisessä on tehtävä kuitenkin varaus sikäli, että

tutkittavien arjen muutokset ovat muuttaneet ruokaperinnettä ja harventaneet aidon ruokaperinteen ilmenemistä. Tiedot osat siitä ovat kuitenkin sitkeästi pysyneet käytössä. Sukupolvien välisessä identiteettityössä ruokaperinteen vaaliminen on merkityksellistä. Karjalainen ruokaperinne on osa kulttuuri-identiteettiä, siinä siirretään identiteettiperustaa uusille sukupolville. Karjalaisen ruokaperinteen vaaliminen erilaisin muodoin tekee karjalaisuuden muodolliset elementit näkyviksi ja tuntuviksi. Uudet sukupolvet saavat karjalaisen ruokaperinteen avulla lähtötason omalle sisäiselle identiteettityölleen. Karjalaisen ruokaperinteen vaalimisen tarkoituksellisuus identiteettityössä nousee tärkeäksi silloin, kun yhteiskunnan ja elämän modernisoituminen muuttavat ja yhdenmukaistavat arjen ja juhlan tapoja sekä käytäntöjä. (Ilonen 2013,196.)

Aineistosta nousi esille, että karjalaisella ruokaperinteellä on merkittävä vaikutus tutkittavien identiteettiin. Karjalainen ruokaperinne on osa perittyä karjalaista kulttuuri-identiteettiä. Kaikilla tutkimukseen osallistujilla on tietoisuus karjalaisesta perinneruoasta ja sen merkityksestä omaan identiteettiin. Osalla tutkittavista se esiintyy voimakkaammin kuin toisilla. Vaikka osa tutkittavista ei karjalaista perinneruokaa valmistakaan, niin muisto ruokiin on säilynyt ja juuri muiston kautta karjalaisella ruokaperinteellä on vaikutus omaan kulttuuri-identiteettiin. Myös karjalaisen perinneruoan tuoma kotoisuuden tunne on osana tutkittavien karjalaista kulttuuri-identiteettiä. Osalle tutkittavista karjalainen ruokaperinne koetaan tärkeäksi ja sitä siirretään seuraavalle sukupolvelle, ainakin jollakin tasolla. Tutkimuksesta nousi esille tutut karjalaiset ruoat kuten karjalanpaisti, karjalanpiirakka, laatikko- ja sieniruokat. Vähän harvinaisempina ruokina tutkimuksesta nousi esille erilaiset piirakat, kuten sultsinat, keitinpiiraat, kukkoset, tsupukat ja pyöröt. Nämä edellä mainitut piirakat olivat suosittuja Impilahdella, etenkin ortodoksisen väestön keskuudessa.

#### *Karjalainen ruokaperinne osana tutkittavien arkea*

Tutkittavien arjessa korostuu arvostus karjalaista perinneruokaa kohtaan. Tunneside karjalaista perinneruokaa kohtaan on voimakas. Tutkittavat kokevat sen, kuinka tärkeää on ollut, kun äiti tai isoäiti on tehnyt karjalaista perinneruokaa sekä se merkittävä kokemus, kun on itse saanut olla mukana

oppimassa karjalaisten ruokien valmistusta. Isoäidin opettaessa lapsenlapsille miten karjalanpiirakoita rypyetään oikeaoppisesti, näin on se tieto ja taito siirtynyt myös jälkipolville. Siirtokarjalaiset pystyivät myös piirakan rypytystavasta kertomaan mistä päin karjalaa piirakantekijä oli kotoisin. Vaikka nykypolvet enää harvemmin valmistavat karjalaisia perinneruokia, niin juhlallisiksi koetaan ne hetket, jolloin karjalaisia perinneruokia itse valmistetaan. Tunne siitä, että tämän ruokalajin valmistaminen kuuluu karjalaiseen kulttuuriperintöön, omaan kulttuuri-identiteettiin on merkittävä. Tutkittavat kertovat, kuinka kaupasta ostettua karjalanpiirakkaa ei voi verrata aitoon, itse valmistettuun karjalanpiirakkaan. Karjalaisten perinneruokien makujen muistot ovat vahvasti säilyneet jälkipolville. Myös se tunnelma mikä karjalaisissa kodeissa on vallinnut, kun suvut ovat perinneruokia valmistaneet. Tunneside siihen, kun äiti ja isoäiti ovat opettaneet lapsensa ja lapsenlapsena marjastamaan sekä sienestämään. Ruoan arvostus on periytynyt siirtokarjalaisten jälkipolville ja on osana heidän arkeaan sekä kulttuuri-identiteettiään.

#### 5.2.4 Luonteenpiirre

Zachris Topelius kuvailee Maamme- kirjassa karjalaista luonteenpiirrettä seuraavanlaisesti. *”Luonnoltaan karjalainen on eläväisempi ja hilpeämpi kuin muut maanmiehet, uteliaampi, puheliaampi, ystävällisempi, hiukkasen prameuteen taipuvainen, välistä rehentelevä. Matkustaminen ja kaupanteko ovat hänelle mieluisia. Hän kulkee pitkiä matkoja omassa maassaan ja vie tavaroita Venäjälle asti. Hän on hellätunteinen, tulee pian surulliseksi ja pian taas iloiseksi.”* (Knapas 2015, 18-19.)

*”Toivon, että minuun olisi tarttunut äitini iloisuutta ja elämänmyönteisyyttä.”*

Mies 70- vuotta, Vimpeli.

*”Mummu tiedosti olleensa hieman erilainen kuin muut pohjalaiset ja siitä on hippunen oman arvon tunnetta ja itsearvostusta jäänyt myös minulle. Kyllä sellainen iloisuus, avoimuus ja luottavaisuus on mummusta tarttunut itseenikin. Ja uskon itseen, kyllä minä pystyn ja osaan, uskaltaa tarttua rohkeasti uuteen.”*

Mies 50 vuotta, li.

*"Olen monesti miettinyt ovatko kaikki karjalaiset ihmiset samanlaisia kuin mummoni. Hän ei koskaan ollut huonolla tuulella ja asenne elämään oli mielestäni hyvin erilainen mitä tämän seudun ihmisillä. Vaikka elämässä oli ollut hyvinkin paljon vastoinkäymisiä, niin tuntui, ettei mikään pystyisi lannistamaan."* Mies 37- vuotta, Vimpeli.

*"Karjalaisen isän ja pohjalaisen äidin lapsena olen voinut seurata näiden heimojen luonteenpiirteiden eroja. Kyllähän niissä selviä eroja on. Karjalainen suku on paljon yhteisöllisempi ja yhtenäisempi. Varsinkin evakkosukupolvien eläessä laaja suku kokoontui juhliin eri puolilla Suomea. Kun vieraita tuli karjalaisilla kaikki muu toiminta keskeytyi ja etsittiin tarjolle parasta mitä kotoa löytyi. Pohjalaisella suorittaminen oli tärkeämpää, karjalaisilla tyypillisesti ihmiset olivat asioita tärkeämpiä. Karjalaisen suvun kesken oli vähän riitaa tai ainakaan minä en tullut niistä tietoiseksi. Pohjalaisen suvun parissa riitoja oli usein. Tunnistan itsessäni sekä karjalaisen että pohjalaisen suvun luonteenpiirteitä: suorittaminen ja tarkkuus lännestä, helppo tutustuminen ja juttuun pääseminen idästä."* Mies 61- vuotta, Joensuu.

*"Koen, että olen perinyt karjalaiselta äidiltäni iloisen ja mutkattoman luonteenpiirteeni. Karjalainen sukuni on sopuisaa väkeä, pohjalaisessa suvussani on enemmän kaunaa ja riitoja."* Mies 72- vuotta, Vimpeli.

*"Äidin motto oli, että rehellisyys maan perii ja koen perineeni äidiltä juurikin rehellisyyden."* Nainen 73- vuotta, Helsinki.

*"Puhutaan, että karjalaiset ovat vilkkaita ja puheliaita. Mielestäni oman sukuni miehien kohdalla ei pidä paikkaansa, enempi ovat hiljaisia, puoliset enemmän puheliaita."* 72- vuotias mies Oulusta kertoo, kuinka hänen sukunsa karjalaismiehet poikkeavat stereotyyppisesti kuvailluista puheliaasta karjalaisluonteesta. Kahteen otteeseen menetetty kotiseutu sekä vuosia kestänyt evakkotaival olivat raskaita aikoja siirtoväelle. Varsinkin syyllisyys henkiinjäämisestä selittää sodanjälkeisen ajan suomalaisten miesten tunnemaisemaa monella tasolla. Syyllisyys myös esti ihmisiä vajoamasta masennukseen ja piti yllä toimeliaisuutta. Täytyi elää ja tehdä työtä tunnollisesti kuolleidenkin puolesta, kiitollisuudentunteesta heitä kohtaan. Työn tuottama ruumiillinen rasitus auttoi kääntämään huomion pois ahdistuksesta. Maatilan työt veivät niin paljon aikaa, ettei päivisin ehditty kovin paljon puhua. (Kirves 2016, 274-277.)

*”Äitini vihasi epärehellisyyttä ja sen tuomista esiin äiti myös kärsi sangen usein ja se on periytynyt myös minulle. Karjalaisuudessa on paljon mielikuvitusrikkautta ja sen olen havainnut etenkin näin jälkikäteen myös omassa virkatyössäni, moni täkäläinen katsoi toimiani hieman sivusilmällä, mutta eihän karjalaisvereni periksi antanut, joka on myös periytynyt luonteenpiirre. Anteliaisuus on yksi luonteenpiirteeni ja tämäkin on tullut perinteenä sieltä Impilahden äidiltä, sillä usein vieraat saivat läksiäisiksi jotain mukavaa vietävää, etenkin lapset.”* Mies 67- vuotta, Vimpeli.

*”Karjalaisesta luonteenpiirteistä olen mielestäni perinyt suvaitsevaisuuden, sopeutuvaisuuden ja joustavuuden. Olen luonteeltani iloinen ja elämänmyönteinen sekä tartu hetkiin ihminen. Karjalaisten sukulaisten kanssa tuli sellainen olo, että kuului vahvasti samaan joukkoon. Pohjalaiset sukulaiset ovat enemmän luotaan pois työntäviä. Karjalaisille ihminen oli tärkeä, pohjalaisille taas työ.”* Nainen 46- vuotta, Vesilahti.

Tutkittavat kokivat luonteenpiirteiden olevan merkittävänä osana omaa identiteettiä. Aineistoista nousi esille se, että siirtokarjalaisten jälkipolvet kokevat juuri tiettyjen luonteenpiirteiden periytyneen karjalaisilta sukulaisiltaan sekä tiettyjen luonteenpiirteiden periytyneen juurikin pohjalaisilta sukulaisilta. Tutkittavat kokevat, että karjalaisuudesta periytyneet luonteenpiirteet ovat iloisuus, rehellisyys, positiivinen elämänasenne, sukurakkaus, vieraanvaraisuus sekä suvaitsevaisuus sekä näiden luonteenpiirteiden voimakas vaikutus omaan identiteettiin sekä karjalaisiin juuriin. Aineistosta ei noussut yhtään negatiivista luonteenpiirrettä, mikä olisi tutkittavien mielestä periytynyt heidän karjalaisesta suvustaan. Aineistosta nousi vahvaksi osaksi karjalaisuutta vieraanvaraisuus. Karjalaisilla on tapana tarjota vieraille ns. ”*seitsemää sorttia*” sekä antaa vielä evästä mukaankin. Vieraanvaraisuus ei aina tarkoita pelkästään ruoan tarjoamista, vaan myös sitä, että vieraat ovat aina tervetulleita karjalaiseen kotiin. Kun karjalainen lähtee kyläilemään, on hänelle luonnollista viedä tuliaisia mukanaan kyläpaikkaan.

*Hymy huuleen, vaikka sydän märkääne*

Aineistosta nousi esille luonteenpiirteinä iloisuus ja elämänmyönteisyys. Tutkittavat kertovat, että heille on periytynyt karjalaisten sukulaistensa iloisuus



sekä elämänmyönteisyys. Siirtokarjalaiset selittävät elämänmyönteisyydellä ja iloisuudella sopeutumistaan. Iloinen oli oltava vaikka sydän märkänisi. Karjalaisen heimon kokemat kovat kohtalot, jotka jo vuosisatojen ajan olivat Karjalan maakuntaa ravisuttaneet, käytettiin kertomuksien avulla apuna oman identiteetin luomisessa. Karjalaisen heimon kokemiin koviin kohtaloihin vedottiin, ettei mikään muu heimo olisi kestänyt siirtolaisuutta niin hyvin kuin karjalaiset. (Kananen 2010, 172.) Tutkittavien arkielämässä korostuu iloisuus ja elämänmyönteisyys ja se koetaan periytyvän juuri karjalaisesta suvusta. Tietoisuus suvun kokemista kovista kohtaloista ja niistä selviytymisistä luo vahvan luottamuksen siihen, että kyllä minäkin pärjään ja elämä kantaa. Omat vanhemmat sekä isovanhemmat ovat olleet myös mutkattomia, ihmisläheisiä sekä rehellisiä ja nämä luonteenpiirteet koetaan tutuiksi ja tärkeiksi sekä tutkittavat tunnistavat samoja luonteenpiirteitä olevan itselläänkin omassa arjessa. Tutkittavien kuvaamalla luonteenpiirteillä on vahva tunneside menneisiin sukupolviin ja omaan kulttuuri-identiteettiin.

### 5.2.5 Etiäiset

Aineistosta nousi esille mielenkiintoisena aiheena enteet eli etiäiset. Joissakin suvuissa etiäiset elävät edelleen voimakkaina ja ovat säilyneet sukupolvelta toisille. Etiäiset eivät ole vieraita vaikka ne eivät arkipäivässä välttämättä esiin tulekaan. Aineistosta nousee esille se, että tavallisesti isovanhemmat tai vanhemmat ovat kokeneet etiäisiä ja joissakin tapauksessa ne ovat periytyneet myös jälkipolville. Aineistossa puhutaan voimakkaasta henkisestä yhteydestä sukulaisiin ja etenkin kuolemasta kertovat etiäiset nousivat aineistosta esiin. Osa tutkittavaista koki, että etiäiset ovat periytyneet karjalaisesta, varsinkin ortodoksisesta suvusta ja ne ovat voimakas osa omaa identiteettiä.

Karjalassa elämän käännekohdista merkittävimmistä, syntymästä ja kuolemasta, vanhoilla naisilla oli niiden hallitsijoina rituaalinen ymmärrys. He pystyivät nostamaan havainnoista syntyneen tietovaraston symboliselle tasolle ja aikojen kuluessa luomaan kokonaisen symboliuniversumin. Se on kirjoittamaton maailmankuva ja sen selitys, laaja metaforinen verkosto. Koska tämä uskomusten järjestelmä ei ole kirjoitettu, se on joustava ja tarpeen tullen

muunneltavissa. Symboliuniversumissa ja metaforien verkostossa suunnistaminen on hitaasti kehittyvä taito. (Jetsu 2017, 194.)

67- vuotias mies Vimpelistä kertoo, kuinka hänen äidillä oli taipumus nähdä etiäisiä. ” *Yksi hyvin voimakkaasti esiin tullut uskomus oli, kun isäni makasi keuhkosyövän myötä Härmän sairaalassa, oli Joulu aatonaatto ja olimme äidin kanssa lähdössä käymään isän luona. Äiti pyysi hakemaan jotain pientä tonttu- ukkoa viemisiksi, kun kukkia ei voinut viedä. Lähtiessäni tuli lintu ikkunalle ja oudosti koputti ikkunalaudalla, samalla äitini tokaisi, että nyt tuli suruviesti. Minähän tokaisin, että ”elä hullujas puhu”. Kun tukin kaupasta, näin ikkunasta, että kynttilä paloi pöydällämme ja sisään mennessäni äiti istui pöydän päässä ja itki. Oli tullut suruviesti Härmästä, isä oli menehtynyt.”* Mies kertoo, että enneunet ja etiäiset ovat myös hänelle periytyneet juurikin ortodoksisen äidin puoleisesta suvusta ja niillä on voimakas vaikutus hänen identiteettiin.

46- vuotias nainen Vesilahdelta kertoo, kuinka hänen isoäitinsä näki myös enneunia ja etiäisiä. Isoäiti oli päivällä kokenut seuraavanlaisen etiäisen. ”*Isoäiti oli ollut keittiössä laittamassa ruokaa, kun keittiön ovelle oli ilmestynyt hänen veljensä, joka asui Helsingissä. Hetken kuluttua puhelin soi ja suruviesti tuli Helsingistä, veli oli kuollut. Veli oli käynyt jättämässä hyvästit siskolleen, siirtyessään tuoniilmaisiin.*” Nainen kertoo myös itse näkevänsä enneunia, mutta niin sanottuja etiäisiä hän ei kerro kokeneensa. Enneunien hän kokee olevan osa hänen identiteettiään. Etiäisille eikä enneunille ole tieteellistä selitystä, mutta tutkittavat kokevat niiden vaikuttavan positiivisesti heidän identiteetteihinsä sekä kokevat niiden tulevan perintönä karjalaisesta suvusta osana karjalaista kulttuuri-identiteettiä. Siirtokarjalaisten kokemat raskaat menetykset sekä vuosien juurettomuus ovat osaltaan vaikuttaneet ihmisten tunnetiloihin. Perheet joutuivat Karjalasta lähtiessään usein hajalle, mikä osaltaan vaan lisäsi sukurakkautta sekä tunnesidettä karjalaiseen kulttuuri-identiteettiin. Karjalaiset ovat kokeneet sodan, kodin menetyksen, evakossa olon, sekä kanta- Suomeen juurtumisen varsin ankarasti ja myös jälkipolvet ovat tuon saman tunteen ainakin jossakin määrin itse kokemaan sekä eläytymään siihen vanhempiensa sekä isovanhempiensa kertomusten avulla. Tutkittavat kokivat, että etiäiset ovat osa karjalaista kulttuuri-identiteettiä. Etiäiset kulkevat suvussa ja ne ovat määränneet jollakin tavalla useita elämän

toimintoja ennen evakkoon joutumista Karjalassa. Etiäiset ovat myös vaikuttaneet karjalaisiin niin symbolisesti kuin tunnetasollakin. Tunteet ympäristön muutoksesta sekä elämään sisältyvistä muista ulottuvuuksista, ihminen reflektoi omaa identiteettiään saatuaan jonkin virikkeen. Elämänhistoria, viiteryhvät sekä muut tekijät ja olosuhteet vaikuttavat taustalla. Kodin menettämisen pakko on yksi yhteinen poikkeuksellisen merkittävä kokemus, jolloin siirtokarjalaisten jälkipolvet voivat reflektoida omaa identiteettiään sekä karjalaista kulttuuri-identiteettiään. Kodin menettämisen pakko on vielä vuosikymmentenkin jälkeen niin vahvasti tunteisiin vaikuttava asia ja se on osa karjalaista kulttuuri-identiteettiä. (Ilonen 2013, 201.)

### *Myyttiset etiäiset kulttuuri-identiteetin perintöä*

Karjalaisissa suvuissa on koettu voimakkaita tunne-elämän kokemuksia yli sukupolvien. Tutkittavat kokevat, että etiäiset sekä enneunet ovat periytyneet karjalaisilta sukulaisilta. Tunnesidos vanhempiin sekä esivanhempiin koetaan vahvasti etiäisten sekä enneunien kautta. Voimakkaat kokemukset sekä ihmisten tietyn asteinen herkkyys koetaan etiäisten ja enneunien taustalla. Tutkittavien omien etiäisten sekä enneunien näkeminen yhdistetään karjalaiseen sukuun. Etiäisiä sekä enneunia voidaan pitää myös eräänlaisena taikauskona ja on usein rinnastettavissa ortodoksisuuteen. Mutta etiäisten sekä enneunien kokeminen on yleistä myös luterilaisten keskuudessa. Etiäisiä sekä enneunia koetaan usein läheisistä sukulaisista, voimakas sukurakkaus voi olla myös syynä tähän. Näen etiäisiä sekä enneunia, kuten äitini tai isoäitini. Tällä tavalla tutkittavat kokevat voimakkaan tunnesiteen karjalaisuuteen sekä omaan kulttuuri-identiteettiin.

## 5.3 TARINOITA IMPILAHDELTA

Karjalaiset ovat vuosisatojen ajan parhaiten valmentautuneet muistojen säilyttämiseen. Heidän on täytynyt lähteä pakoon sotia ja uskonnon vainoja, milloin länteen, milloin itään. Kun on muutettu, on kuitenkin säilytetty muistoa entisiltä kotiseuduilta. Suvun muistitieto on tietoa, jota jaetaan yhteisesti, mutta

yleensä vain suvun sisäisesti. Se sisältää kertomuksia ihmisistä, paikoista ja tapahtumista, jotka ovat olleet suvun kannalta merkittäviä. Tyypillisesti ne ovat kertomuksia suvun aiemmin eläneistä jäsenistä, heidän elämästään ja merkityksestään suvulle. Kertomukset synnyttävät käsityksen kuulumisesta yhteisöön ja niiden eräs tehtävä onkin lujittaa yhteenkuuluvuutta. Muisto on kokemuksen jälki ja sen vuoksi se on aina yksilöllinen. Identiteetti- käsite on tärkeä muistelukerronnassa, sillä valikoimalla menneisyydestä kerrottavia elementtejä, luodaan kuvaa sekä kertojasta että hänen edustamastaan ryhmästä. (Sihvo 2004, 103; Jetsu 2017, 260; Raninen- Siiskonen 1999, 41.)

*”Impilahti paikkana tuntuu hyvinkin läheiseltä, vaikka en ole siellä koskaan käynyt. Mummoni toi juurensa hyvin vahvasti esille. Kodin seinää koristi Impilahden kartta, jota on tullut tutkittua monet kerrat. Mummo muisti paljon asioita lapsuudestaan ja nuoruudestaan Impilahdella ja osasi kuvailla hyvinkin yksityiskohtaisesti asioita tarinoissa, joita oli mukava kuunnella. Välillä tuntui kuin itsekin olisi ollut paikan päällä. Mummoni kertomat sotajutut ovat jääneet parhaiten mieleen. Tarinaa kuunnellessa ei voinut uskoa, että tarinan kertoja on voinut oikeasti olla sellaisissa tilanteissa mukana. Vastaavanlaisia tilanteita näkee elokuvissa, mutta se ei todellakaan ole sama asia. Eräässäkkin tarinassa venäläiset pommittivat mummoni kotikylää. Pommeja putoili hyvinkin lähelle ja mummoni makasi hiljaa tuvan nurkassa ja odotti, että tilanne rauhoittuisi. Kun ihmeen kaupalla henkilövahinkoja ei tullut ja vain pari naapureiden saunamökkiä oli saanut osuman.”* Näin kertoo 37- vuotias mies Vimpelistä.

*”Mummoni menetti miehensä, vaarini noin 30 vuoden iässä. Hän jäi yksin maatalon emännäksi ja isännäksi ja kolmen pienen lapsen(7,5 ja 3 vuotta) yksinhuoltajaksi. Hän kertoi, että miehensä kuoleman jälkeen hän meni pyörimään pellon pientareelle ja huusi:” Minä en jaks!” Jotenkin hän kuitenkin selvisi, piti hyvää huolta lapsistaan ja perheen toimeentulosta ja mikä ihmeellisintä otti vielä kodittomaksi jääneen kasvattilapsen perheeseen Vimpelissä. Se on minulle vahva osoitus karjalaisten sopeutuvuudesta, suvun tuesta ja erityisesti uskon merkityksestä ja elämää kannattelevasta voimasta. Soittaminen ja laulaminen olivat hänelle tärkeitä ja varmasti myös ne auttoivat häntä elämässä. Mummolla oli sanonta, joka on myös jäänyt hyvin mieleen:” Mikä terältä jää se hamaralta hairahtuu”. Tässä puhutaan siis kirveen terästä ja hamarasta. Jos asiat jäävät tekemättä silloin kuin ne tulevat esiin, ne jäävät*

helposti roikkumaan pitkäksi aikaa. Tämä on tullut monesti todistettua omassa elämässä.” 61- vuotias mies, Joensuu.

”Äitini oli jo nuorena oppinut maatalon työt ja kasvanut yhdessä veljiensä ja serkkupoikiensa kanssa. Oli rohkeotteinen, eikä vierastanut mitään työtä. Hevoset ja lehmät olivat tuttuja eläimiä. Harrastuksena oli hiihto ja muu urheilu (jossa hän oli monia poikakin parempi) ja kudonta taidonkin äiti oppi jo Impilahdella. Äidin viedessä hevosella jyviä myllylle, myllärillä oli aina tapana uuden ihmisen kanssa painia, niin tälläkin kertaa, vaikka vastassa oli tyttö. Mylläri kysyi äidiltä, painitaanko? Ja muut isännät myllyllä katsoivat ihmeissään mitä tyttö sanoo ja äitihän suostui. Äiti otti nopean otteen mylläristä ja heitti selälleen. Mylläri ei uskonut tapahtunutta ja pyysi revanssin. Äiti otti vastaan pyynnön ja toisen kerran mylläri makasi lattialla. Lopputulos, isäntien suut olivat ammollaan ja mylläri ihmeissään.” Nainen 73- vuotta, Helsinki.

”Mummu kertoi, kuinka hänen kotitalossaan tehtiin jako ja kaksi hänen setäänsä muutti muualle asumaan heidän jäädessä siihen paikalleen taloa asuttamaan. Isä osti sisaruksien osuudet. Sedät olivat kauppateknikoita, toinen oli konttoripäällikkönä Helsingissä ja toinen Joensuussa. Isän nuorin sisko oli opettaja ja vanhapiika ja asui samassa taloudessa. Hän huolehti mm. kesäisin ohjatusta toiminnasta, oli leikkiä ja kaikenlaista muuta puuhaa. Mummun veli ei niin maatalan töistä piitannut, kuulemma piti vähän väliä kuokkaa lepuuttaa, ettei kärki sula. Veljen nenä olikin koko ajan kiinni kirjoissa ja lukeminen maittoi eikä niinkään ruumiillinen työ. Suistamon rovasti kuitenkin elätteli kovasti toiveita velimiehen suhteen yrittäen saada hänet puhuttua pappisseminaariin. Veli oli siihenkin tuumannut, että: ”Ei taida olla minusta sielun paimeneksi, ovat nykyajan ihmiset niin syntisiä.” Oli kuulemma tullut asia sen jälkeen rovastillekin selväksi.” Mies 50- vuotta, li.

”Mummu oli kotoisin suuresta perheestä. Hänen vanhempansa olivat maanviljelijöitä. Kesäisin sukulaisia tuli kyläilemään ja vilinää riitti, sillä oman perheen, sukulaisten ja naapureiden lapset kokoontuivat yhdessä leikkimään. Mummu viihtyikin serkkujensa kanssa miltei koko kesän ja usein serkkujen kanssa järjestettiin monenlaisia tempauksia, jolloin lasten tekemät tempaukset saivat vanhemmat huolestuneina huokailemaan. Sudet olivat siihen aikaan yleinen huolenaihe, kun ne kävivät karjan kimppuun. Kerran mummu yritti serkkutyön kanssa pelastaa lammasta joutumasta suden suuhun, vaan eivätpä

*pikkutyöt mahtaneet mitään” isolle pahalle sudelle”, susi sai saaliinsa.”* Nainen 46- vuotta, Vesilahti.

*”Ukkini kertoi, kuinka Suomen ollessa vielä osana Venäjän suurruhtinaskuntaa hän kävi myymässä voita Pietarin torilla saakka. Ylimääräistä voita jäi myytäväksi asti. Hevosien reki pakattiin täyteen ja matka kohti Pietari alkoi. Pietarin torille mentiin talvella Laatokan jäätä pitkin. Jos keli oli huono, saatettiin pysähtyä Valamon luostarisaaressa lepäämässä. Esimerkiksi Pietarissa maidosta maksettiin 1900-luvun alussa noin 10 penniä enemmän maitolitralla kuin Viipurissa. (Ranta 2017, 56.)* Mies 72-vuotta, Vimpeli. Myös Venäjältä kävi kauppiaita Impilahdella. Näin kertoo 72-vuotias mies Oulusta: *”Poikasena mummo kertoi kyllä juttuja Karjalasta. Siellä kävi venäläisiä kauppiaita. He möivät mm. nahkavaatteita ja muutakin käyttötavaraa. He myös ostivat mitä sattui olemaan myytävänä. Venäläiset möivät myös eläviä kissoja ja venäläisten kauppiaiden lähtiessä kissoilta oli jo eteisessä henki pois.”*

Muistojen kulttuurilla, virallisella ja yksityisellä, on tehtävänä selkiyttää käsityksiä siitä, mikä on meidän tai minun, kaiken sen keskellä mitä muistoista on jäljellä. Karjalainen siirtoväki ei ole sotien jälkeen välttynyt kotiseutunsa muistelulta. Karjalaisen siirtoväen ryhmähenkeä ”sie ja mie”-henkeä sekä karjalaista kulttuuri-identiteettiä narratiivit ovat vahvistaneet. Sellaisenaan kertomus ei elä eikä siirry. Kun suvun muistitieto siirtyy sukupolvelta toiselle, siinä tapahtuu uudenlaista muuttumista. Jokainen uusi sukupolvi tulkitsee kerronnan omien elämäkokemuksellisten suodattamiensa läpi ja antaa sille omista lähtökohdistaan nousevan merkityksen. Menneisyyden asuinpaikat ja niihin liittyvät kertomukset tuovat muistelijan mieleen paikkoihin liittyviä tapahtumia ja yhdistävät henkilökohtaiset kokemukset ja muistot osaksi yhteisön kertomusta. Karjala-kerronnassa kertojia ja kuulijoita yhdistävä identiteetti, oma karjalaisuus on keskeinen asia. (Knapas 2015, 138; Raninen-Siikonen 1999, 249; Jetsu 2017, 260; Savolainen 2015, 73.)

Tutkimuksesta nousi esille se, että suvun tarinat, tarinat Impilahdelta ovat vahva osa omaa identiteettiä. Tutkittavat kokevat, että tarinoilla on suuri vaikutus heidän elämässään ja tarinoita sekä kertomuksia mielellään siirretään jälkipolville. Suvussa kerrotut tarinat tuovat Impilahtea lähelle omaa itseä, omaa minuutta, omaa identiteettiä. Osa tutkittavista kokee, että vaikka he eivät ole Impilahdella koskaan käynytäkään, vanhempien sekä isovanhempien kertomien

tarinoiden avulla Impilahti koetaan läheiseksi ja tärkeäksi paikaksi. Vaikka Impilahti on menetetty, se elää kuitenkin jollakin tasolla suvussa kulkevien tarinoiden avulla. Suvussa kerrotut tarina ovat osa siirtokarjalaisten jälkipolvien karjalaista kulttuuri-identiteettiä.

#### *Suvun tarinat osana tutkittavien kulttuuri- ja paikkaidentiteettiä*

Tutkittavat kokevat, että vanhempien sekä isovanhempien kertomien tarinoiden avulla he ovat kokeneet Impilahden läheiseksi ja tärkeäksi paikaksi. Suvussa kerrottujen tarinoiden avulla voidaan jopa kuvitella, että itsekin olisi ollut paikan päällä tarinaa kerrottaessa, niin todentuntukselta tarinat ovat kuulostaneet. Suvun tarinoissa kuvataan tarkasti talojen paikat, keitä naapurissa asui, minkälaiset maisemat olivat, missä tiet kulkivat, keitä kyläläiset olivat ja minkälaisia tarinoita kylässä oli tapana kertoa. Suvun tarinat luovat omasta arjesta mielekästä sekä merkityksellistä. Tutkittavat kokevat Impilahden paikaksi, jossa ajan kuluessa monenlaiset suhteet ovat kohdanneet ja tuottaneet tiheän ja monisyisen elämän kirjjon. Paikalla onkin tärkeä merkitys arkielämässä kulttuuria ymmärtäessämme. Tutkittavilla on voimakas taipumus kulttuurisen identiteetin maisemallistamiseen ja liittää niihin kuviteltu paikka, paikka jonka piirteet peilaavat kulttuuri-identiteettiä. (Hall 2003, 91-93.) Impilahden karttaa tutkittaessa, tutkittajat voivat havaita missä kylässä suvun maat ovat sijainneet, minkälaisia maamerkkejä sen ympäristössä on sekä tietysti Euroopan suurimman järven Laatokan läheisyyden vaikutuksen. Impilahti koetaan paikkana tärkeänä osana tutkittavien kulttuuri- ja paikkaidentiteettiä ja suvussa kerrottuja tarinoita kerrotaan mielellään jälkipolville.

## 5.4 KOTISEUTUMATKAT IMPILAHDELLE

Vaikka karjala oli menetetty ja jouduttu luovuttamaan valloittajalle, Karjala ei kuitenkaan hävinnyt karjalaisten mielistä. Menetetty Karjala ikään kuin koteloitui omaksi mielen maakunnaksi, vaikka kokonainen maakunta oli hävinnyt tulena ja

savuna ilmaan. Maakunta, jonka karjalaiset tunsivat ainoaksi kotiseudukseen, heidän laulujensa ja rakkautensa kohteeksi, luonto joka vietiin heiltä ja selitettiin nyt itäiseksi. Karjala tuli täydelliseksi silloin, kun se lakkasi olemasta ja koska se oli lakannut olemasta siitä tuli ikuinen. Pyhiinvaellusten aika koitti karjalaisille Neuvostoliiton romahdettua. Kotiseutumatkot tulivat mahdollisiksi entisille kotiseuduille. Maisemien piirteet olivat useassa paikassa samat kuin ennenkin, mutta niiden sielu oli muuttunut. Narratiivisen identiteetin kertoja muodostaa kunkin aikakauden ja paikkaan liittyvien yhteyksien mukaan. Identiteetti muotoutuu ajan ja paikan mukaan, eri paikoissa ja aikakausissa korostuu erilainen identiteetti. Kun identiteetti on sidoksissa aikaan ja paikkaan, se perustuu kertojan valitsimiin todisteisiin. Kertoessaan henkilökohtaisista kokemuksistaan, kertoja luo samalla omaa identiteettiään. (Sihvo 2004, 24-25; Raninen- Siiskonen 1999, 42-43.)

*”Keväällä 1990 noin 30 hengen sukulaisjoukko teki kotiseutumatkan Impilahdelle. Tässä joukossa oli impilahtelaisia evakkotien kulkeneita ja heidän lapsiaan. Erikoista oli se, että osa heistä oli ollut siirtolaisina Vimpelissä. Matka oli ensimmäisiä vapaita turistimatkoja Nuijamaan, Viipurin, Pietarin ja Lotinapellon kautta Impilahdelle. Laatokka kierrettiin siis Pietarin kautta kahteen kertaan. Nykyään matkan voi tehdä Värtsilän kautta, jolloin matkaa on noin. 85 km suuntaansa. Matkamme toisen päivän iltana olimme Pitkärannassa, jossa ei ollut hotellia. Söimme yhteisen iltaruokan pioneeritalolla. Illallisen jälkeen meitä alettiin sijoittaa eri asuntoihin, osa perhemajoitukseen, osa koulun asuntolaan, vähän sukupuolen, iän ja sukulaisuuden mukaan. Kesken sijoitustapahtuman totesi eräs evakkotien kokenut nainen:” Tämähän on kuin evakkojen sijoitustilaisuus aikoinaan.” Kaikille löydettiin nukkumapaikat, joissa vietettiin kaksi yötä. Varhain kolmantena päivänä lähdimme Impilahden kirkonkylälle. Koska ei tiedetty sopiiko bussimme alikulkusillan alta, oli avuksi varattu pikkuautoja, joita ei kuitenkaan tarvittu. Jännitys bussissa oli huipussaan, kun lähestyimme Laatokalle avautuvaa kyläaukeamaa ja siellä näkyviä kotikontuja. Hämmästyttävää oli, että tutulla alueella yli 70- vuotiaat ihmiset muistivat nimi nimeltä ne henkilöt, jotka olivat yli 45 vuotta sitten asuneet niissä taloissa, jotka olivat asuttuina, luhistuneina ja kivijalka jäljellä. Kotiseudun on täytynyt olla heillä monesti mielessä. Muutama seurueemme jäsen, äitini mukaan lukien pääsi käymään asutuissa kotitaloissaan, joissa vastaanotto oli ystävällinen ja*



*ymmärtäväinen. Kotitalon näkeminen oli evakkotien kokeneille tietynlainen matkan täyttymys, mutta asia tuntui olevan hallinnassa. Me nuoremmat koimme myös tiettyä haikeutta nähdessämme ympäristön, maaston ja vesistöt, joista vanhempamme olivat kertoneet.” Mies 75- vuotta, Lappajärvi.*

*”Olen käynyt Impilahdella kerran 1990- luvun alkupuolella sukumatalla. Matkustaminen oli silloin hiljattain vapautunut, tiet olivat huonoja ja suvun asuinpaikat huonossa neuvostoajan jäljiltä. Talojen paikat Kokkoselän kylässä olivat vielä tunnistettavissa ja tuliaisiksi toin liuskekiven maakellarin rakenteesta. Impilahden kirkonkylä oli vaikuttavalla paikalla Laatokan pohjoisrannalla pitkän vuonon päässä. Vuonot eivät tietenkään ole Norjan vuonojen veroisia, mutta rantakalliot olivat vaikuttavia. Rakennuskanta oli rappeutunut, mutta vielä siellä pystyi aistimaan ja kuvittelemaan miten hieno kyläyhteisö se oli ennen sotia. Vaikuttavin kokemus oli monen sukupolven yhteislaulu Kokkoselän kylän laella. Silmät kostuivat kaikilta kun lauloimme ”Jo Karjalan kunnalla lehtii puu”. Siihen lauluun ja muistoon tiivistyi kokemus Impilahden merkityksestä koko suvullemme. Vanhin poikamme on käynyt kahdesti Kokkoselässä kavereidensa kanssa, koordinaatit vain gps:ään ja tein päälle. Suvun juurille palaaminen vaikuttaa olevan hänelle tärkeää ja hän on ottanut aktiivisesti yhteyttä myös vanhoihin sukulaisiimme. Isä ei halunnut koskaan palata Impilahdelle, koska hän aivan oikein ennakoi, että kotiseutu olisi rappiotilassa neuvostovallan jäljiltä.” Mies 61- vuotta, Joensuu.”*

*”Olen käynyt kerran serkkujen, siskojeni sekä tätini kanssa Impilahdella. En yhtään ihmettele, jos siirtolaiset ovat katkeria. Maisemat ovat mahtavan upeat ja mäkisyys ja vedet tekevät siitä mieleenpainuvan. Siellä istuimme kulleropelloilla ja vain ränsistyneet talot ja entiset talojen paikat vain pani miettimään elämää impilahtelaisimmeisten ajatuksin.” Mies 67- vuotta, Vimpeli.*

*”Impilahdella olen käynyt pari kertaa ohikulkumatalla Petroskoihin. Impilahden kirkonkylässä pysähdyttiin ja katseltiin vähän paikkoja. Kokkoselässä en ole käynyt. Olen kuullut, että kylän taloista on vaan kivijalat jäljellä. Kyllä Karjala on jäänyt kehityksestä jälkeen. Tuli vähän murheellinen ja sääliittävä olo. Kyllä karjalaisille olisi suonut, että olisivat voineet asua omilla synnyinseuduillaan.” Mies 72- vuotta, Oulu.”*

*”Serkkujen ja sukulaisten kanssa vuokrattiin linja-auto ja lähdettiin Impilahden Kokkoselkään. Raja ylitettiin Värtsilässä ja Sortavalassa Hotelli*

*Piipunpihassa yövyttiin. Kokkoselkään päästiin linja-autolla metsätietä. Seutu oli asumaton ja vanhat pellot metsän peitossa. Auto jätettiin kansakoulun pihaan. Koulusta oli jäljellä kiviportaot ja osa kivijalkaa. Tiaisen mäelle mentiin jalkaisin. Äidin syntymäkodista oli jäljellä kivijalka ja uunin rauniot. Mäen alla puron varrella oli saunan raunio ja kaivo, josta kasvoi koivu. Impilahden kirkosta oli vain kiviportaot jäljellä. Kirkkoa vastapäätä Osuuskassantalo oli säilynyt.” Mies 72- vuotta, Vimpeli.*

*”Olen käynyt kerran serkkujen, tätini ja sisaruksieni kanssa Impilahdella. Kävimme vaarimme haudalla. Ennen sotia kirkonkylän asunnon toisessa päässä oli nimismiehen toimisto ja putka. Pekka- vaari vei vankeja hevosella rautatieasemalle, josta hän sai lempinimen ”Putka- Pekko”. Äitini kertoi, että Impilahdella maa oli ravitsevaa mustaa multaa, jossa viljan kasvu oli kymmenkertainen täällä verrattaviin maihin. Äitini kertoi aina uineensa ”Ryssän lammessa”, jonka mekin tietenkin toteutimme. Kyseisen uimapaikan läheisyydessä oli Kiril Zalkevitsin huvila, jossa kesäisin asui sokea mummo ja myös lapsenlapsi Taina Elg. Kun mummo kuuli lasten ääntä, hän huusi:” Onko siellä Mäkisen lapsia?” ja pyysi uimaan. Näin äitini tutustui maankuuluun näyttelijään Taina Elgiin.” Nainen 73- vuotta, Helsinki.*

Kun kotiseutumatkat tulivat mahdollisiksi luovutetun alueen entisiin pitäjiin, lähdettiin matkoille yleensä useamman sukupolven kanssa. Moni karjalainen pääsi näkemään kotiseutunsa ensimmäisen kerran sotien jälkeen. Monelle karjalaisille ensimmäiset kotiseutumatkat olivat voimakkaita kokemuksia. Kun nuorempi sukupolvi sai jakaa elämykset sekä matkakokemukset suvun kesken, saivat he uusia näkemyksiä sukunsa historiasta, juurista ja he alkoivat työstää omaa identiteettiään. Isovanhempien kertomukset, kuvaukset ajasta ennen sotia saivat kehukset ja todellinen karjalainen tausta avautui sekä voimakas henkinen prosessi oman identiteetin kehitykselle pääsi alkamaan. (Sallinen-Gimpl 2000, 338.)

*”En ole itse valitettavasti päässyt käymään siellä ja se harmittaa kovasti. Aikoinaan mummu lapsineen kävivät siellä ja he löysivät entisen talon paikan. Nyt kun mummu sekä veljeksistä 2/3 on poissa ja viimeinenkin mummun lapsista on huonossa kunnossa, ei ole enää ketään joka sinne osaisi neuvoa. Luulen, että itselläni ei olisi mitään toivoa osata oikeaan paikkaan.” Mies 50- vuotta, li.*

*”En ole käynyt. Joskus olisi hienoa päästä käymään Impilahdella. Siskoni on siellä nuorempana käynyt mummun kanssa, mutta itse olen ollut silloin lapsi ja en muista mitä siskoni on matkasta kertonut.”* Nainen 35- vuotta, Vimpeli.

*”En ole käynyt Impilahdella. Vanhempia sukulaisia on muistaakseni käynyt 90- luvulla. itse olin silloin sen ikäinen, ettei reissu olisi varmaan kauheasti kiinnostanut. Nyt siellä olisi mielenkiintoista käydä, mutta valitettavasti se on mielestäni liian myöhäistä.”* Mies 37- vuotta, Vimpeli.

*”En ole käynyt Impilahdella, mutta veljeni ovat käyneet ja löytäneet äidin kotitalon porraskiven ja pihakuusen. Oppaana heillä oli enomme.”* Mies 70- vuotta, Vimpeli.

*”Kotiseutumatkalla en ole itse käynyt, mutta isä ja äiti ovat käyneet Impilahdella sukulaisten kanssa. Olen käynyt siskoni kanssa Viipurissa. Siskon kanssa suunnittelimme osallistuvamme Impilahti- seuran järjestämälle kotiseutumatkalle, mutta korona sotki suunnitelmamme. Toivottavasti tulevaisuudessa pääsemme käymään juurillamme. Vaikka maisemat muuttuvat ja talot häviää, maa pysyy ja juuret jää...”* Nainen 46- vuotta, Vesilahti.

Tutkimusaineistossa tartun edellä mainittuun lauseeseen: ”Vaikka maisemat muuttuvat ja talot häviää, maa pysyy ja juuret jää.” Vaikka tutkittava ei olekaan Impilahdella käynyt, hän kokee vahvasti sen, että juuret ovat kuitenkin siellä jossakin, Impilahdella. Impilahti on paikka, jossa tutkittavien vanhemmat ja isovanhemmat ovat eläneet ja näin ollen se koetaan tärkeäksi ja arvokkaaksi paikaksi ja osaksi omaa identiteettiä. Tutkimukseen osallistujista yli puolet oli käynyt kotiseutumatkalla Impilahdella. Kotiseutumatkalla käyneet olivat etukäteen pohtineet, kuinka entinen suvun kotipaikka löydettäisiin, mitä siitä on säilynyt ja miltä se näyttäisi. Tutttujen maamerkkien havaitseminen oli riemastuttavaa ja jälkipolvet olivat vanhempiansa sekä suvun tarinoiden avulla löytäneet sukujen entiset kotipaikat. Kotiseutu matkoilla oli käyty istumassa kansakoulun rappusilla, kirkon raunioilla, käyty vanhempien lapsuuden uimarannoilla, istuttu suvun kulleropellolla sekä otettu muistoja kotiin vietäväksi jäljellä olevista kivijaloista. Suvun entisillä kotipaikoilla on koettu iloa ja surua, liikutusta sekä hartautta, kun vuosikymmenten odotusten jälkeen seisotaan suvun entisillä pihamailla, itketään ilosta ja lauletaan tuttuja karjalaislauluja. Suvun kotitalon raunioilla saattaa muistojen ja nykytodellisuuden yhteen sovittaminen olla myös tuskallista. Ennen matkaa on muisteltu valokuvien avulla

millainen Impilahti on ennen sotia ollut. Rakennukset ovat olleet hyväkuntoisia, pihamaat ja viljelykset hyvin hoidettuja. Impilahti oli kuitenkin muuttunut vuosikymmenten saatossa ja kokenut suuria, ristiriitaisia ja vaikeasti hyväksytyjä muutoksia. Nykytodellisuuden ja menneen sovittaminen on vaikeaa myös nuoremmalle sukupolvelle. Osa tutkittavista olikin sitä mieltä, että kotiseutu matkalle on enää turha lähteä ja osa epäili sitä, että suvun entisille kotipaikoille olisi melkein pä madotonta löytää. Osalla tutkittavista on kuitenkin kaipuu Impilahdelle, kaipuu juurille. Siirtokarjalaisten jälkipolvet ovatkin omaksuneet kaipauksen tunteensa vanhemmiltaan ja isovanhemmiltaan. Kertomukset kauniista ja elinvoimaisesta Impilahdesta ovat saattaneet kuulostaa kuin satumaalta, johon on ollut helppo kohdistaa kaipuuta, unelmia ja paikka-identiteettiään.

#### *Paikkaidentiteetti löytyy kotiseutumatkoilta Impilahdelle*

Impilahti tuo mystinen, tarunhohtoinen paikka. Miksi Impilahden merkitys on siirtokarjalaisten jälkipolville tärkeä? Tutkittavien vanhemmat sekä isovanhemmat ovat syntyneet ja eläneet Impilahdella, siirtokarjalaisten jälkipolvet ovat vain kuulleet tarinoita sekä nähneet valokuvia tuosta kaipuun kohteena olevasta paikasta, Impilahdesta. Kotiseutumatkat Impilahdelle ovat osaltaan pyhiinvaellusmatkoja paikkaan, jossa oma suku on vuosisatojen ajan elänyt ennen kuin sota pysäytti sukupolvien välisen siteen omaan kotiseutuun. Siirtokarjalaisten jälkipolvet käyvät kotiseutumatkoilla etsimässä juuriaan, etsimässä itseään, etsimässä paikkaa, josta suku on lähtöisin. Sukujen entisillä pihamailla käydään haikailemassa aikaa ennen sotia. Kuultujen tarinoiden perusteella pystytään kuvittelemaan pihapiirissä olevat rakennukset sekä niiden asukkaat. Impilahdella käydään ihaillessa kauniita maisemia ja Laatokan laineita. Impilahden seurakunnan hautausmailta yritetään etsiä suvun hautapaikkoja sekä tunnetaan suurta kaipausta jopa suruakin Impilahden nykytilasta. Tutkittavien silmäkulmiin vierii kyynel, jos toinenkin, täältä minä olen kotoisin, täällä ovat minun juureni syvällä Impilahden mullassa. Kotiseutumatkat ovat osa oman paikkaidentiteetin tiedostamista sekä oman identiteetti-prosessin rakennusvaihetta. Tutkittavilla on hyvin voimakas tunneside Impilahteen ja kotiseutumatkat ovat todisteena siitä.

## 5.5 KARELIA BLUES

*”Kun pauhasi Stalinin urku, suunnalta Viipurin. Niin alkoi se kotien purku, se vieläkin suuri on surku. He puhuivat outoa kieltä, he ihmiset Vimpelin, äiti on kertonut tuijottain kuin oven pieltä. Katkerat vieläkin muistot on evakkotieltä Pohjanmaan, ei löytänyt sieltä nuoruuttaan milloinkaan.*

*Sai lähteä otteeseen kahteen, rannalta Laatokan. Ja partaalle sen ranta-ahteen, hän muistoissaan käy Impilahteen. Juankoskella katseltiin pitkään ryssiä Karjalan. Hymähti äiti, no tuskinpa sie tykkäisitkään. Vuosiin ei kelvanneet ruoat, ei kielet, ei mitkään. Usot sie, ei tiä enkelitkään minne vie mierontie.*

*Kun vuosia viiskytäkäksi, sodasta mennyt on, pääsee hän Laatokan rannalle matkailijaksi. Kodin on touhuilut turmelleet lahoavaksi. Neuvoston hän lyö matalaksi, valtion, uskonnon.”*

Taiteilija ja muusikko Juice Leskisen äiti oli myös kotoisin Impilahdelta. Juicen äiti oli evakossa Vimpelissä, mutta lopullinen jatkosijoituspaikka hänen perheelle löytyi Juankoskelta. Juice on tehnyt laulun Karelia Blues äitinsä evakkomatkasta. Aloittaessani gradun tekoa niin hyvin varhaisessa vaiheessa päätin käyttää Karelia Blues laulun sanoja kyselylomakkeessa. Laulussa kerrotaan impilahtelaisen naisen kokemuksista evakkomatkasta, sekä evakkona olosta mm. Vimpelissä. Koska tutkimuskohteena ovat Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvet, joiden toinen vanhemmista tai isovanhemmista on tullut evakoksi Vimpeliin, koin että Karelia Blues laulun sanoja voi jollakin tavalla hyödyntää kyselylomakkeessa. Tutkimuksen edetessä ja asiaa sen kummemmin suunnittelematta selvisi, että kolmella tutkimukseen osallistujalla on sukulaissuhde Juiceen. Vaikka Karelia Blues lauluna ei ole lempikappaleitani jo laahaavan rytmensä sekä melankolisuutensa vuoksi, mutta laulun sanat kuitenkin kertovat yhden merkittävän evakkotarinan. Tutkimuksessa halusinkin selvittää Karelia Blues laulun sanojen avulla, minkälaisia merkityksiä laulun sanat tutkittaville tuovat ja minkälainen merkitys laulun sanoilla on tutkittavien identiteettiin.

*"Juice on tehnyt myös toisen laulun, jossa mainitaan Vimpeli ihan kappaleen alussa. Muuten biisi ei ole karjalasta kertova, ehkä lähinnä Juicesta itsestään. Kappaleen nimi on Hellurei ja Onni Gideon. "Mutsi käveli Laatokalta Vimpeliin, sai vain rakkoja varpasiin..." Tämä on enemmänkin se kappale minulle, josta useimmin tulee mieleen Juicen yhteys Vimpeliin ja Karjalaan. Kappaleessa on sanaleikki siinä, että Onni Gideon kuulostaa nopeasti laulettuna on niin kiire on ja Karjalastahan oli kiire lähteä. Mitä tulee itse Karelia Bluesin sanoihin, se aika hyvin summaa niitä kokemuksia, joita karjalaiset varmasti tunsivat. Olen haastatellut omaa mummuani koulussa 9 luokalla suomentuntia varten ja siinä mummu vasta 60 vuoden iässä jaksoi kertoa kokemuksistaan. Ehkä silloin vuonna 1985, kun sodasta oli jo 40 vuotta, muistot olivat kultautuneet eikä asenne ollut enää ihan niin kriittinen. Kokemukset olivat hyvin samankaltaiset oudoista ihmisistä, kielestä, ruoasta jne. Mummuni kuitenkin kertoi sopeutuneensa hyvin ja siellä missä hän on evakkona ollut ennen kuin lopulta päätyi Vimpeliin, on hänet ja muut evakot otettu hyvin vastaan. Vanha koti oli todellakin poltettu kahteen kertaan talvisodan ja jatkosodan yhteydessä. Mummuni suku on ollut kohtuullisen varakasta ja sotakorvaukset olivat minimaalisia menetettyyn maa ja metsä omaisuuteen ja suurin katkeruus on kai jäänyt siitä." Mies 50- vuotta, li.*

*"Juicen toisen laulun sanoissa: "Äiti käveli Laatokalta Vimpeliin, tuli vain rakkoja varpasiin", päti myös minun äitiini, sillä hän tuli Vimpeliin kaksi kertaa, ei kylläkään kävellen vaan hevosella ratsastaen. Savonjoen varressa asuessaan olivat naapurin pikkulapset ihmetelleet, että mikä se tuolla joessa ratsastaa. No äitihän se, sillä Impilahdella asuessaan hevosia uitettiin raskaan työpäivän jälkeen järvessä, niin mikäpä ei myös Savonjoessa. Tullessaan hevosella ratsastaen Vimpeliin, olivat paikalliset miehenkõiriläät havainneet tämän ja kun äiti laittoi hevosen talliin ja meni taloon niin kyseiset miehet halusivat antaa opetuksen naisratsastajalle ja veivät hevosen naapurin talliin. Äidin mennessä antamaan hevoselle heiniä hän ihmetteli hevosen poissaoloa ja havaitsi maassa riimun jälkiä. Äiti seurasi jälkiä ja löysi hevosen. Taloon mentyään ovia ei avattu, hän otti hevosen ja vei sen omaan talliin. Tämä osoitti, että periksi ei anneta ja tämä piirre on tainnut periytyä jälkeläisillekin." Mies 67- vuotta, Vimpeli.*

*”Juice on hyvin kertonut, miten evakoita kohdeltiin koko maassa. Ryssiksi haukuttiin, kieltä ja uskontoa pilkattiin. Karjalaisten iloisuus ja puheliaisuus oli tuomittavaa.”* Mies 72- vuotta, Vimpeli.

*”Laulun sanat herättävät haikeutta siitä, mitä mummuni ja monet muut ovat joutuneet kokemaan evakoiksi lähtiessään. On ollut varmasti kamalaa jättää oma koti ja mahdollisesti palata joskus vuosikymmeniä myöhemmin katsomaan kodin raunioita.”* Nainen 35- vuotta, Vimpeli.

*”Kyllä Juicen sanat ovat toden tuntuiset. Kyllä evakoilla on ollut monenlaista evakkopaikkaa. Mummo, ukki ja isäni eivät koskaan moittineet evakossa oloa, ei kuulunut ryssittelyä, vai olivatko niin hienotunteisia, etteivät puhuneet.”* Mies 72- vuotta, Oulu. Sotien jälkeen Karjalasta sekä evakkomatkasta puhuminen on monilla paikkakunnilla ollut vaikeaa. Kodin menettäminen ja evakkoon joutuminen ovat olleet raskaita kokemuksia, joten ne ovat saattaneet johtaa jo perhepiirissäkin vaikenemiseen eikä traumaattisia kokemuksia olla näin ollen haluttu jälkipolville kertoa.

*”Sotien jälkeinen siirtokarjalaisten evakuointi, väliaikainen asutus sekä varsinainen asutustoiminta olivat aikanaan ja vielä nytkin tapahtumia, jotka saatiin toteutetuksi kohtuudella huomioiden väkimäärä ja muut olosuhteet (hävitty sota, sotakorvaukset ym.) On selvää, että jopa 10 henkisen perheen sijoitus talon huoneeseen aiheutti ongelmia sekä kantaväestössä että evakkojen kesken. Impilahtelaisten evakoiden sopeutuminen Vimpeliin on nähdäkseni tapahtunut kohtuullisen hyvin. Tästä olkoon osoituksena se, että kunnan hallinnossa on ollut mukana evakkoja ja heidän jälkipolviaan. Sopeutumista ovat auttaneet karjalainen joustavuus ja toteutuneet avioliitot.”* Mies 75- vuotta, Lappajärvi.

*”Tätä laulua en ole kuullut ikinä! Siitä huolimatta teksti kuulostaa hyvinkin tutulta ja tapahtumia on helppo kuvitella. En tiedä kuinka yleistä karjalaisten ryssittely on ollut, mutta olen aina kuvitellut että Vimpelissä vastaanotto on ollut huomattavasti lämpimämpi.”* Mies 37- vuotta, Vimpeli.

*”Äitini ei mielestäni kauhistellut Vimpeliin tuloaan. Hänelle sattui hyviä piikapaikkoja.”* Mies 70- vuotta, Vimpeli.

*”Voin vain kuvitella miltä tuntuu lähteä omasta kodista vieraille pihoille ja oudoille oville, jossa puhuttiin vierasta murretta, oli erilaisia tapoja eikä ihmiset aina olleet ystävällisiä. Evakkoja saatettiin nimitellä jopa ryssiksi. Joillakin*

evakoilla saattoi käydä hyvä tuuri, kun he pääsivät hyviin taloihin ja kokivat ystävällisen tervetulon. Oli varmasti vaikeaa sopeutua uuteen ympäristöön, jos vastaanotto oli tönkeyttä. Monet evakot kaipasivat koko ikänsä kotiin Karjalaan. Vanhoille kotiseuduille karjalaiset pääsivät vasta Neuvostoliiton romahdettua. Pettymys oli varmasti suuri, jos kotiseudulla oli kaikki talot hävitetty ja kyliin oli rakennettu neuvostoaikaisia kolhooseja. Kaikki olisi varmasti toisin, jos rakennuksia olisi kunnostettu ja niistä olisi pidetty huolta. Silloin karjalaisten olisi ollut varmasti mukava palata takaisin entisille kotiseuduille.” Nainen 46 vuotta, Vesilahti.

”Tästä tulee elävästi mieleen isäni, omani ja lastemme suhde venäläisiin. Isälle venäläiset olivat usein ryssiä, minulle ne olivat aluksi ryssiä, mutta esimerkiksi työn kautta syntyi yhteyksiä ja tuttavuuksia venäläisiin, lapsille venäläiset ovat fiksuja ja monet heistä läheisiä ystäviä. Hienoa, että tällainen muutos on tapahtunut ja tapahtumassa.” Mies 61-vuotta, Joensuu.

Aineistosta nousi esille vanhempien ja isovanhempien kokemukset elämästä Impilahdella, sota-aika, kokemukset evakossa olosta, kodin menetys kahteen kertaan, juurettomuuden tunne sekä usean vuoden kestänyt siirtolaisuus ennen kuin uusi koti on löytynyt, ovat jättäneet siirtokarjalaisiin katkeruutta, ainakin jollakin tasolla. Niin kuin Juice laulussaan toteaa: *”touhuilut on turmelleet kodin lahoavaksi”* ja äitinsä lyöneen matalaksi Neuvoston, valtion, uskonnon eli uskonnolla Juice tarkoittaa sosialismia. Siirtokarjalaisille kodin valloittaneisiin ”ryssiin” ei ollut luottamista. Impilahdelle jäämisen mahdottomuus oli itsestään selvää. Neuvostoliittolaista yhteiskuntajärjestelmää pidettiin arvaamattomana ja epäluotettavana. Kontrasti suomalaisen ja neuvostoliittolaisen järjestelmän välillä oli ikään kuin itsestään selvä. Siitä ei tarvinnut puhua. Tämä asetelma periytyy perimätietona sukupolvelta toiselle. Tutkimuksessa nousi esille ilmiö, jossa siirtokarjalaisten toisessa polvessa katkeruus on jo huomattavasti vähentynyt itäistä naapurimaata kohtaan. Ja positiivisena kehityksenä voidaan todeta, että kolmannen polven siirtokarjalaisten keskuudessa venäläisiin suhtaudutaan jo huomattavasti neutraalimmin. Karelia Blues laulun sanoilla on merkitystä tutkittavien identiteettiin. Osa tutkittavista oli sitä mieltä, että laulun sanat kuvaavat hyvin omien sukulaisten tuntemuksia evakossa olosta sekä evakoiden kohtelusta Vimpelissä. Osa tutkittavista on sitä mieltä, että Vimpelissä evakot ovat otettu



hyvin vastaan. Oman suvun kokemukset siirtokarjalaisuudesta sekä heidän evakossa olosta herää henkiin tarinoiden sekä laulun sanojen avulla. Karelia Blues laulun sanojen avulla myös tutkittavat peilaavat omaa karjalaista identiteettiään, oman suvun evakkokokemuksia

### *Kulttuuri-identiteetin merkitys kumpuaa evakkotarinoista*

Talvisodassa oli sanonta, että yksi suomalainen sotilas vastaa kymmentä "ryssää". "Ryssiin" ei ollut luottamista, sanottiin, että "ryssä" on "ryssä" vaikka voissa paistais. Rajamaakuntana Karjala on vuosisatojen ajan saanut kokea idän paineen. Siirtokarjalaisille "ryssä" merkitsi kodin ryöstäjää. Itäistä valloittajaa kohtaan koettiin epäluottamusta, pelkoa sekä katkeruutta. Siirtokarjalaiset kokivatkin hämmennystä sekä ristiriitaisia tunteita saapuessaan evakkopaikkakunnille Kanta-Suomeen, kun paikkakuntalaiset nimittelivät siirtokarjalaisia "ryssiksi". Jännitteitä siirtokarjalaisten sekä paikallisen väestön välillä syntyi myös siitä, että paikallinen väestö koki siirtoväen saavan korvaukset menettämästään omaisuudestaan kuin tyhjältä. Paikalliselle väestölle oli usein vaikea ymmärtää, miksi siirtoväelle annettiin hyviä viljelystiloja, esimerkiksi pappilan mailta. Erilaisuuden sietokyky oli heikkoa monella paikkakunnalla Kanta- Suomessa. (Kananen 2010, 211.) Tutkittavat peilaavat omaa tarinaansa vanhempiensa sekä isovanhempiensa evakkotarinoiden avulla. Tutkittavat pysyvät aistimaan oman suvun menetykset sekä kokemukset evakkotarinoita kertomalla. Katkeruus on yksi monista tunnetiloista, joita siirtokarjalaiset kokivat, mutta suurin osa tyytyi peittämään katkeruutensa, hammasta purren, pakotetulla sopeutumisella. Katkeruus ei ole periytynyt siirtokarjalaisten jälkipolville, vaan on ajan saatossa muuttunut suvaitsevaisuudeksi. Omat kokemukset eivät ole irrallaan yhteiskunnasta, vaan ne kertovat ympärillä olevista ihmisistä ja ilmiöistä. Siirtokarjalaisten evakkotarinat ovat siirtyneet osaksi jälkipolvien tarinaa, osaksi karjalaista kulttuuri-identiteettiä.

## 6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvien identiteettiä. Tutkimuksen kulkua on ohjannut kaksi merkittävää tutkimuskysymystä: miten karjalainen identiteetti koetaan arkielämässä ja mikä on karjalaisten juurien merkitys siirtokarjalaisten jälkipolville? Pohdinnassa peilaan tutkimuskysymyksiä tutkimustuloksiin.

Omaa tutkijanpositiotani peilaan ns. ”varttikarjalaisen” ominaisuudessa. ”Varttikarjalainen” nimitystä käytetään henkilöstä, jonka yksi isovanhemmista on kotoisin Karjalasta. Tutkimusetiikan luvussa käsittelinkin omaa tutkijapositiotani sekä ainutlaatuista suhdettani isoäitiini. Koen, että tämän tutkimuksen tekeminen on lisännyt tietoisuuttani karjalaisista juuristani. Valitessani tutkimuksen aihetta, tunnustauduin jo hyvissä ajoin oman karjalaisen kulttuurin tutkijaksi ja ymmärsin, että tutkimusprosessin aikana joutuisin työstämään läheisyyttäni sekä myös etäisyyttäni tutkittavana olevaan ilmiöön. Täytyy myöntää, että tämän tutkimusprosessin aikana työstin myös omaa karjalaista identiteettiäni. En koe, että oma tutkijapositioni olisi vaikuttanut tutkimuksen tuloksiin tai tutkimusprosessin kulkuun. Koko tutkimusprosessin ajan reflektoin tutkimuksen luotettavuutta sekä eettisyyttä. Henkilökohtaisesti tutkimuksen teko on ollut minulle arvokas ja merkittävä oppimisprosessi.

Toivon, että tämä tutkimus herättää Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvien kiinnostusta karjalaisista juurista. Tutkimuksessa käsitellään myös Vimpelin historiaa, koska 1210 Impilahden siirtokarjalaista tuli evakkoon Vimpeliin, joten paikallishistoriallisestikin tämä tutkimus saattaa tuoda uusia näkökulmia tarkasteltavaksi. Aikaisempaa tutkimusta Impilahden siirtokarjalaisista Vimpelissä ei ole ennen tätä tutkimusta tehty.

Tutkimusprosessia lähdin kartoittamaan sillä, kuinka moni Impilahden siirtokarjalaisen jälkipolvi olisi halukas tutkimukseen osallistumaan. Alkuperäinen suunnitelmani ei sujunutkaan niin kuin olin ensin ajatellut ja

epätoivo alkoi hiipiä esiin jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Kaikki ennalta suunnitelmani henkilöt eivät sittenkään halunneet tutkimukseen osallistua. Mietin jo hetken, että pitäisikö vaihtaa aihetta, jos tutkittava joukko jää liian pieneksi. Epätoivon kynnyksellä, yksi tuntemani Impilahden siirtokarjalaisen jälkeläinen värväsi minulle riittävän määrän osallistujia, kuin lumipallo-efektin lailla. Suuri kiitos siitä hänelle, että tämä tutkimus pääsi toteutumaan.

Tutkimuskysymyksiä laatiessani mietin, millä kysymyksillä saisin mahdollisimman kattavan ja laajan kuvauksen sekä mistä näkökulmasta minun pitäisi ilmiötä alkaa tutkimaan. Pitkällisen pohdinnan jälkeen tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat: miten karjalainen identiteetti koetaan arkielämässä ja mikä on karjalaisten juurien merkitys siirtokarjalaisten jälkipolville? Näitä kahta tutkimuskysymystä lähdin peilaamaan Stuart Hallin sekä Anneli Ilosen identiteetti-teorioiden pohjalta. Lomakehaastattelujen kysymyksillä pyrin saamaan mahdollisimman kattavat vastaukset kertomusten avulla, siitä minkälaisia merkityksiä Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvilla on karjalaisista juurista sekä identiteetistä ja miten ne näkyvät heidän arkielämässä.

Tutkimuksen teoria osuus pohjautuu vahvasti Stuart Hallin identiteetti-teoriaan sekä Anneli Ilosen väitöskirjaan *Rajan lapset* sekä myös Heli Kanasen väitöskirjaan *Kontrolloitu sopeutuminen*, jossa kerrotaan Salmin ortodoksisen siirtoväen sopeutumisesta Kiuruvedelle. Teoria osuutta kirjoittaessani yllätyin siitä, kuinka vähän kirjallisuutta Impilahden siirtokarjalaisten evakkokokemuksista Vimpelissä tai ylipäätään missään muuallakaan paikkakunnalla on kirjoitettu. Tässä asiassa sain myös apua eräältä vimpeliläiseltä historian harrastajalta. Kysyin häneltä asiasta hiihtolenkillä ja sain tietoa Impilahden siirtokarjalaisten evakosta olossa Vimpelissä sähköpostitse hyvinkin nopealla aikataululla. Kansallisarkiston sivuilla vietin aikaa myös useita päiviä ja sieltä löytyi materiaalia sanomalehti Laatokan sivuilta. Itselleni yllättävänä tietona tuli, että Impilahdelta tuli Vimpeliin siirtolaisia jopa 1210 henkeä. Olin aiemmin ajatellut, että ehkä muutama sata henkeä olisi ollut todennäköisempi henkilömäärä. Tutkimuksesta selviää, että suurin osa Impilahden siirtokarjalaisista lähtikin pois Vimpelistä lähemmäksi entistä kotiseutua, Pohjois-Karjalaan sekä Savoona.

Kertomusten avulla pyrin saamaan tutkittavilta vastauksia lomakehaastattelun kysymyksiin. Osa tutkittavista vastasi sivun mittaisilla kertomuksilla ja osa tutkittavista vastasi kysymyksiin muutamilla lauseilla. Kaikki vastaukset ovat kuitenkin ainutlaatuisia sekä merkityksellisiä. Aineiston teemoittelu oli melko helppoa, koska suurin osa teemoista syntyi lomakekyselyiden perusteella paitsi etiäiset, joka oli ilmiönä mielenkiintoinen sekä ennalta arvaamaton teema.

Tämä on laadullinen tutkimus ja tutkimuksessa käytän narratiivista tutkimusmenetelmää. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään tutkimaan ilmiön laatua, ei määrää. Tutkimukseen osallistujien määrä oli vähäinen ja rajattu, koska Impilahden siirtokarjalaisia, jotka asettuivat asumaan Vimpeliin, ei kovinkaan montaa ole. Koen, että 11 tutkittavan avulla sain kokoon riittävän laajan ja kattavan aineiston. Koska tarinat ovat aina kiehtoneet minua päädyin käyttämään tutkimuksessa narratiivista tutkimusmenetelmää. Narratiivien eli tarinoiden avulla pyrin selvittämään tutkittavien kokemuksia heidän karjalaisista juuristaan sekä identiteetistään. Tutkimuksen aineistoa analysoin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Kaikki tutkimukseen osallistujat olivat tietoisia karjalaisista juuristaan. Osalle tutkittavista karjalaiset juuret merkitsivät enemmän kuin toisille. Kaikki tutkimukseen osallistujat kuitenkin tunsivat suurta ylpeyttä karjalaisista juuristaan, vaikka eivät kulttuuriperinnettä pidä yllä millään lailla. Tutkittavat kokivat, että karjalaiseen identiteettiin kuuluvat tärkeinä osina: kieli, uskonto, ruoka, luonteenpiirre sekä etiäiset. Kielen ja ortodoksisen uskonnon osalta karjalainen kulttuuriperintö on häviämässä. Impilahdella puhuttu karjalanmurre eikä ortodoksinen uskonto ole Impilahden siirtokarjalasille periytynyt vaikka vahva tunneside niihin molempiin tutkittavilta vielä löytyykin. Vahvimpina karjalaisen identiteetin merkkeinä tutkittavat pitivät karjalalaista perinneruokaa ja luonteenpiirteitä. Karjalaisella perinneruoaalla sekä luonteenpiirteillä tutkittavat kokivat olevan voimakas merkitys karjalaisen kulttuuri-identiteetin ylläpitämisessä. Etiäiset nousivat myös mielenkiintoisina ilmiöinä tutkittavien arjesta. Etiäisiä tutkittavat pitivät perintönä juurikin karjalaisesta suvusta kuten luonteenpiirteitäkin. Aineistosta nousi esille se, että suvussa kulkevia tarinoita pidetään osana tutkittavien kulttuuri- ja paikkaidentiteettinä. Ja paikkaidentiteetti

löytyy kotiseutumatkoilta Impilahdelle. Tutkittavat kokevat, että kulttuuri-identiteetin merkitys kumpuaa evakkotarinoista.

Näiden tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että karjalasilla juurilla on merkitystä tutkittavien arjessa. Karjalaisten juurien merkityksellä tutkittavien arjesta löytyi hyvin erilaisia tasoeroja sekä sävyjä. Globalisoituvassa maailmassa omien juurien merkitys korostuu. On tärkeää tiedostaa kuka olen ja mistä oikein tulen. Impilahti paikkana korostaa tutkittavien paikkaidentiteetin merkitystä sekä tunnesidettä menneisiin sukupolviin. Tutkimustulosten perusteella voin todeta, että karjalaiset sukujuuret tai karjalaisten perinteiden ylläpito ei tee ihmisestä karjalaista, vaan se tunneside mikä sitoo ihmisen luovutettuun Karjalaan aiempien sukupolvien tarinoiden kautta.

## 6.1 JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Pohtiessani jatkotutkimuksien aiheita mieleeni tuli esittää neljää erilaista jatkotutkimus vaihtoehtoa. Ensimmäinen ehdotukseni olisi tutkia kolmannen polven siirtokarjalaisia sekä sitä kuinka he siirtävät omaa karjalaista kulttuuriperinnettä omille lapsilleen. Toisena jatkotutkimusehdotuksena voisi tutkia sitä, minkälainen merkitys tutkittavien karjalaisilla sekä pohjalaisilla isovanhemmilla on ollut tutkittavien identiteettiin. Kolmantena jatkotutkimusehdotuksena olisi paikkaidentiteetin tutkiminen siirtokarjalaisten jälkipolvien näkökulmasta. Mitä merkitsee se, kun esimerkiksi Impilahden 27 kylästä melkein kaikki ovat autioituneet, rakennukset hävinneet ja luonto on valloittanut kylät. Karjala ja Impilahti taitaa olla niitä harvoja paikkoja maailmassa, joka on palautunut siihen tilaan, mitä se on ollut silloin, kun karjalainen heimo on sinne 800- luvulla asettunut asumaan. Isoäitini työskenteli kättilönä Suojärvellä talvisodan syttyessä. Erittäin mielenkiintoista olisi myös tutkia Suojärven siviilivankien jälkipolvien identiteettiä.

Tämä tutkimus on kunnianosoitus kaikille Impilahden siirtokarjalaisille sekä heidän jälkipolvilleen. Tutkimuksen loppuun liitän vielä *Ystäväni muistathan-* laulun sanat. Nämä kyseiset laulun sanat kuvaavat hyvin isoäitini tuntemuksia

karjalaisuudesta. Tutkimuksen loppuun liitän vielä Impilahden pitäjän kartan, muistoksi Impilahdesta sekä karjalaisista juurista.

*"Aikaa sitten tänne tultiin, monet kannaksen jäi multiin,  
karjavaunut kansan rippeet tänne toi.  
Seudut vieraat, tavat uudet, nielty on jo katkeruudet,  
vaikk`en menneestä vois mitään unohtaa.  
Sulle kertoa voin sen nyt, yötäkään ei ole mennyt,  
etten unissain ois nähnyt Karjalaa.*

*Ystäväni, muistathan liplatuksen Laatokan,  
laineet lempeämmin laulella ei vois.  
Ystäväni, muistathan rannat rakkaat Laatokan,  
tienoot talot, korpisalot, Karjalan.*

*Impilahden, Kokkoselän, niiden yllä sateenkaaren,  
ne mä muistan niin ja paljon muutakin.  
Sitä toiset tiedä eivät, kuinka paljon meiltä veivät,  
kaipaan kotia sen pihapuutakin.*

*Ystäväni, muistathan liplatuksen Laatokan,  
laineet lempeämmin laulella ei vois.  
Ystäväni, muistathan rannat rakkaat Laatokan,  
tienoot talot, korpisalot, Karjalan.*

*Kuka ties mä kerran palaan, Impilahteen, Sortavalaan,  
Siitä selviäisin, miettimään vain jään.  
Katsoa nyt, kuinka kestäis,  
kyyneleensä miten estäis,  
kotiseudut Karjalan jos nähdä saan."*



# LÄHTEET

- Ahmed, S. (2000). *Strange Encounters. Embodied Others in Post- Coloniality*. London: Routledge.
- Alasuutari, P & Alasuutari, M.(2009). Narration and ritual formation of diasporic identity: The case of second generation Karelian evacuees. *Identities*. 16 (3): 321–341.
- Antikainen, A., Koski, L. & Rinne, R.(2013). *Kasvatussosiologia*.(5. painos). PS- kustannus. Juva.
- Björkholm, J. (2012). *Kulttuuriperinne itseisarvona ilman välinearvoa*. Suomen Kansantietouden Tutkijan Seura ry.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. Eight edition. London. Routledge & Francis Group, 2018. Print.
- Eskola, J.( 2015). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Toimittaneet Raine Valli & Juhani Aaltola. Bookwell Oy. Juva 2015.
- Fingerroos, O.(2010). *Karjala utopiana*. Bookwell Oy. Jyväskylä.
- Fingerroos, O.(2012). Ylirajainen karjalainen kulttuuriperintö. Teoksessa *Takaisin Karjalaan*. Toimittaneet Outi Fingerroos & Maunu Häyrynen. Hansaprint Oy. Vantaa.
- Hall, S.(2003). "Kulttuuri, paikka, identiteetti". Suomentanut Juha Koivisto. Teoksessa *Erilaisuus*. Toim. Mikko Lehtonen & Olli Löytty. Tampere. Vastapaino.
- Heikkinen, H.(2015). Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Toimittaneet Raine Valli & Juhani Aaltola. Bookwell Oy. Juva 2015.
- Henttonen, A. (1995). *Muistojen kultainen Karjala*. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä 1995
- Hiltunen, K-M.(2017). *Runoja Karjalasta*. Tuu sie niin mieki tuun.[ Luettu 6.12.2020]:  
<https://www.koikkela.fi/koikkelan-tuotteet/koskettavia-runoja/tuu-sie-niin-mieki-tuun/>
- Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu 2007.
- Honkonen, T.(2009). *Seurakunnan rooli sota-aikana ja kirkon uusi toimintaihanne*. Teoksessa *Vimpelin historia*. Honkonen Terhi & Uusitupa Jari-Matti. Saarijärven Offset Oy.
- Hänninen, V. (2015). *Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä*. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Toimittaneet Raine Valli & Juhani Aaltola. Bookwell Oy. Juva 2015.
- Häyrynen, M.(2012). *Johdatus ylirajaiseen Karjalaan*. Teoksessa *Takaisin Karjalaan*, toim. Outi Fingerroos & Maunu Häyrynen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 7-19.
- Ilonen, A.(2013). *Rajan lapset. Identiteettityö Kannaksen evakkojen sukupolvissa*. Väitöskirja. Lapin yliopisto.
- Jetsu,L.(2017). *Sydän Karjalassa. Arjen ja perheen historiaa*. Toimittanut Sirkka-Liisa Ranta. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kananen, H.(2010). *Kontrolloitu sopeutuminen. Ortodoksinen siirtoväki sodan jälkeisessä Ylä- Savossa (1946-1959)*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Kansallisarkisto. *Savonlinnan suojeluskuntapiirin esikunta. Ilmasuojelutoimisto. Evakuointi 1944-1944 (23023)* [Viitattu 12.12.2020] <http://digi.narc.fi/digi/slistaus.ka?ay=75428>

- Karhunen, E. (2014). Porin kuudennen osan tarinoista rakennettu kulttuuriperintö. Väitöskirja. Turun yliopisto. Karjalan Liitto Ry. <https://www.karjalanliitto.fi/karjalan-liitto/jasenyhteisot/pitajaseurat/impilahti-seura-ry/impilahti/impilahden-historiaa.html> [Viitattu 3.2.2021]
- Kirves, J.(2016). Elämä omiin käsiin. Traumoista selviytymiseen. Teoksessa Rauhaton rauha .Suomalaiset ja sodan päättymisen 1944- 1950. Toimittaneet Ville Kivimäki & Kirsi- Maria Hytönen. Vastapaino Tampere 2016.
- Kiviniemi,K.(2015). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toimittaneet Raine Valli & Juhani Aaltola. Bookwell Oy. Juva 2015.
- Knapas, R.(2015). Karjalan kunnalla. Matkoja kulttuuriin ja historiaan. Paino Bookwell Oy. Porvoo 2015.
- Koponen, P.(1982). Esi-isiemme Impilahti. Etelä-Saimaan kustannussäätiö. Lappeenranta 1982.
- Korhonen, V.( 2020). Narratiivisen tutkimuksen perusteita. Tampereen yliopisto,[ Luento 21.1.2020.]
- Kuula, A.(2006.).Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino.
- Kuusisto- Arponen, A-K.(2012). Pakotetun siirtymisen aiheuttama kulttuurinen trauma. Teoksessa Takaisin Karjalaan. Toimittaneet Outi Fingerroos & Maunu Häyrynen. Hansaprint Oy. Vantaa.
- Kuusisto-Arponen, A-K. (2006). Paikkatunne murtui pakkolähdössä. Teoksessa Evakkotie. Toimittaneet Anne Kuorsalo & Iris Saloranta. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Kuusisto- Arponen, A-K. (2008). Identiteettipoliittista rajankäyntiä: muistot evakko- ja sotilasten paikkatunteen rakentajina. Tampereen yliopisto.
- Laatokka. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/titles/1458-2295?display=THUMB&year=1946>[Viitattu 3.2.2021]
- Leväniemi, V.(2009). Siirtoväki. Teoksessa Vimpelin historia. Honkonen Terhi & Uusitupa Jari-Matti. Saarijärven Offset Oy.
- Malkki, L. (1992). National Geograohic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity Among Scholars and refugees. Cultural Anthropolgy 7:1, 24-44.
- Massey, D. (2008). Samanaikainen tila. Gummerus kirjapaino oy. Jyväskylä 2008.
- Meretoja,H.(2018). Kertomusten eettinen potentiaali ja vaarat: kuusi mittapuuta. Kirjallisuudentutkimuksen aikakausilehti Avain, 2018-03-28.
- Metropoliitta,L.(2000). Kaksi kirkkoa, yksi rahvas. Teoksessa Karjalan monet kasvot. Toimittanut Rainer Palmunen. Valitut Palat Oy. Italy.
- Nash, C. (2003). They are Family. Cultural Geographies of Relatedness on popular Genealogy. Teoksessa Sara Ahmed & Glaudia Castaneda & Anne-Maria Fortier & Mimi Sheller (ed.) Uprootings /Regroundings. Question of Home ang Migration. Oxfort and New York: Berg 178-203.
- Neuvonen-Seppänen, H.(2020). Menetetyn Karjalan valot ja varjot. Siirtokarjalaisuus evakon lapsen elämässä ja muistoissa. Väitöskirja Itä- Suomen yliopisto. 2020.[Viitattu 3.2.2021] <https://www.youtube.com/watch?v=2KA8vTXuy4c>
- Pasanen, O.(1984). Frondelius sukututkimus. Jyväskylä. 1984.
- Pulsa, A.(2000). Arjen ja juhlan makuja. Teoksessa Karjalan monet kasvot. Toimittanut Rainer Palmunen. Valitut palat Oy. Italy.
- Puusa, A. (2011). "Laadullisen aineiston analyysi". Teoksessa Menetelmäviidakon raivaajat – perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan, toim. Anu Puusa & Pauli Juuti. Vantaa: Johtamistaidon opisto, 73-87.
- Raatikainen, P.(2005). "Ihmistieteet- tiedettä vai tulkintaa?" Teoksessa Meurman- Solin & Pyystiäinen (toim.) Ihmistieteet tänään. Gaudeamus. 2005.



- Raninen- Siiskonen, T.(1999). Vieraana omalla maalla. Tutkimus karjalaisen siirtoväen muistelukerronnasta. Vammalan Kirjapaino Oy. Vammala 1999.
- Ranta, S-L.(2017). Lisäänsioita, erikoistumista ja uusia ammatteja. Teoksessa Sydän karjalassa. Arjen ja perheen historiaa. Toimittanut Sirkka-Liisa Ranta. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2017.
- Rastas, A. (2007). Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Transnationaalit juuret ja monikulttuuristuva Suomi. Akateeminen väitöskirja. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 78. Tampere: Tampere University Press.
- Rautio, P.& Saastamoinen, M.(2006). Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampereen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print. Tampere 2006.
- Ropo, E. (2015). Identiteetti tutkimuskohteena. Tampere University press.
- Sallasmaa, K.(2006). Kotiseutumakoilta kumpuaa ylpeys juurista. Teoksessa Evakkotie. Toimittaneet Anne Kuorsalo & Iris Saloranta. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Sallinen-Gimpl, P.(2000). Karjalaisuus elää. Siirtokarjalaisten perinteen säilyminen ja muutos. Teoksessa Karjalan monet kasvot. Toimittanut Rainer Palmunen. Valitut Palat Oy. Italy.
- Savolainen, U. (2015). Muisteltu ja kirjoitettu evakkomatka. Tutkimus evakkolapsuuden muistelukerronnan poetiikasta. Väitöskirja Helsingin yliopisto. 2015.
- Sihvo, H. (2004). Rajaton, ajaton Karjala. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi 2004.
- Tornberg, L. & Venäläinen, P.( 2008). Kulttuuriperinnön opetuksesta ja oppimisesta. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Suomen museoliiton julkaisuja. Jyväskylä: Gummerrus, 66–74.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2009.
- Vihavainen, T.(2013). Ryssäviha. Venäjän- pelon historia. Minerva Kustannus Oy. Bookwell Oy. Juva 2013.
- Virtanen, P. & Kietäväinen, A. (2008). Kunnailta salomaille. Metsät asutustilallisten elämässä. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna 2008.

# LIITTEET

## **Arvoisa tutkimukseen osallistuja**

Suuri kiitos mielenkiinnostasi pro gradu-tutkimustani kohtaan!

Teen kasvatustieteen pro gradu- tutkimusta Tampereen yliopistossa, kasvatustieteen ja kulttuurin tiedekunnassa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää siirtokarjalaisten jälkipolvien identiteettiä. Karjalaisuus sekä karjalaiset juuret ovat aina kiinnostaneet ja kiehtoneet minua. Isoäitini oli kotoisin Karjalasta, Impilahdelta. Tutkimukseni aihe on syntynyt kiinnostuksesta siihen, minkälaisen merkityksen siirtokarjalaisten jälkipolvien keskuudessa saavat karjalaisuus, karjalaiset juuret sekä karjalainen identiteetti. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on avoimien kysymysten avulla selvittää siirtokarjalaisten jälkipolvien identiteettiä. Tutkimukseen osallistujat ovat siirtokarjalaisten jälkeläisiä. Tutkittavien toinen vanhemmista tai isovanhemmista on kotoisin Impilahdelta ja he ovat tulleet evakkoon Vimpeliin Etelä-Pohjanmaalle, joten tästä syystä toinen vanhemmista tai isovanhemmista on kotoisin Vimpelistä. Siirtokarjalaisuudesta sekä siirtokarjalaisten jälkipolvista on tehty jonkin verran tutkimuksia, mutta oman tutkimukseni lähtökohtana on tutkia juuri Impilahden siirtokarjalaisten jälkipolvia. Tällaista tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Tarkoituksena on selvittää minkälaisia merkityksiä karjalaisuudella ja etenkin impilahtelaisuudella on tutkittavien arjessa. Toivon, että vastaat kyselylomakkeen kysymyksiin mahdollisimman laajasti, mieluiten kertomalla narratiiveja eli tarinoita. Tässä tutkimuksessa tutkimukseen osallistujien anonymiteetti säilyy ja kaikki vastaukset tulen käsittelemään täysin luottamuksellisesti. Tutkimukseen osallistujia ei voi tunnistaa valmiista pro gradu- tutkielmasta eli tutkimuksen loppuraportista. Toivon, että voisit vastata kysymyksiin 31.12.2020 mennessä.

Ystävällisin terveisin,

Kati Metsäpelto  
Metsärannantie 24  
62800 Vimpeli  
044-5517215  
[kati.metsapelto@tuni.fi](mailto:kati.metsapelto@tuni.fi)

Pro gradu- tutkimukseni ohjaajana toimii kasvatustieteen professori, filosofi Veli-Matti Värri. Tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä voit halutessasi kysyä neuvoa myös häneltä sähköpostiosoitteesta: [veli-matti.varri@tuni.fi](mailto:veli-matti.varri@tuni.fi)

Kirjoita aluksi lyhyesti itsestäsi. Nykyinen asuinpaikka, sukupuoli ja ikä.

1. Minkälainen merkitys karjalaisilla juurilla on sinulle?

Vahvistatko jollakin tapaa karjalaista kulttuuriperintöä?

2. Miten koet karjalaisen identiteetin arkielämässä?

(Esimerkiksi kieli, uskonto, ruoka, juhlat, luonteenpiirre? Muu mikä? Kirjoita vapaasti oman kokemuksesi mukaan.)

3. Minkälainen merkitys Impilahdella on paikkana sinulle?

Kuka läheisesi on kotoisin Impilahdelta? Mistä Impilahden kylästä sukusi on lähtöisin?

4. Onko sinulla joitakin sukusi tarinoita menneestä elämästä

Impilahdelta, jotka ovat vaikuttaneet sinuun ja joista haluaisit kertoa?

5. Oletko käynyt kotiseutumatkalla Impilahdella?

Jos olet, niin minkälaisia merkityksiä matka Impilahdelle sinussa herätti? Jos et ole käynyt kotiseutumatkalla Impilahdella, niin onko joku sukulaisesi vierailut siellä? Ja jos joku sukulaisesi on vierailut Impilahdella, niin minkälaisia kertomuksia he ovat sinulle jakaneet kokemastaan kotiseutumatkasta?

6. Muusikko Juice Leskisen äiti oli kotoisin Impilahdelta. Juice on tehnyt laulun nimeltään Karelia Blues äitinsä evakkomatkasta.

Minkälaisia merkityksiä Karelia blues laulun sanat sinulle tuovat?

” Kun pauhasi Stalinin urku, suunnalta Viipurin. Niin alkoi se kotien purku, se vieläkin suuri on surku. He puhuivat outoa kieltä, he ihmiset Vimpelin, äiti on kertonut tuijottain kuin oven pieltä. Katkerat vieläkin muistot on evakkotieltä, Pohjanmaan, ei löytänyt sieltä nuoruuttaan milloinkaan. Sai lähteä otteeseen kahteen, rannalta Laatokan. Ja partaalle sen ranta-ahteen, hän muistoissaan käy Impilahteen. Juankoskella katseltiin pitkään ryssiä Karjalan. Hymähti äiti, no tuskinpa sie tykkäisitkään. Vuosiin ei kelvanneet ruoat, ei kielet, ei mitkään. Usot sie, ei tiiä enkelitkään minne vie mieron tie. Kun vuosia viiskytäkäksi, sodasta mennyt on, pääsee hän Laatokan rannoille matkailijaksi. Kodin on touhuillut turmelleet lahoavaksi. Neuvoston hän lyö matalaksi, valtion, uskonnon.”

***Lämmin kiitos tutkimukseen osallistumisesta!***